

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΣΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΤΟΥ ΡΗΝΤΙΓΚ»

... Ρουφάει τον πρωινό αέρα».

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'—1929

ΑΘΗΝΑΙ, 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 50

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ "ΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ."

ΗΛΙΟΓΕΡΜΑ

Ἡ μέρα πὸν σβύνει,
πὸν ἀργόσβυστη πᾶει,
τὴν καίει τὸ καμίνι
τοῦ πόθου, ἀγαπάει

τὴν ὥρα δειλὰ
γλυκὰ πὸν προβαίνει,
δροσιά, κλαίει, γελᾷ,
ἢ αὐγὴ, σὰν Ἑλένη.

Καὶ ἡ μέρα πὸν σβύνει,
(πνοὴ μαύρη χαλάστρα
κι ἄς ἔρχεσαι), πλάστρα
ξανὰ πᾶει νὰ γίνῃ.

Τὸ θέλει, τὸ ξέρει,
στ' ἀργόσβυστο ἐγὼ τῆς
τὰ μάγια θὰ φέρῃ
τῆς ὥρας τῆς πρώτης.

Καὶ χαιρεταί, ὦ νιά !
χαροῦδι στερνό τῆς
τὰ πλούτη τρανιά,
σὰ θᾶμα, τῆς νιότης.

Καὶ εἰν' ὄλα στὸ γαῦρο
δεμένα ἔρωτά τῆς
καὶ ὑπάκουα στὸ λάβρο
τρολὸ θέλημά τῆς.

Προσμένετε, οἱ τάρποι !
Κι ἂν ἐγειρεῖ ἡ μέρα,
πεθαίνει, χρουσάρι
κιὼ φῶς πέρα ὡς πέρα.

Ἀερόβουση τρέχει,
τριαντάφυλλα βρέχει,
βασίλισσας κλήρα,
χυτὴ στὴν πορφύρα.

Καὶ ἡ μέρα πὸν σβύνει,
στὰ μάτια τῆς γῆς,
χαρὰ τῆς αὐγῆς,
πὸ ὥραία σὲ δίνει.

ΠΥΡΕΤΟΣ

Φλόγα στη γλώσσα τή δική μου θεῖος γιατρός,
στη γλώσσα τῶν ἀνθρώπων πυρετός, ὦ χάρη,
μὴ σβύσης μέσα μου, νὰ καῖς καὶ νὰ μὲ τρώς,
φωτιά νὰ κίνης καὶ ὅ,τι κρούσ' ἐμὲ κουφάρι.

Κυρίαρχη φλόγα μυστική, νὰ μὲ γυρνᾷς
ὅπου ἡ ζωὴ δὲ ζῆ στήν πατημένη στράτα,
καίγοντας, τρώγοντάς με νὰ μὲ ἀναγεννᾷς
Ἔρωτα στῆς Ψυχῆς τῆς μουσικῆς τὰ νιάτα.

Κάμε το στάχτη, ἄερα, ἀχνὸ καὶ ὅ,τι βαρὺ,
χοϊκὸ σ' ἐμέν' ἀπὸ τὴν πλάση μου τὴν πρώτη,
χρόνια, ἔγνοιες. Κέρνα μου τὴ μέθη τὴν ἱερὴ
καὶ δίνε στὴ στιγμή μου τὴν αἰωνιότη.

ΣΗΜΕΡΑ Ο ΗΛΙΟΣ

Ἔστερ' ἀπὸ τῆς μπάρας τὴ μαυρίλα
τὸ σπαθὶ ποὺ τὴν τρύπαιε τῆς βροντῆς,
σήμερα τοῦ ἡλίου ὁ κόσμος ὅλος εἶναι
προσκυνητῆς ἔρωτευτῆς.

Σήμερα κι ὁ ἥλιος ὅλα τὰ ὁμορφαίνει,
κι' ὅλα εἶν' ἀχτίδες, ὅλα εἶναι φιλιά,
καὶ ἡ ρυτίδα στὸ μέτωπο, στὸ χῶμα
καὶ τὸ μαμμοῦδι, καὶ ἡ σταλιά.

Σήμερα δυὸ-τρία σύγγερα χαμένα,
κι' ἔστερ' ἀπ' τὴ ραγδαία νεροποντή,
στ' ἀκροῦρανα, σὰ νὰ μὴ γνωρίζουν
ποῦ θὰ τὰ βγάλῃ τὸ στρατὶ,

κάτασπρα κάτω ἀπ' τὴ ματιὰ τοῦ ἡλίου
κι' ἀγοσάλευτ', ἀραιά, κι' ἐδῶ κι' ἐκεῖ,
μέσα στὸ γάμο, ὦ πλάση, ποὺ γιορτάζεις
εἶναι σὰν πέπλοι νυμφικοί.

ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΣΤΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ

Στ' ἀνανθα τὰ κεραμίδια τοῦ σπιτιοῦ
φύτρωσ' ἔξαφνα ἕνα λουλουῖδι.
Πῶς τραβοῦσε! Εἶχε τὴ λάμψη τοῦ ματιοῦ,
ροδοκόκκινο βυζασταροῦδι!

Ἦ' ἀνανθα εἶχαν πάρεσι τοῦ περιβολιοῦ
τὸν ἄερα, τὸ καμάρι
στὸ δροσόφεγγο ἀνοιξιάτικου τοῦ ἡλιοῦ
χαμογέλαε σὰν τὸ στόμα τὸ βλαστάρι.

Σπόρος ποὺ τὸν ἔφερε μιὰ πνοή,
φτερό, σκουῖπα, ἕνα πουλάκι, μιὰ δουλεῦτρα,
μιὰ στιγμή, μᾶς γιάστρας πρόσφορο, - κι' ἡ ζωὴ
νά τη, στὴ χουσιὴ κορνίζα τῆς μαγεῦτρα!

Κυβερνήτη αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ὄνειρο ἔσσι
κι' ὅπως ὁ καλένας κι' ἂν καλῆ σε,
γιὰ μιὰ στάλα σου ἀπὸ τ' ἄδολο κρασί
ποὺ κερνᾷς, ὅ,τι κι' ἂν εἶσαι, πάντα νὰ εἶσαι!

Μὰ ὅταν ἔστερα γιὰ τ' ἀνθος τὴ ματιὰ
μὲ τὴν ἔγνοια ξανακάρφωσα τὴν ἴδια,
ποῦ εἶναι ἡ ἀνθος; Καὶ στὸ φῶς καὶ στὴ
χάσκουν ἀνανθα τὰ κεραμίδια. [νυχτιά

Ἄ! τοῦ κάκου ἄγγελος ἦρθες ἀπλοϊκὸς
ἀπ' τῆς ὁμορφιάς τ' ἀχραντο κράτος
θὰ σὲ σπάραιξε περαστικὸς
τῶν κεραμιδιῶν ὁ γάτος.

ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΤΡΙΑ Θ. Κ. ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Στοῦ κελλιοῦ μου γυρτὸς τὸ σκοτεινίωμα
κι' ἀπ' τὰ μάτια μακριὰ τῶν ἀνθρώπων,
τὸ ξαγνάντεμα σὰ νὰ τὸ ξέμαθα
τῶν δλάνοιχτων τόπων.

Τοῦ κλειστοῦ, τοῦ δεμένου, τοῦ βάρυπνου
τρέφω μέσα μου τὴν ψυχοπόνια.
Ὅ,τι σέρνεται, πιάσει, ὅ,τι δέχεται
τὰ σκληρὰ καταρρόνια,

βλέπω, κλαίω, τὸ θυμᾶμαι, εἶν' ἀδέσφι μου.
Κολλητὸ καὶ στὴ γῆ τὸ μαμμοῦδι
τ' ὄνομά του ποὺ δὲν καταδέχεται
νὰ τὸ 'πῆ τὸ τραγοῦδι,

καὶ τῶν ὄσων καὶ δῆμιος καὶ τύραννος
τοῦ πολύτροπου ἀνθρώπου εἶν' ἡ γένα,
σὰν τοῦ βρέφους τὸ κοίμισμα τὰ ἦσιχα,
τὰ δειλὰ σὰν ἐμένα,

καὶ τ' ἀδύναμα, τ' ἄσχημα, τ' ἄρρωστα,
τὰ σκιασμένα, τὰ μαῦρα, τ' ἀθῶα,
κι' ὅσα, ὀϊμέ! κατακάθια εἶναι πλάσματα,
καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ ζῶα,

καὶ τὰ ζῶα, τοῦ ἀνθρώπου ποὺ δίνονται,
νύχτα μέρα δουλεύουν καὶ ρεῖουν,
κι' ἀνεργὰ ὅσα μονάχα ἕνα χιῖδεμα
πληρωμὴ τοῦ γυρεῖουν,

ὄλο νόημα τοῦ σκύλου τὸ γαύγισμα,
τῆς γατούλας τ' ἀνάσπασμα ὄρατο,
καὶ τοῦ ἀλόγου πικρὸ τὸ λαχάνιασμα,
ἔρωτές μου τὰ λέω.

Κάθε πρωὶ καὶ τ' ἀνοίγω καὶ στέκομαι,
σὲ προσμένω στὸ παρόθυρό μου,
βαριοφόρτωτο κι' ἀργοπερπατήτο
γαῖδουράκι τοῦ δρόμου.

Νὰ τὰ χαίρωμαι ξέμαθα, ξέχουσα,
τ' ἀγαθὰ τῶν ὄρατων χαροκόπων,
τὰ υψηλά, τὰ βαθιά τῶν φιλιόλουστων
ὀριζόντων καὶ τόπων.

—Μουσικὸ πρὸς ἐμένα τὸ χαῖρε σου
στὴ γραφὴ σου φερόμενο ὅταν εἶδα,
πῶς τὰ μάτια μου φίλησε, θάρρεψα,
τοῦ κύρ' Ἡλλου κι' ἡ ἀχτίδα.

Στοῦ κελλιοῦ μου γυρτὸς τὸ σκοτεινίωμα,
κι' ἀπ' τὴν πλάνη μακριὰ τῶν ἀνθρώπων,
στὸ ξαγνάντεμα ξάφνου μὲ γύριες
τῶν δλάνοιχτων τόπων.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ 1928

Παρά τὴν συμβουλὴν τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ πάλιν οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῆς λογοτεχνικῆς κινήσεως τοῦ 1928, εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας, ἐθρήνησαν πενίαν... Ἴτιοτε σχεδὸν δὲν εὗρηκαν νὰ ἐξάρουν, κι' ἐλάχιστα πράγματα τὰ ἐθεώρησαν ἄξια ἀπλῆς καὶ ἀναγραφῆς. Καὶ εἰς ὄγκον, — ἀκόμη καὶ εἰς ὄγκον, Θεέ μου! — καὶ εἰς ποιότητα, ἢ παραγωγῆ, ὅπως διὰ κάθε χρόνον, ἐκρίθη πενιχρά. Διὰ τὴν γεμίση δὲ ἢ στήλη, οἱ ἐπιθεωρηταὶ αὐτοὶ, σχεδὸν ὅλοι, ἐξήτασαν διὰ μακρῶν τὰ αἰτία καὶ κατέληξαν εἰς τὰ πλέον ἀπαισιόδοξα συμπεράσματα.

Δὲν παραξενεύομαι πολὺ διὰ μίαν εἰκόνα ἢ ὅποια τὸσον ἀπέχει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Γνωρίζω πόσο βιαστικά, στανικά, ἀνόρεκτα κι' ἐπιπόλαια γράφονται αἱ λογοτεχνικαὶ αὐταὶ ἐπιθεωρήσεις. Αἱ ἐφημερίδες τὰς ἀναθέτουν εἰς τὸν ἀρμοδιώτερον τῶν συντακτῶν των, ὁ ὅποιος κάποτε εἶναι ἀναρμοδιώτατος. Ἐπειτὰ δὲν τοῦ δίδουν καιρὸν, διότι, ἀπλούστατα, καιρὸς δὲν ὑπάρχει: τὸ φύλλον τῆς Πρωτοχρονιάς πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμον ἀπὸ τὴν προπαραμονήν. Ὁ συντάκτης λοιπὸν δὲν ἀναφέρει παρὰ ὅσα θυμάται ἀπὸ τὰ λίγα ποὺ ἐδιάβασε. Κι' ἐπειδὴ θὰ τοῦ ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ διαβάσῃ εἰς μίαν ἡμέραν καὶ τὰ ἐπιλοιπα, ἢ ἔστω νὰ εἴρῃ καὶ νὰ ψάξῃ μερικὸς καταλόγους, — π. χ. τὰ «Νέα Βιβλία» ἐνὸς ἔτους τῆς «Νέας Ἑστίας», — κάμνει τὸ πολὺ εὐκολώτερον νὰ ρηθῇ τὰ πάντα, νὰ διαπιστώσῃ ἀκόμη μίαν φοράν ἕνα χρόνιον καὶ ἀθεράπευτον μαρασμόν, νὰ νασζητήσῃ τὰ αἰτία, τὰ αἰώνια, νὰ προφητεύσῃ τὰ ἴδια καὶ διὰ τὸ μέλλον καὶ... νὰ υπογράψῃ μὲ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὅποιος ὑπεβλήθη

εἰς μίαν ἀγγαρείαν καὶ τὴν ἐγλύτωσε φθηνά. Ἄφνω τώρα εἶτι εἰς τὴν διαπίστωσιν μιᾶς πτωχείας, πραγματικῆς ἢ φανταστικῆς, σπρώχνει μερικὸς ἐπιθεωρητὰς καὶ ἢ ἴδια των διαθέσεις, — ἢ ἴδια των πτωχεία θὰ ἔλεγα, — καὶ ὅτι μερικοὶ ἄλλοι σημειώνουν ὡς μόνον πλοῦτον τὰ προϊόντα τῶν φίλων ἢ τῶν ὁμοφρόνων, — δύο πράγματα, τὰ ὅποια κάμνουν ἀκόμη πλέον ὑποκειμενικὰς αὐτὰς τὰς ἐτησίαις ἐπιθεωρήσεις.

Ἰὸ μόνον βέβαιον εἶναι, ὅτι κανὲν ἀπὸ τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια δὲν μᾶς ἔδωσε τόσα λογοτεχνικὰ ἔργα, ὅσα τὸ 1928. Καὶ διηγήματα, καὶ ρομάντσα, καὶ θεατρικὰ ἔργα, καὶ ποιήματα, ποιήματα ἀπειρα! Χωριστὰ τὰ κριτικά, τὰ κοινωνιολογικά, τὰ ἱστορικά, τὰ φιλοσοφικά, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ ἐγγίζουσιν τὰ ἕρια τῆς Λογοτεχνίας. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιθεωρητὰς ἔκαμιν τὸν γύρον τῶν ἐκδοτικῶν μας οἴκων. «Τί βγάλατε φέτος; — Αὐτὰ μόνον...» Ἀλλὰ τὰ τρία τέταρτα τῶν βιβλίων τὰ ἔχουν ἐκδώσει οἱ ἴδιοι οἱ συγγραφεῖς των, (καὶ γνωστότατοι πολλάκις τὸ κάμνουν αὐτὸ, ὅπως πέρου ὁ κ. Παπαντωνίου καὶ ὁ κ. Βουτυράς), ἐπομένως δὲν εὗρισκονται εἰς τοὺς καταλόγους τῶν ἐκδοτῶν. Ἄν ἔβλεπεν ὅμως κανεὶς τὸν κατάλογον ποὺ κατήρτισεν ἢ ὑπηρεσία τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης διὰ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἢ ὅποια πρόκειται νὰ πονεῖται κάποιον βραβεῖα καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει τῆς ὁλόκληρον τὴν παραγωγῆν, ὠρισμένως θὰ ἔμεγεν ἔκθαμβος πρὸ τοῦ ὄγκου! Ἄφοῦ ὁ κατάλογος πιάνει τὰς μηχανογραφημένας σελίδας, εὐκολὰ θὰ μπορούσε νὰ φαντασθῇ ὁ κανεὶς αὐτός, — κι' ἐπιθεωρητῆς τῶν ἐφημερίδων ἂν ἦτο, — τί χῆρον πιάνουν ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία. Ἡ

Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη, μὲ τὰ πέραντα ράφια τῆς, θὰ ἔλεγεν ἴσως ὅτι ὁ βόυς τοῦ αἰσιντοῦ μύθου εἰς τὸν κώνωπα. Ἀλλὰ μίαν μικρὴν ἰδιωτικὴν βιβλιοθήκην, ποὺ θὰ ἤθελε νὰ τὰ περιλάβῃ ὅλα, θὰ ἔστενοχωρεῖτο πολὺ. Τὴν ἰδικήν μου τουλάχιστον ἢ παραγωγῆ τοῦ 1928 τὴν ἔκαμε νὰ ξεχειλίσῃ...

Ἄλλ' εἰς τὸν κατάλογον αὐτὸν πρέπει βέβαια νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα, τὰ ὅποια δὲν ἐξεδόθησαν ἀκόμη εἰς βιβλίον, παρὰ ἐφάνησαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους εἰς ἐφημερίδας, περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια. Εἶναι καὶ αὐτὰ πλῆθος καὶ ὅλων τῶν εἰδῶν. Ἀπὸ τὴν «Κίρκην», τὸ μυθιστόρημα τοῦ κ. Γ. Πάπ, ἕως τὸ «Ἄγιον Ὄρος», τὸ θαυμάσιον, τοῦ κ. Παπαντωνίου. Βέβαια ἢ Ἀκαδημία δὲν θὰ τὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τῆς, διότι τὰ βραβεῖα τῆς ἀπονέμονται μόνον εἰς βιβλία, — καὶ βιβλία μάλιστα κατατεθέντα εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην. Ὁ ἐπιθεωρητῆς ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ καταλογίσῃ: Δὲν εἶναι καὶ αὐτὰ παραγωγῆ τοῦ 1928; Καὶ δὲν θὰ ἦσαν ἱκανὰ νὰ τροποποιήσουν, ἢ ἔστω νὰ ὑποστηρίξουν, τὰ συμπεράσματά του; Σημειώσατε δὲ ὅτι εἰς τὸν τόπον μας, ὅπου ἢ ἐκδοσις ἐνὸς βιβλίου δὲν εἶναι καὶ τὸσον εὐκολον πρᾶγμα, — ὅσον τουλάχιστον ἄλλου, — περνοῦν πολλάκις ὁλόκληρα χρόνια διὰ νὰ ποκατασταθῇ εἰς βιβλίον ἕνα μυθιστόρημα ἢ μίαν σειράν διηγημάτων ποὺ ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἐφημερίδα ἢ περιοδικόν. Ἐνας λόγος ἀκόμη διὰ τὰ προσέχη ὁ εὐσυνείδητος ἐπιθεωρητῆς κατὰ τὴν πρώτην των ἐμφάνισιν.

* *

Φυσικά, ἀπὸ ὅλον αὐτὸν τὸν ὄγκον, ὀλίγα ξεχωρίζουν ἔργα μὲ ἀξίαν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, τὸ 1928, σχετικῶς μὲ προηγούμενα ἔτη, μᾶς ἔδωσε πολλά. Καὶ ὅσον διὰ τὴν Ποίησιν, ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰς ἐσχάτως ἐκδοθείσας λυρικὰς συλλογὰς ποιητῶν ὡς οἱ Πετιμεζᾶς Λαύρας, Ἀθαν. Κυριαζῆς, Ἀπόστ. Μαιμῆλης, Γ. Τσουκαλᾶς κ.ά. Ἐπίσης κατὰ τὸ 1928 ὁ κ. Γ. Μοσχονᾶς, ὁ ποιητῆς τοῦ ἀληθμονήτου ἐκείνου «Ἡμερολογίου τοῦ Θανάτου», — τῆς ὀγκωδέστερας λυρικῆς συλλογῆς τοῦ κόσμου! — ἐξέδωσε καὶ ἄλλην, τὰ «Δώδεκα Νησιά τῆς Παιφίας». Μὰ καὶ τίποτε ἄλλο ἂν δὲν ἐξεδίδετο, νομίζω ὅτι διὰ τὴν ὑπόληψιν τῆς Ποιήσεως τοῦ λήξαντος ἔτους, καὶ τῆς ἐποχῆς μας, θὰ ἐφθάνεν ἢ ἐμφάνι-

σις τοῦ κ. Μοσχονᾶ, τὸν ὅποιον τόσαι καὶ τόσαι θεωροῦν πραγματικὴν μεγαλοφυΐαν. Προχθὲς ἀκόμη ὁ κ. Roussel, εἰς τὴν ἐφημερίδα του, ἐδημοσίευσε κριτικὴν διὰ τὸ «Ἡμερολόγιον τοῦ Θανάτου». Καὶ εἶναι ἴσως ἢ ἐνθουσιωδέστερα ἀπ' ὅσας ἔγραψε ποτὲ διὰ ποιήματα ὁ φιλέλληγν αὐτὸς κριτικός. Προλέγει μάλιστα ὅτι ὁ καιρὸς θὰ δώσῃ εἰς τὸν νεοφάνη ποιητὴν μίαν θέσιν, τὴν ὅποιαν οὔτε φαντάζονται κανὸς οἱ σημερινοὶ ὁμοεθνεῖς κριτικοὶ του. Ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶμαι ἀπὸ τοὺς «φανατικούς» θαυμαστὰς τοῦ κ. Μοσχονᾶ. Ἀλλὰ μίαν ἐμφάνισιν, ἢ ὅποια κινεῖ τόσον τὴν προσοχὴν, ἀντικειμενικῶς, ἀποτελεῖ γεγονός σημαντικώτατον. — Τέλος, μίαν ποιητικὴν ἐκκεντρικότητα: Τὰ «Σχήματα» ἢ σχηματικὰ ποιήματα τοῦ κ. Πότῃ Ψαλτήρα, — τοῦ καλοῦ ποιητοῦ τῆς συλλογῆς «Ἄστρα ἢ Πυγολαμπίδες», — τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον δείγμα ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Νέαν Ἑστίαν».

Εἰς τὸ θέατρον, κατὰ τὸ 1928, εἶχαμε τὴν οὕτως εἰπεῖν καθιέρωσιν ἐνὸς νέου συγγραφέως, — πρᾶγμα τὸ ὅποιον, εἰς τὴν σπάνιν τοῦ εἴδους, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπίσης γεγονός. Μὲ τὴν «Δράκαιναν», τῶν κ. Δ. Μπόγγρης, ἐπίδοξος πρωτύτερα μὲ τ' «Ἀρραβωνιάσματα», κατετάχθη πλέον εἰς τὴν μικρὰν χορείαν τῶν δοκίμων μας δραματικῶν. Ἀλλὰ ἢ μεγαλυτέρα πρόδος παρατηρεῖται ἀναμφιδόλως εἰς τὸ Διήγημα. Κατὰ τὸ 1928 παρουσιάσθησαν μὲ μίαν θαυμασίαν ἐξέλιξιν δύο ἀπὸ τοὺς πλέον καλὰ προικισμένους νεωτέρους διηγηματογράφους: ὁ κ. Μυριβήλης τῆς Μυτιλήνης («Διηγήματα») καὶ ὁ κ. Θράσος Καστανάκης τοῦ Παρισιοῦ («Ἡ χορεύτρια Κοιτεσσίνα Φελιτσιτάκι ἄλλα διηγήματα»).

Ὁ πρῶτος μᾶς εἶχε δειξῆς τὰς ἱκανότητάς του μὲ τὸ «Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ». Μὲ τὸ νέον του βιβλίον μᾶς τὰς δειχνεὶ δυναμωμένας. Ὅλοι σχεδὸν οἱ κριτικοὶ του εἶπαν ὅτι τὰ διηγήματά του δὲν εἶναι καθ' αὐτὸ διηγήματα. Νομίζω ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ πῇ αὐτό, διὰ τὰ ἔργα τοῦ κ. Μυριβήλη, ὅπως διὰ κάποια ἄλλα, ποὺ εἶναι μόνον ἠθογραφαὶ, μόνον εἰκόνας, καὶ κάποτε ἀπλᾶ χρονογραφήματα. Ὁ κ. Μυριβήλης εἶναι ἀληθινὸς διηγηματογράφος. Καὶ διηγεῖται (ὑπόθεσις, μῦθος), καὶ περιγράφει, καὶ δραματοποιεῖ (διάλογος). Ἐχει ὅλα τὰ δυνατὰ χαρίσματα, ἐκτὸς ἐνός. Καὶ αὐτὸ ἔκαμε βέβαια τοὺς κριτικούς του νὰ ποῦν ὅτι εἶπαν: Δὲν ἔχει,

ἡ δὲν δείχνει παντοῦ, τὸ χάρισμα τῆς καλλιτεχνικῆς συνθέσεως. Αὐτὴ εἶναι ποῦ δίδει τὸν παλμὸν τῆς ἀνωτέρας συγκινησεως, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ καθαυτὸ ὄρατον εἰς τὸ διήγημα, καὶ ποῦ ὅταν λείπει, ἡ χάρις τῆς διηγήσεως, ἡ ζωντανότης τοῦ διαλόγου, ἡ δύναμις τῆς περιγραφῆς, ἡ λαμπρότης τοῦ ὕφους, ὁ πλοῦτος τῆς γλώσσης — κι' ὅλ' αὐτὰ τὰ ἔχει εἰς μέγαν βαθμὸν ὁ διηγηματογράφος μας. — μένουν ὡραϊότητες ἐπὶ μέρει. Ἐν μόνον παράδειγμα ἀρκεῖ. Τί συμβαίνει εἰς τὸν «Πόλεμον», τὸ πρῶτον κομμάτι τῆς συλλογῆς του; Αὐτὸ ὁμορφες νέες Τουρκοπούλες πέφτουν στὰ χέρια στρατιωτῶν μας. Διασκεδάζουν μαζί των, χαυμάζουν τοὺς χοροὺς των, τὰς ποθοῦν, — τὰς σέβονται ὅμως ἀπὸ ἕνα ὠραῖο φιλότιμο. Ὡστόσο καταφθάνει ἕνας παλιάνθρωπος παλαιοελλαδίτης ἀξιωματικός, ποῦ χωρὶς πολλὰ, ἀρπάζει τὴν μίαν Τουρκοπούλειαν κτηνωδῶς καὶ κάμνει καὶ τοὺς στρατιώτας νάρπαξουν τὴν ἄλλην. . . (1) αὐτὰ διηγημένα καὶ ζωγραφισμένα ὑπερόχως. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἴχαμεν καὶ τὸν παλμὸν τῆς ἀνωτέρας συγκινησεως, ἔπρεπε νὰ συμβῆ ἀκριβοῦς τὸ ἐναντίον: οἱ στρατιῶται νὰ ἐτοιμάζονται νὰ βεβηλώσουν ἐκεῖνα τὰ κακόμοιρα τὰ κορίτσια, καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν νὰ φθάνη κάποιος, — ἀξιωματικός, ὑπαξιωματικός, παλαιοελλαδίτης, νεοελλαδίτης, ἀδιάφορος, — ποῦ νὰ παρεμβαίνη καὶ νὰ τὰ σώζη. Πῶς; δὲν ξέρω. Δουλειὰ τοῦ διηγηματογράφου; ἀλλ' αὐτὸ θὰ ἦτο ἡ καλλιτεχνικὴ σύνθεσις: αὐτὸ θὰ παρήγε τὸ καθαυτὸ ὄρατον. Καὶ τὸ διήγημα, ἀσκοπον τώρα, θὰ εἶχεν ἕνα σκοπὸν, ὅχι ἠθικόν, (κι' αὐτὸ μᾶς εἶναι ἀδιάφορον: μία καλλιτεχνικὴ σύνθεσις, μὲ ἄλλο θέμα, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ καὶ εἰς συμπέρασμα ἐναντίον τῆς παραδεδεγμένης ἠθικῆς) ἀλλὰ σκοπὸν καλλιτεχνικόν.

Ἀκόμη μεγαλύτεραν πρόδοον παρουσιάζει ὁ κ. Καστανάκης. Οἱ «Πρίγκηπες» του, τὸ βραβευμένον του μυθιστόρημα, δὲν ὑφίσταται καμμίαν σύγκρισιν μὲ τὰ τελευταῖα του διηγήματα. Καὶ αὐτὰ ἐπίσης ἔχουν πολλὰ καὶ μεγάλα χάρισμα, μεταξύ των ὁποίων τὸ μεγαλύτερον ἴσως εἶναι ἡ πρωτοτυπία τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ. — καθαυτὸ ἕνα ἀπλωμα τῶν δρίων τῆς νεοελληνικῆς διηγηματογραφίας, — καὶ, κατὰ δεύτερον λόγον, ἡ μαγευτικὴ ἰδιορρυθμία τοῦ ὕφους. Μόνον τὸ «ἀνθρώπινον» δὲν ἔχουν πολὺ αὐτὰ τὰ διηγήματα. Ὁ κ. Καστανάκης, — τὸ παρετήρησαν κι' οἱ

κριτικοὶ του, — δὲν ἐμβαθύνει εἰς τοὺς παραδόξους τοῦ τύπου ὡς ποῦ νὰ φθάνη εἰς ψυχικὰ στρώματα πέραν τῆς φαινομενικῆς παραδοξότητός των. Πάντοτε ὅμως; Δὲν τὸ πιστεύω. . . Τὸ «Ταξίδι κι' ἡ Ἀγάπη τῆς Κυρίας» τουλάχιστον, τὸ διήγημα ποῦ ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Νέαν Ἑστίαν», ἔχει καὶ παραέχει αὐτὸ τὸ «ἀνθρώπινον». Καὶ τὴν στιγμὴν ποῦ ὁ συγγραφεὺς ἔδειξε μίαν φορὰν ὅτι, ὅταν θέλη, μπορεῖ νὰ πλάττῃ καὶ ἀνθρώπους πλέον ζωντανούς ἀπὸ τοὺς παραδόξους τύπους του, ἀρκεῖ διὰ νὰ προῖδη κανεὶς ἀκόμη ὡραιότεραν τὴν ἐξέλιξιν του εἰς τὸ μέλλον. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ κ. Μυριβήλης καὶ ὁ κ. Καστανάκης εἶναι πλέον δύο λαμπροὶ διηγηματογράφοι, ἔχουν δὲ καὶ οἱ δύο, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς παλαιότερους των, καὶ τὸ πολὺ μοντέρνο προτέρημα, νὰ μοιράζων ἐξίσου τὸ ἐνδιαφέρον των ἀνάμεσα εἰς τὴν Τέχνην καὶ εἰς τὴν Ζωήν. Ἀνθρωποι ζωντανοὶ μὲ ἄλλους λόγους.

Ὁ Διαγωνισμὸς ἐξ ἄλλου τῆς «Νέας Ἑστίας» πρὸς συγγραφὴν διηγήματος ἔκαμε νὰ ἐμφανισθοῦν μερικοὶ νέοι διηγηματογράφοι, ἐπὶ των ὁποίων εἰμποροῦμεν νὰ στηρίξωμεν τὰς καλύτερας ἐλπίδας. Ἐκ τούτων, ὁ κ. Μέλης Νικολαΐδης καὶ ὁ κ. Ἡλίας Μέλλος Βενέζης ἐξέδωσαν μετὰ τὴν βράβεισίν των ἀπὸ μίαν συλλογὴν ὠραίων καὶ ἀληθινὰ πρωτοτύπων διηγημάτων. Τοῦ πρώτου κομψότερα, τοῦ δευτέρου δυνατώτερα, καὶ των δύο δόκιμα, ἀρτια καὶ ἰσορροπημένα. Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Βεϊνόγλου, ὁ νεώτερος ὄλων, δὲν ἐξέδωκε ἀκόμη βιβλίον: ἐδημοσίευσε ὅμως ἐδῶ κι' ἐκεῖ μερικά διηγήματα ἀντάξια τοῦ βραβευμένου του, κι' ἐν ἀπὸ αὐτὰ, «Ὁ γυρισμὸς», διήγημα γιὰ παιδιὰ, εἰς τὴν «Διάπλασιν», εἶναι ἀριστουργηματάκι ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ μόνον μεγάλοι συγγραφεῖς μᾶς δίδου, ὅταν κάμνουν παιδικὴν ψυχολογίαν.

* *

Ἀπὸ τοὺς παλαιούς, κατὰ τὸ 1928, ὁ κ. Βουτυράς, πηγὴ ἀκένωτος, ἐξέδωκε μίαν συλλογὴν διηγημάτων ὁ κ. Καμπούρογλου ἐξηκολούθησεν ἀκάματος τὴν ὠραίαν καὶ πολυσχιδὴν του ἐργασίαν ὁ κ. Κόκκινος προσέθεσεν εἰς τὸ ἐνεργητικόν του ἑνα-δυσ μυθιστορήματα ὁ κ. Μελάς ἔγραψεν ἕνα μεγάλο διήγημα ποῦ ἀξίζει ὀλόκληρον συλλογὴν ὁ κ. Χδρὸν παρήγαγε δύο ἔργα, ἀξία

πολὺ καλύτερας τύχης ἀπὸ ἐκείνην ποῦ εἶχαν εἰς τὸ θέατρον ὁ κ. Μωραϊτίνης ἐσημείωσε τὴν μεγαλύτεραν ἐπιτυχίαν μὲ τὸν «Ἀρχοντα τοῦ Κόσμου».

Καὶ διὰ νὰ τελειώσω μὲ τὸν πρότασιν των λογοτεχνῶν μας, ὁ κ. Κωστής Παλαμάς, ὁ ὁποῖος ἐμπνέεται καὶ δημιουργεῖ ἀδιακόπως, — δεῖγμα τὰ σημερινὰ ἔξοχα ποιήματά του ἀπὸ τὸ νεώτατον ποιητικόν του βιβλίον «Περὰσματα καὶ Χαιρετισμοί», ὅπου ἡ ἐμπνευσις εἶναι τόσο γνησία, τόσο εἰλικρινής, τόσο συγκινητικὴ, καὶ ἔπου ὁ λευκοστεφάνωτος

ποιητής, ἀκμαιότατος, ξαναβρίσκει ἀληθινὰ νεανικοὺς τόνους, — μᾶς ἐχάρισε τοὺς «Πεζοὺς Δρόμους», δύο βιβλία, κριτικῆς κυρίως, τὰ σημαντικώτερα βέβαια μεταξύ ὄλων.

Ἄς προσθέσω, μόνον διὰ τὸ περίεργον τοῦ πράγματος, ὅτι κι' ἐγὼ ἐξέδωκα ἕνα μυθιστόρημα, τὸν «Ἰατήφορον». Αὐτὸ εἶναι ἔργον τοῦ 1926, δημοσιευθὲν εἰς ἐφημερίδα. Δὲν τὸ ἀνέφεραν εἰς τοὺς ἀπολογισμοὺς τοῦ ἔτους ἐκείνου, διότι δὲν ἦτο ἀκόμη βιβλίον. Φέτος εἶναι μὲν βιβλίον, ἀλλὰ δὲν τὸ ἀναφέρουν πάλιν ἐπειδὴ εἶναι . . . ἀνατύπωσις!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΩΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Μελετήσας τὸν βίον καὶ τὴν δράσιν των Ἀρχιερέων, οἵτινες προέστησαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θρόνου των Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀναφανέντος τοιοῦτου μέχρι τοῦ τελευταίου, των ἡμερῶν ἡμῶν, διέγνωσα εἰς πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ποικίλας κληρικὰς καὶ κατ' ἀνθρώπον ἐν γένει ἀρετάς, ἀλλὰ καὶ πλοῦτον μαθησεως καὶ ἱκανότητα διοικήσεως καὶ τὸ σπουδαιότερον δι' ἀρχιερέα, βαρύτητα ἐμφανίσεως, καὶ ἐβραδυπόρησά πρὸ των ὀνομάτων ἱκανῶν ἐξ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ ἐξῆς, οἵτινες ἐτίμησαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ καθόλου, καὶ ἰδίως των Ἀθηνῶν.

Καὶ ὅντως, δὲν δύναται τις νὰ μὴ συμμονάσῃ ἀναδρομικῶς μετ' ἀνδρῶν οἵτινες καὶ ὡς Ὅσοι χαρακτηρίζονται, μετὰ σειράς Μαρτύρων τῆς Νέας Πίστεως, ἐν οἷς καὶ εἰς ἐκ των Ὁ Ἑρμηνευτῶν, μετὰ περιωνύμων συμπαρέδρων των Μεγάλων Συνόδων, μετὰ των περιβεβλημένων διὰ τιμητικῶν τῆς Ἐκκλησίας τίτλων, μετὰ των Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως κατὰ τὴν φραγκοκρατίαν καὶ τὴν τουρκοκρατίαν, ὅτε κυρίως ὑπέστησαν οὗτοι δυσπερίγραπτα δεινὰ ἐν τῇ ὑπὲρ των προνομίων τῆς πόλεως καὶ τοῦ ποιμνίου των ἀγῶνι, μετὰ τοῦ κατὰ τὴν Ἐπαγαστάσιν ἐνθουσιώδους καὶ

ἀτυχοῦς ἐμαίμονος Γρηγορίου τοῦ Β', μετὰ των κατόπιν ἐπὶ τῆς βασιλευομένης καὶ μὴ Ἑλλάδος ἀξίων τοῦ ὀνόματος ἱεραρχῶν των Ἀθηνῶν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ Διονυσίου, πάντες

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

εἶναι συγχρόνως καὶ σύμβολα ποικιλωτάτων κεφαλαίων τοῦ Ἀθηναϊκοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν γένει παρελθόντος.

Καὶ ἔστιν μὲν εὐλαβῆς πρὸ πολλῶν ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐξέστην πρὸ τεσσάρων ἰδίως, λαμβανόμενου ὑπ' ὄψιν ὅτι, πρὸς ταῖς ἠθικαῖς καὶ ἀξιοματικαῖς αὐτῶν ἀρεταῖς, περιχοσιμούνται αὐτοὶ καὶ διὰ τοῦ χαρίσματος τοῦ Συγγραφεύς.

Εἶναι δὲ οἱ ἑξῆς :

- Ὁ Βυζάντιος Νικόλαος Ἀγιοθεοδωρίτης,
- Ὁ Χωνιάτης Μιχαὴλ Ἀχομινάτος,
- Ὁ Ἰωαννῆτος Μελέτιος Μῆτρος καὶ
- Ὁ Μαδύτιος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος.

Περὶ τοῦ τελευταίου, εὐτυχῆς λογιζομαι, ὅτι ἐκλήθη ὑπὸ τῆς φωτεινῆς ἀντιλήψεως τοῦ κ. Γρ. Ξανοπούλου, νὰ γράψω γραμμὰς τινὰς, ὡς πρὸς τὴν συγγραφικὴν του παραγωγὴν, τὴν σχετικὴν πρὸς τὰ ἔργα του ἀξίαν καὶ τὴν σημασίαν τῶν ἔργων του αὐτῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματολογίᾳ.

Τὰ πολυπληθῆ ἔργα του ὡς πρὸς μὲν τὴν διατύπωσιν των δύναται νὰ διαριθμωσῶν εἰς συγγραφάς, μελέτας, διατριβάς, ἀρθρα καὶ κηρίαις ὡς πρὸς δὲ τὴν οὐσίαν των εἰς Ἱστορικά, Ἀγιοβιογραφικά, καθαρῶς Ὁρθοκευτικά καὶ εἰς Σύμμεικτα.

Τὰ Ἱστορικά του ἔργα, πλὴν τῆς γενικωτέρας μορφῆς, ἀνάγονται εἰς ἐρεῦνας καὶ διατυπώσεις στρεφόμενας περὶ τὰς Ἐκκλησίας α') τῆς Κωνσταντινουπόλεως, β') τῆς Ἀλεξανδρείας, γ') τῆς Ἀντιοχείας καὶ δ') τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἐπεταί ἐργασία ἀναφερομένη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ τέλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος.

Τὰ ἀπὸ τοῦ 1890 μέχρι τοῦ 1925 ἔργα του τῶν ἑξ' αὐτῶν κυρίως Ἱστορικῶν τάξεων, ἀνέρχονται εἰς 206.

Ἐξ αὐτῶν 107 ἀναφέρονται εἰς τὴν α' τάξιν, 37 εἰς τὴν β', 4 εἰς τὴν γ', 34 εἰς τὴν δ', 4 εἰς τὴν ε' καὶ 20 εἰς τὴν ζ'.

Τὰ περὶ θέματα ἐκ τῶν Ἀγίων Γραφῶν στρεφόμενα ἔργα του ἀριθμοῦνται εἰς 19, τὰ περὶ τὴν Χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς 14 καὶ τὰ ποικίλων θεμάτων σύμμεικτα εἰς 96.

Ὁὕτω, πλὴν τῆς ἀπὸ τοῦ 1926 μέχρι σή-

μερον ἀξιολόγου ἐργασίας του εἰς χωριστὰ δημοσιεύματα καὶ εἰς τὸ προσωπικόν του περιοδικόν «Θεολογία», ἡ δὴ τῆς παραγωγῆς ἔχει νὰ παρατάξῃ συγγραφικὴν δρασίαν ἔργων 335.

Τὰ ἔργα του πάντα ταῦτα φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς εὐσυνειδήτου μελέτης καὶ ἐρεῦνης, τῆς κριτικῆς ἐπεξεργασίας καὶ τῆς εὐλήπτως ἐπαγωγῆς καὶ ὁμαλῶς βιβλιοθήκης διατυπώσεως.

Κατέρχονται δὲ διὰ τῆς ἀποδόσεως τῶν ὀφειλομένων τροφείων εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του Ὁρακτικὴν πατρίδα «Μαδύτον τὴν πόλιν τῆς Χερρονήσου», διὰ μονογραφίας δημοσιευθείσης ἐν Ἀθήναις τῇ 1890.

Ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν κατόπιν ἔργων του — εὐτυχῆς ὁ κάτοχος τῆς σειρᾶς των πάσης — μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1925, σημειοῦμεν ἰδιαιτέρως τὰ ἑξῆς :

Τὰς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκδοθείσας «Ἱστορικὰς Μελέτας» αὐτοῦ.

Τὴν «Ἱστορικὴν ἐπισκόπησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 10' αἰῶνος».

Τὴν «Γενικὴν Ἐπισκόπησιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους ἐν Τουρίᾳ κατὰ τὸ 1911» μετὰ τῶν κατόπιν σχετικῶν του ἐργασιῶν περὶ τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ 1914 καὶ τὸ γενικωτέρας ἀπόψεως «Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ ἑλληνικόν Γένος ὑπὸ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν».

Τὴν «Ἑλληνικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Χρονογραφίαν τοῦ 15' αἰῶνος».

Τὴν ἐργασίαν του περὶ τῶν «ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως».

«Περὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι τῶν μέσων τοῦ 7' αἰῶνος».

«Τὸ Σύμβολον τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου».

Τὴν ἐργασίαν του «περὶ τῶν 16' ἐκ τῶν 20 Ἀποστόλων».

«Περὶ τῶν θεολογικῶν καὶ ἱερατικῶν σχολῶν τῶν πρώτων αἰώνων».

«Περὶ τῆς Εἰκονομαχίας ἐν τῇ Δύσει».

Τὴν «Ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν τοῦ Μεγάλου Φωτίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως».

«Περὶ τῶν Νεομαρτύρων».

Τὸ συνοπτικόν τοῦτο ἔργον δίδει λαδὴν εἰς εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν καὶ χρησιμεύει ὡς

βάσις λεπτομερεστέραις μελέταις ἢν παρὰ τοῦ αὐτοῦ συγγραφεύς ἐλπίζομεν.

Ἐξακολουθοῦμεν τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐκ τῶν λοιπῶν ἔργων του καθ' ἡμᾶς σημαντικωτέρων καὶ σημειοῦμεν τὰ ἑξῆς προσέτι :

«Περὶ τῶν πηγῶν τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ μοναχισμοῦ», καὶ τὸ σχετικόν «Οἱ «Κάτοχοι» τοῦ Σαραπειοῦ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ Μοναχικοῦ βίου ἐν Αἰγύπτῳ».

«Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Αἰγύπτῳ».

«Ὁ Ἅγιος Διονύσιος, ὁ Μέγας Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας».

«Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέχρι τῶν μέσων τοῦ 7' αἰῶνος».

«Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς τέσσαρας τελευταίους αἰῶνας».

«Περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου» καὶ τὸ σχετικόν

«Περὶ τῆς Ἀποστολικῆς λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου».

«Αἱ κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα τελεταὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων».

«Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ Θεολογικὴ Σχολή».

«Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων» καὶ

«Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου».

Εἰς τὸ περίφημον αὐτὸ ἔργον συγκεντρῶνται ποικίλαι σχετικαὶ ἐργασίαι του. Εἰς αὐτὰς δέον νὰ καταλέξωμεν καὶ τὸ ἰδιαιτέρως ἐκδοθὲν ἄρθρον του

«Τὸ πρῶτον χριστιανικὸν κήρυγμα ἐν Κύπρῳ» καὶ τὸ :

«Αἱ Ἐπισκοπαὶ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου».

Ἐφεξῆς εἰσερχόμεθα καὶ εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς παράδοξα διὰ τῶν ἔργων του :

«Οἱ εἰσηγηταὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1833».

«Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἀναπνέομεν δὲ εἰς τὸ ἔργον του «Ὁ ὁρθοκευτικὸς καὶ ἠθικὸς χαρακτήρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως».

Σημειωτέον ὅτι διαφωτίζει καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀκόμη συμβάντα τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων κατὰ τὰ ἔτη 1909, 1912, 1913 καὶ 1925, δι' ἰδιαιτέρων του ἐργασιῶν.

Τελευταίον ἐπεφάνη τὸ πολύτιμον ἔργον του, τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν : «Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν», εἰς τὸ ὁποῖον προλογικὰ τινὰ ἔσχον τὴν εὐτυχῆ τιμὴν νὰ γράψω.

Τὸ ἔργον τοῦτο, περιέχον συνοπτικὴν βιβλιογραφίαν τῶν κυριωτέρων ἔργων ἐκ τῶν πολλῶν ἅτινα ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ὁ συγγραφεὺς, καὶ κατόπιον γενικοῦ τύπου εἰσαγωγῆς, διαίρεται εἰς τέσσαρα μέρη : τὸ α' περιλαμβάνει τὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς μέχρι τῆς Φραγκοκρατίας (52—1202), τὸ β' τὰ τῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν ἐπὶ Φραγκοκρατίας (1204—1456), τὸ γ' τὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1466—1833), (καθότι, ὡς γνωστόν, μετὰ βραχὺ ἐλευθερίας διάστημα ὑπεδουλώθησαν καὶ πάλιν αἱ Ἀθῆναι, μέχρι τῆς ἀπαλλαγῆς των καὶ ἀπὸ τοῦ τελευταίου Τούρκου ἡγετοῦ, ὑπερμεσοῦντος τοῦ Μαρτίου τοῦ 1833), τὸ δ' τὰ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων (1833—1923).

Σταματᾷ δὲ εἰς τὸ ἔτος 1923, καθότι κατὰ Μάρτιον τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἐτιμήθη ὁ Ἐκκλησιαστικὸς ἥρωας διὰ τοῦ Συγγραφεύς.

Ὁ Μ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος κατενόησεν ὄχι μόνον τὸ ὑπὸ τῆς προόδου ἐπιβαλλόμενον καθήκον τῆς συμβαδίσεως τῆς Ὁρθοκείας μετὰ τῆς Ἐπιστήμης καὶ μετὰ τῶν μὴ ἀντιθεμένων εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς δόγμα καὶ τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις ἐπανορθώσεων, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἐπέστη πλέον ὁ χρόνος τῆς δράσεως ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἐκάστου ἐφ' ὃ ἐκλήθη ἔξ ἄλλου δὲ — ὡς πρὸς τὸ σύστημα τῆς Διοικήσεως τοῦτο — κατενόησεν ὅτι παρήλθεν ὁ χρόνος καθ' ὃν οἱ ἱερωμένοι ἠγάγκασθησαν νὰ περιβληθῶσι τὸ ζῆρας, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Ἀγῶνος μετέδωκε τοὺς ἐκφοβιστικὰς μετὰ κραυγῶν κραδαμούς του καὶ εἰς τὴν πατερίσσαν, ἀπειλούμενου δι' αὐτῆς, ἐν μέσῃ λειτουργίᾳ ἐνόστο, τοῦ περιπεσόντος τυχόν εἰς παράπτωμα ἱεροψάλτου ἢ διακόνου.

Ὁ Μ. Χρυσόστομος ἠθέλησε διὰ τῆς ἰδίας ἀξίας, ἠθικῆς, ἀρετῆς, σεμνότητος καὶ πραότητος νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν κληρικούς καὶ εἰς τὸ ἐκκλησιαστικόν του ἐν γένει. Καὶ παρὰ τὰς πικρίας, ἃς δοκιμάζει ἐκάστοτε, φαίνεται ὅτι κατορθώνει τοῦτο ἀπολύτως.

Τιμών όμως εξαιρετικώς, κατὰ καθήκον, ὁ ιστορικός τοὺς δράσαντας καὶ πολεμικῶς ἱεράρχας, μνημονεύει μετὰ καταφρονῶν καὶ βαρυστάτης συγκινήσεως καὶ τοὺς πεσόντας καὶ πίπτοντας ἀκόμη ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ καθήκοντος των ἱεράρχας καὶ κληρικοὺς ἐν γένει, ἔτοιμος νὰ τὸ ἐπιτελέσῃ καὶ αὐτὸ τὸ καθήκον του, ἂν — ὃ μὴ γένοιτο — ἐπέλθῃ ποτε τοιαύτη ἀνάγκη.

Ὡς τὸν «εἰσδατήριον» αὐτοῦ λόγον, ὁ Mi-

χαήλ Ἀκομινάτος, «ὅτε πρῶτον ταῖς Ἀθήναις ἐπέστη», περὶ τὸ ἔτος, ὡς φαίνεται, 1182, διετύπωσε τὴν ἐξῆς εὐχὴν :

«Ὀλβίος ἔσομαι ὅτε, Θεοῦ διδόντος τὸ δύνασθαι, τὸ τοῦ ἐπαγγέλματος οὐ ψεύσομαι πολυδύναμον καὶ πολυώνυμον, ἔργοις αὐτοῖς γενόμενος ἱατῆρ, παιδαγωγός, πατήρ, ποιμήν, ἄλλας, φῶς, κυβερνήτης, διδάσκαλος».

Τῆς εὐχῆς ταύτης τὴν ἐκπλήρωσιν ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι εὐτυχήσαμεν νὰ τὴν ἴδωμεν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἑκκλησίας ἐπιτῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

Η ΑΤΟΜΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ (*)

Εἶναι ἀπὸ καιρὸ γνωστὴ στοὺς πνευματικὸς μας κύκλους ἡ ψυχοανάλυσις, ἡ θεωρία ποὺ θεμελιώθηκε ἀπὸ τὸ γιατρὸ καὶ καθήγητὴ τῆς Βιέννης Freud γιὰ τὴν ψυχοπαθολογία καὶ ἰδιαίτερος γιὰ τὴ γένεση καὶ θεραπεία τῶν ψυχονευρώσεων, γιὰ τὸν ψυχικὸ ντετερμινισμὸ τῶν ψυχικῶν φαινομένων, γιὰ τὴ σχέση συνειδητοῦ καὶ ὑποσυνειδητοῦ καὶ τὴ σπουδαιότητα τοῦ τελευταίου καὶ τῶν ψυχικῶν «συμπλεγμάτων», γιὰ τὴ σημασία τῆς γενετήσιας ὁρμῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀτομικῆς ζωῆς καὶ τὴ διαμόρφωση τοῦ πολιτισμοῦ, γιὰ τὸ παραμέρισμα καὶ γιὰ τὴν ἐξύψωση τῆς libido, γιὰ τὴν ἐρμηγεία τῶν ὄνειρων καὶ τῶν «παραστρατημάτων» κτλ. κτλ. Ἀπλώνεται ἡ θεωρία αὐτὴ ὄλο καὶ περισσότερο, στὰ μεταπολεμικὰ χρόνια, στοὺς γιατροὺς, πνευματικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς κύκλους τοῦ πολιτισμένου κόσμου, τὴν ἀντικρίζουν ὁμοῦς ὄλο καὶ με κριτικώτερο μάτι καὶ με σημαντικώτερες ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τίς βασικὲς τῆς ἰδέας, προσπαθώντας νὰ ξεχωρίσουν τίς διαφορὲς πολυτιμὲς ἀλήθειες τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια ποὺ φιλοδόξησε νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ἡ ἀληθινὰ μεγαλοφυῆς σχέψη τοῦ Σίγμουνη Freud, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς θεμελιωτῆς τῆς σύγχρονης ψυχολογίας.

(*) Σὰν πρόλογος σὲ κάποια κεφάλαια ἀπὸ ἓνα βιβλίο τοῦ Φρ. Kühnel, («Εἰσαγωγή στὴν ψυχολογία»), καὶ ἔν ἄλλο, ποὺ θὰ δημοσιευθῶν κατόπι στὴ «Νέα Ἐστία» μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν ἴδιο σοφὸ καθήγητὴ. — Σ.τ. Δ.

Ἡ ψυχοαναλυτικὴ θεωρία δὲν ἀπόμεινε στὰ χρόνια μας μόνη μέσα στὴν κίνησι ποὺ δημούρησε. Ἦδη νωρὶς ἀποσχίστηκαν ἀπὸ τὴ φροϊδιανὴ ὀρθοδοξία — ποὺ καὶ αὐτὴ δὲν ἔμεινε ὡστόσο ἀνεξέλικτη — μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς ὀπαδοὺς, γιὰ νὰ διατυπώσουν καὶ νὰ διαμορφώσουν δικὰ τους συστήματα, καὶ ἔχομε κοντὰ στὴ σχολὴ τοῦ Jung ἢ τῆ σχολῆ τῆς Zurich, καθὼς ὀνομάζεται συνήθως, τὴν ἀτομιστικὴ ψυχολογία (Individualpsychologie), τὸ ψυχολογικὸ σύστημα ποὺ ὀνομάστηκε ἔτσι ὄχι καὶ τόσο πετυχημένα ἀπὸ τὸ θεμελιωτὴ του Ἀλφρέδο Adler, γιατρὸ καὶ αὐτὸν στὴ Βιέννη.

Ὁ δρόμος τῆς σκέψης τοῦ Adler ἦταν ἐξ ἀρχῆς σημαντικὰ διαφορητικὸς ἀπὸ τοῦ Freud, μὲ ὅλα ὅσα χρωστᾷ ὁ πρῶτος στὴν ψυχοανάλυσι καὶ στὴν ψυχολογικὴ τῆς (καὶ ὄχι φυσιολογικὴ) ἐρμηγεία πολλῶν νευρικῶν φαινομένων, τὴν ἐρμηγεία λ. χ. τῶν ὄνειρων, πολλῶν ψυχοπαθολογικῶν «παραπατημάτων» κλπ. Καθὼς ὁ Freud, ἔτσι ξεκίνησε καὶ ὁ Adler στὴ διδασκαλία του ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν παθολογικῶν ψυχικῶν φαινομένων, σκόνταψε ἔμως γρήγορα στὴν παρατήρησι ὅτι ἡ αἰτιώδης σχέση ποὺ ἐρμηγεύει τὰ φυσικὰ φαινόμενα δὲ φτάνει νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ πῶς γεννήθηκε καὶ γιατί διατηρεῖται μιὰ νεύρωση, καὶ γενικώτερα ἀκόμη, τίς ψυχικὲς μας λειτουργίες. Ἔτσι χρειάζεται μιὰ αἰτιατοτελικὴ ἐρμηγεία καὶ ἐρευνα γιὰ νὰ ἐξηγήσωμε ἓναν ἄνθρωπο. Δὲ φτάνει μόνον νὰ

ἐξηγηθῇ τὸ ἀπὸ ποῦ, γιὰ πῶς λόγῳ ἔγινε τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο, παρὰ καὶ τὸ πρὸς ποῦ, με ποῖο σκοπὸ, — σκοπὸ ποῦ δίνει ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀπὸ μέσα του (καὶ ὄχι τελεολογικῶς, ποῦ νὰ τοῦ ἔχη καθοριστὴ ἀπέξω).

Οἱ βασικὲς ἰδέες τοῦ Adler εἶναι στὰ σημαντικώτερά τους σημεῖα οἱ ἀκόλουθες περίπου :

Στὴν ψυχὴ κάθε παιδιοῦ ποὺ ἀρχίζει νὰ παίρνῃ κάποια συνείδησι τοῦ ἑαυτοῦ του γεννιέται συχνὰ ἓνα συναίσθημα μειονεξίας ἢ μείωσης (Minderwertigkeitsgefühl). Αὐτὸ εἶναι τὸ sentiment d'incomplétude, ποὺ εἶχε παρατηρήσει ἤδη ὁ Γάλλος P. Janet, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ προσέξῃ περισσότερο. Τὸ συναίσθημα αὐτὸ μπορεῖ νὰ γεννηθῇ ἀπὸ μιὰ πραγματικὴ ἢ ὑποθετικὴ, φανταστικὴ μειονεξία ὀρισμένων σωματικῶν του ὀργάνων (λ.χ. μάτια, ἀναπνευστικὰ ὄργανα, πεπτικὸς σωλήνας κτλ.), συνήθως ὁμοῦς φτάνει ἓνας ἄλλος σημαντικὸς συντελεστής. Τὸ μικρὸ παιδί αἰσθάνεται δηλαδή, μικρούλιχο καὶ ἀδύνατο καθὼς εἶναι, — ὑπερτιμώντας μάλιστα συχνὰ τὸ αἰσθημὰ του αὐτό —, ἀδύναμο καὶ τιποτένιο κοντὰ στοὺς μεγαλύτερους του, τοὺς «μεγάλους» καὶ τὸν κόσμον γύρω του, τὸν ξένο καὶ ἀπειρα, ποὺ τοῦ φαίνεται σὰν ἐχθρικός. Ἀκόμη χειρότερα, ὅταν ἡ ἀγωγή του εἶναι φορτωμένη με ἀπαγορεύσεις, ἐπιταγὲς καὶ δογματικὲς ἠθικολογίες, ποὺ τὸ κάνουν νὰ αἰσθάνεται ἀκόμη περισσότερο μειωμένο καὶ ἀνάξιο.

Ἀπὸ τὸ συναίσθημα αὐτὸ τῆς μειονεξίας γεννιέται στὴν παιδικὴ ψυχὴ μιὰ ἀντίδρασι. Γιὰ ν' ἀποχτήσῃ τὸ παιδί μὲς ἀπὸ τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τὸ χάος τῆς ζωῆς ὅπου βρίσκεται χαμένο, κάποια σιγουριά καὶ ἐξασφάλισι, ἐπιχειρεῖ νὰ ἰσορροπηθῇ με μιὰ ἐξίσωσι (Kompensation) πρὸς τὴν ἀντίθετη διεύθυνσι. Αὐτὸ γίνεται με μερικὰ πλάσματα (Fiktionen) ποὺ δημιουργοῦνται στὴν παιδικὴ ψυχὴ καὶ προπάντων τὴν ἰδανικὴ καθοδηγητικὴ εἰκόνα ποὺ πλάθει τοῦ ἐγῶ του (Ich-Ideal), παίρνοντας γιὰ πρότυπά τῆς λ. χ. τὸν πατέρα του, ποὺ ζητεῖ ἀσυνείδητα νὰ τοῦ μοιάσῃ, ἓναν ἥρωα, τὸ Θεό. Ἔτσι κατορθώνει νὰ ὀδηγηθῇ μὲς ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ, πραγματικὴ ἢ φανταστικὴ ἀδυναμία του με γερὴ ἐργασία σὲ μεγάλα ἀποτελέσματα καὶ συχνὰ σὲ ὑπερεξίσωσι (überkompensation) (ὁ Δημῶσθνης γίνεται ἀπὸ τσευδὸς

εὐγλωττος, ὁ Beethoven με ὄλη τὴν πάθησι τῶν αὐτιῶν του γίνεται μεγάλος συνθέτης).

Ἔτσι προσπαθεῖ ἀδιάκοπα τὸ παιδί, ὡδηγημένο ἀπὸ τὴν καθοδηγητικὴ του εἰκόνα ν' ἀνεβῇ, νὰ πάῃ ἀπάνω, νὰ ἔρθῃ στὴν ἐπιφάνεια, ν' ἀποχτήσῃ δύναμι, νὰ φανῇ πῶς ἀξίζει. Ὅλες του οἱ ἐμπειρίες συνταιριάζονται ἀνάλογα στὴ συνείδησὴ του. Χαράζονται ἔτσι σιγὰ-σιγὰ πλῆθος ἰδιότητες στὴ ζωὴ του — πείσμα ἢ ὑπακοή, εὐλικρίνεα ἢ φέμα, ὑποχωρητικότητι ἢ θυμὸς, δειλία, προνοητικότητι, ἀμφιβολία, ὑπερευσυνείδησι κλπ. — γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν, ἢ καθεμιὰ με τὸν τρόπο τῆς, τὸν ἴδιο πάντα ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ πρὸς τὴ δύναμι, καὶ τὴν ἱκανοποίησι τοῦ ἰδανικοῦ του ἐγῶ. Γι' αὐτὸ εἶναι ὁ χαρακτηρὰς, ὄχι κληρονομημένος καὶ κάτι ἐξ ἀρχῆς ἀμετάβλητο, ἀφοῦ τὰ στοιχεῖα του, τὰ ψυχικὰ μας γνωρίσματα, εἶναι ἐτοιμασίες (Bereitschaften) καὶ ἱκανότητες ποὺ διαμόρφωσε τὸ παιδί βάζοντας σὲ πρᾶξι τὸ πρόγραμμα του, δηλαδή τὴν ἐξύψωσι τῆς προσωπικότητάς του καὶ τὴν ὑπεροχὴ του. Ὅσο μεγαλύτερο τώρα εἶναι τὸ συναίσθημα τῆς μειονεξίας καὶ ἡ ἀντίδρασι πρὸς τὴν ὑπερεξίσωσι, ὅσο πῶς ἀλύγιστα χαράζονται οἱ κατευθυντήριες γραμμὲς (Leitlinien), ποὺ καθορίζουν στὸ βάθος τοὺς σκοποὺς τῆς ζωῆς, καὶ ἀπὸ πλάσμα καθοδηγητικὸ μόνον, ποὺ ὑψώνονται ἐγώστικα καὶ ἀλύγιστα σὲ σκοπὸ τοῦ ἀτόμου, καθὼς γίνεται σ' ἐκείνους ποὺ κατανοοῦν νευρικοί, τόσο περισσότερο διαταράσσεται τὸ κοινωνικὸ ἢ «κοινωνικὸ συναίσθημα» (Gemeinschaftsgefühl) καὶ τόσο δυσκολώτερο γίνεται νὰ συνταιριαστῇ τὸ ἄτομο με τίς τριπλὲς ἀξιώσεις ποὺ προβάλλει ἡ ζωὴ καὶ ἡ συμβίωσι, ὡς πρὸς τὴν κοινωνικὴ, ἐπαγγελματικὴ καὶ τὴ γενετήσια ζωὴ.

Ὅσο γιὰ τὴν ἐρμηγεία τῶν ὄνειρων ὁ Adler διδάσκει πῶς τὸ «πραγματικὸ» τους περιεχόμενο (ἐκεῖνο δηλαδή ποὺ μᾶς ξεσκεπάζει ἢ ἐξηγήσῃ τους καὶ ὄχι ἐκεῖνο ποὺ θυμούμαστε ξυπνώντας) δὲ μᾶς παρουσιάζει πραγματικὴ μιὰ ἐπιθυμία μας, καθὼς ὑποστηρίζει ὁ Freud, παρὰ ὅτι ἔχομε στ' ὄνειρο τὴν προσπάθεια τοῦ ἀτόμου προτρέχοντας με τὴ σκέψη νὰ «προφηλαφήσῃ» καὶ ν' ἀντικρίσῃ ἓνα πρόβλημα ποὺ τὸ νοιάζεται. Εἶναι λοιπὸν τ' ὄνειρο, σὰ νὰ

ποδμε, μιὰ «γενική δοκιμή» τῆς ἐνέργειας ποῦ ἔχομε νὰ κέρνουμε γιὰ νὰ λύσωμε μιὰ δυσκολία μας στὴν πραγματικὴ ζωή.

Ἔτσι βλέπομε πόσο βασικὲς διαφορὲς χωρίζουν τὴν ἀτομιστικὴν ψυχολογίαν ἀπὸ τὴν ψυχολογίαν ἀνάλυσης. Στὴ θέση τοῦ προϋδιανοῦ πανερωτισμοῦ τοποθετεῖ ὁ Adler τὴ θέλησιν, πρὸς τὴν ὑπεροχή, τὴ δύναμιν. Τὴ βασικὴν θέσιν τοῦ «ψυχικοῦ τραύματος», τοῦ γιὰ ποῦ λόγου τοῦ Freud, παίρνει στὴν ἀτομιστικὴν ψυχολογίαν τὸ πρὸς ποῖο σκοπὸ. Ἡ ψυχικὴ ἀνάλυσις συνοδεύεται ἐδῶ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν προσπάθειαν γιὰ μιὰ σύνθεσιν καὶ ἀνασύνθεσιν τῆς ζωῆς, ἐνῶ ἡ βασικὴν θέσιν ποῦ δίνεται στὸ κοινοτικὸ συναίσθημα καὶ ἡ αἰσιοδοξία ἐρμηνεύει, καθὼς θὰ δοῦμε, στὸ ζήτημα τῆς χαρακτηριστολογίας καὶ τῆς ἀγωγῆς, δίνουσι στὴν ἀτομιστικὴν ψυχολογίαν ἰδιαιτέρην παιδαγωγικὴν σπουδαιότητα. Μὲ τὴν ἐγκατάλειψιν ἀλλωστε τῆς προϋδιανῆς ἐρμηνεύει τῶν ψυχικῶν φαινομένων, σύμφωνα μὲ τὴν αἰτιώδη σχέσιν, μὲ τὴν προσπάθειαν νὰ τὰ νιώσῃ ἀπὸ μιὰ βαθύτερη συνολικὴ ἐνότητα, τὴν ἐνότητα τῆς προσωπικότητος, ἢ ἀτομιστικὴν ψυχολογίαν δὲν παρουσιάζεται μονωμένη μέσα στὰ διάφορα νεώτερα ψυχολογικὰ συστήματα.

Ἡ ἀτομιστικὴ ψυχολογία δὲν εἶναι — καθὼς δὲν ἦταν οὔτε ἡ ψυχολογία ἀνάλυσης — κυρίως ἢ μόνον θεωρία καὶ μέθοδος ἐπιστημονικὴ, παρὰ πράξις, καὶ οὐ μόνον πράξις ψυχοθεραπευτικὴ παρὰ καὶ προφυλακτικὴ, παιδαγωγικὴ. Οὔτε περιορίζεται ἢ συμβολῆ τῆς στὴν παιδαγωγικὴν, στὸ νὰ τὴ διαφωτίσῃ ἢ νὰ τὴ συμπληρώσῃ σὲ λιγοστὰ μονωμένα ἐδικὰ θέματα, καθὼς λ. χ. τὸ ζήτημα ἐξετάσεων, τῆς βαθμολογίας ἢ τῆς τιμωρίας. Μπορεῖ νὰ δώσῃ σὲ γονεῖς καὶ δασκάλους πολὺτιμη βοήθειαν σὲ ὅλα τὰ μεγάλα καὶ λεπτὰ παιδαγωγικὰ προβλήματα καὶ φιλοδοξεῖ νὰ στηρίξῃ τὴν βάσιν μιᾶς νέας παιδαγωγικῆς καὶ μιᾶς νέας προφυλακτικῆς, θεραπευτικῆς παιδαγωγικῆς.

Ὁ ἴδιος ὁ Adler πρόσεξε ἀπὸ νωρὴν μὲ ἰδιαιτέρην στοργὴν τὸ ζήτημα πῶς θὰ προφυλαχτοῦν τὰ παιδιά ποῦ παρουσιάζουσι δυσκολίας στὴν ἀνατροφή τους, στὸ σπῆτι ἢ στὸ σχολεῖο, καὶ ὑπάρχει φόβος νὰ πάρουν μὲ στραβὴν ἀγωγὴν κακὸν δρόμον. Τόνισε πῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἀγωγῆς εἶναι κυρίως πρό-

βλημα ἀγωγῆς ἐκείνων ποῦ τὴ δίνουσι, γονέων καὶ δασκάλων, καὶ ἔπειτα τῆς κοινωνίας ὁλόκληρης, ποῦ θὰ πρέπει σιγά-σιγά καὶ αὐτὴ ν' ἀποδεχτῆ τὴν ἰδέαν τῆς ἀτομιστικῆς ψυχολογίας. Καὶ τόνισε ἀκόμη ὅτι πρὸ πάντων ἔχει ν' ἀλλάξῃ τὸ πατροπαράδοτον σύστημα τῆς αὐθεντίας (Autorität), ποῦ συχνὰ ἐμποδίζει ν' ἀνατραποῦν ἄνθρωποι ἐλεύθεροι στὴν ζωὴ τους καὶ μαρτυρεῖ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν ἀδυναμίαν ἐκείνων ποῦ ἀποβλέπουσι μόνον στὴ δική τους δύναμιν, φωνάζονται πῶς μόνον μὲ τὴν αὐθεντία καὶ μὲ τὸ δογματισμὸν μποροῦν ν' ἀνατραποῦν παιδιά.

Ὁ Adler ζήτησε ὁ ἴδιος νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἰδέαν του στὴν προφυλακτικὴν παιδαγωγικὴν καὶ σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα ποῦ ἔδωκε ἔχομε σήμερον σὲ διάφορες πόλεις στὴν Αὐστρία, Γερμανίαν, Ὀλλανδίαν καὶ Ἀμερικὴν «Παιδαγωγικὰ Συμβουλεῦσι» (Erziehungsberatungstellen) διευθυνόμενα ἀπὸ κατάλληλα διαπαιδαγωγημένους γιανοὺς καὶ παιδαγωγούς. Σ' αὐτὰ ἐργάζονται, ὠρισμένους μέρες καὶ ὕρες τὴν ἐβδομάδα, παιδιά ποῦ παρουσιάζουσι δυσκολίας στὴν ἀγωγὴν τους, μαζί μὲ τὴ μητέρα τους, τὸν πατέρα ἢ τὸ δάσκαλον, καὶ μὲ κατάλληλους συνομιλίους μὲ τὸ παιδί καὶ τὸ συνοδὸν τοῦ γίνεται προσπάθειαν νὰ παραμεριστοῦν τὰ ἐμπόδια καὶ οἱ παρεξηγήσεις, νὰ πάρῃ θάρρος τὸ παιδί γιὰ τὴν ζωὴν, νὰ δημιουργηθῇ μιὰ αἰσιοδοξότερη ἀτμοσφαῖρα. Συνήθως ἀκολουθεῖ συζήτησις στὸ ἀκροατήριον, ποῦ ἀπαρτίζεται τὸ περισσότερο ἀπὸ δασκάλους.

Τοῦ Adler τὰ πολυάριθμα ἔργα, ἂν καὶ ὁ ἴδιος εἶναι τόσο λαμπρὸς, εὐγλωττος καὶ καὶ εὐχάριστος ἐμιλητῆς, δὲ διαβάζονται τόσο εὐκόλα, μ' ὅλες τὴς ἀπανωτῆς τους ἐκδόσεις, οὔτε εἶναι τὰ περισσότερά τους κατάλληλα γιὰ τὸ πολὺ κοινὸν σὰν εἰσαγωγὴν στὴν ἀτομιστικὴν ψυχολογίαν. Παραεῖναι συνθετικὴ ἢ σκέψη του καὶ οὔτε-μὰς ἔδωκε ὡς τώρα ἔργον συστηματικόν. Τὸ κατάλληλότερον πάλι θὰ ἦταν γιὰ ὅποιον θὰ ἠθελε νὰ τὸν διαβάσῃ, ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα του, τὸ Menschenkenntnis, 1927, 2., ἐκδ. 280 σελ. ποῦ μεταφράστηκε σ' ἀγγλικά, (Understanding Human Nature Greenberg, Νέα Ὑόρκη). Ὁργανον γιὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Adler εἶναι ἡ Internationale Zeitschrift für Indivi-

dualspsychologie (Λειψία, ὡς τώρα 7 τόμοι), ἐνῶ σὲ παιδαγωγικὰ ζήτήματα εἶναι ἀφιερωμένη ἢ συλλογὴ ἀπὸ μονογραφίας Heilen und Bilden (Μόναχο 1928, 3., ἐκδ.) καὶ μερικὰ ἐκλεκτικὰ φυλλάδια.

Οἱ ἰδέες τῆς ἀτομιστικῆς ψυχολογίας, ἂν καὶ ὄχι πᾶς πολὺ μεταγενέστερες ἀπὸ τὴν ψυχολογίαν ἀνάλυσης, δὲν εἶναι ἀκόμη τόσο γνωστῆς ὅσο αὐτῆς. Μόνον σὲ τελευταῖα χρόνια ἀρχισαν νὰ παίρουν μεγάλη διάδοσιν σὲ ἀγγλογερμανικὰ ἔθνη. Στὴν Ἑλλάδα εἰμειναν ὡς τώρα ἐντελῶς ἀγνωστῆς, ἀφοῦ μάλιστα ἐλείψαν ὡς σήμερον καὶ οἱ γαλλικὲς μεταφράσεις τῶν σχετικῶν βιβλίων (μόνον σ' ἓνα νεώτερον βιβλίον, Μωραξίτου, Ἡ ψυχολογία καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς εἰς τὴν ἀγωγὴν, 1928, ἀφιερώνονται λίγες σελίδες στὴν «Ψυχολογία τοῦ Adler». Γαλλικὰ βγήκε γόνον τὸ Le temperament nerveux, μτφρ. Roussel, Payot 1926). Εἶναι ὅμως καλὸ νὰ

ἐνδιαφερθῇ γι' αὐτῆς καὶ τὸ ἑλληνικὸν κοινόν, τόσο γιὰ τὴν γενικὴν κοινωνικὴν ἔσιν καὶ γιὰ τὴν παιδαγωγικὴν τοῦ σπουδαιότητα. Μερικὰ κεφάλαια ἀπὸ δύο βιβλία σχετικὰ ποῦ κυκλοφόρησαν φέτος ἀπὸ δύο ὁμοϊδέετες τοῦ Adler καὶ ποῦ θὰ δημοσιευτοῦν σ' ἀκόλουθα φύλλα τῆς «Νέας Ἑστίας», θὰ κάνουν χωρὶς ἄλλο τὸν ἀναγνώστη, ἔσιν καὶ ἂν ἢ δώσουσι κομμάτια μόνον ἀπὸ ἓνα σύνολον, νὰ προσέξῃ διδασκαλίαν προωρισμένην νὰ πάρῃ ὅλο καὶ μεγαλύτερη θέσιν τόσο στὴ νεώτερη ψυχολογίαν, ὅσο καὶ σὲ ἐπιστῆμες ποῦ σχετίζονται μ' αὐτὴν. Τὴν ἀπόλυτην βέβαιαν ἀλήθειαν δὲ μὰς ὑπόσχεται οὔτε ὁ θεμελιωτῆς τῆς ἀτομιστικῆς ψυχολογίας. «Δὲ φέρνομε τὴν ἀπόλυτην ἀλήθειαν, ἀλλὰ κάνομε ὅ,τι μπορεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἀνθρώπινον μυαλόν. Ἀπὸ τὴν μεγαλύτερες πλάνες προχωροῦμε πρὸς τὴν μικρότερες».

M. T.

ΣΜΥΡΝΙΩΤΙΚΑ

Ο ΣΚΟΤΩΜΟΣ

Οι Ρωμιοί

- Κρούψε τὴν κάμα' ὁ Τοῦρκος νά!
- Κρούψ' τὸ μαχαίρι!
- Σὲ καρτερῶ στὰ σκοτεινά...
- Καλά' καρτέρει.

Ὁ Τοῦρκος

- Γιασούριδες, τ' εἶν' οἱ φωνῆς μὲς στὸ σκοτάδι;

Οι Ρωμιοί

- Κάτω μιλοῦμε γιὰ δουλειῆς μὲ τ' ἀδερφάκι.

Ὁ Τοῦρκος

- Καὶ δὲν μαλώνετε;

Οι Ρωμιοί

- Γιατί;
- Μπαί! Ἀγαπημένοι πᾶμε τὸ ἴδιο τὸ στρατὶ ποῦ ὀλοῖσα βγαίνει.

Ὁ Τοῦρκος

- Ὁγουρολά!

Οι Ρωμιοί

- Ὁγουρολά!
- (Πάει καλιὰ του!)
- Καὶ τώρα ἐμπρός!...
- Κι' ὁ ἓνας κυλᾷ τὸν ἄλλον κάτω...

MIX. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

«Αν περιφρανεύεται ο άνθρωπος, εγώ τον ταπεινώνω! Αν ταπεινώνεται, τον εξυψώνω, κι δηλώνω του αντιλέγω, έτσι για να του αποδείξω ποιος είναι ένα ακατανόητο τέρας.»
Πασκάλ.

Πώς είχε γίνει αυτή η συνάντηση; Κι' ακόμη σέρνονταν μαζί. Τόσες μέρες. Τis ίδιες ώρες. Και πήγαιναν. Πώς τ'άφερνε ή τύχη έτσι τα πράματα; Τis ίδιες ώρες. Κάθε νύχτα.

Το συλλογιζότανε ο φαλακρός άνθρωπος και με τ' αριστερό χέρι έπιανε την τσέπη του να δει μην τοῦπεσε το μαντίλι, τα τσιγάρα του, τα γάντια του. Έτσι μόλις σόπαιναν. Κι' ο άλλος, ο κύριος, πήγαινε τώρα δίπλα του χωρίς να προφέρη λέξη. Μιλούσε μ' εκείνην τη φωνούλα του λυπημένου αγοριού, μιλούσε. Μιλούσε και κατόπι σόπαινε, και πήγαινε όπως τώρα, με τα χέρια στη μέση, το πανωφόρι ανοιχτό. Κ' ήτανε άσπρα τα περισσότερα μιλιά του, κάτω από τη χωρίστρα. Ήλικιωμένος κύριος μέσα στα έγγλέζικα ρούχα του. Σε πολύ μεγάλο ράφτη — συλλογιζότανε ο άλλος.

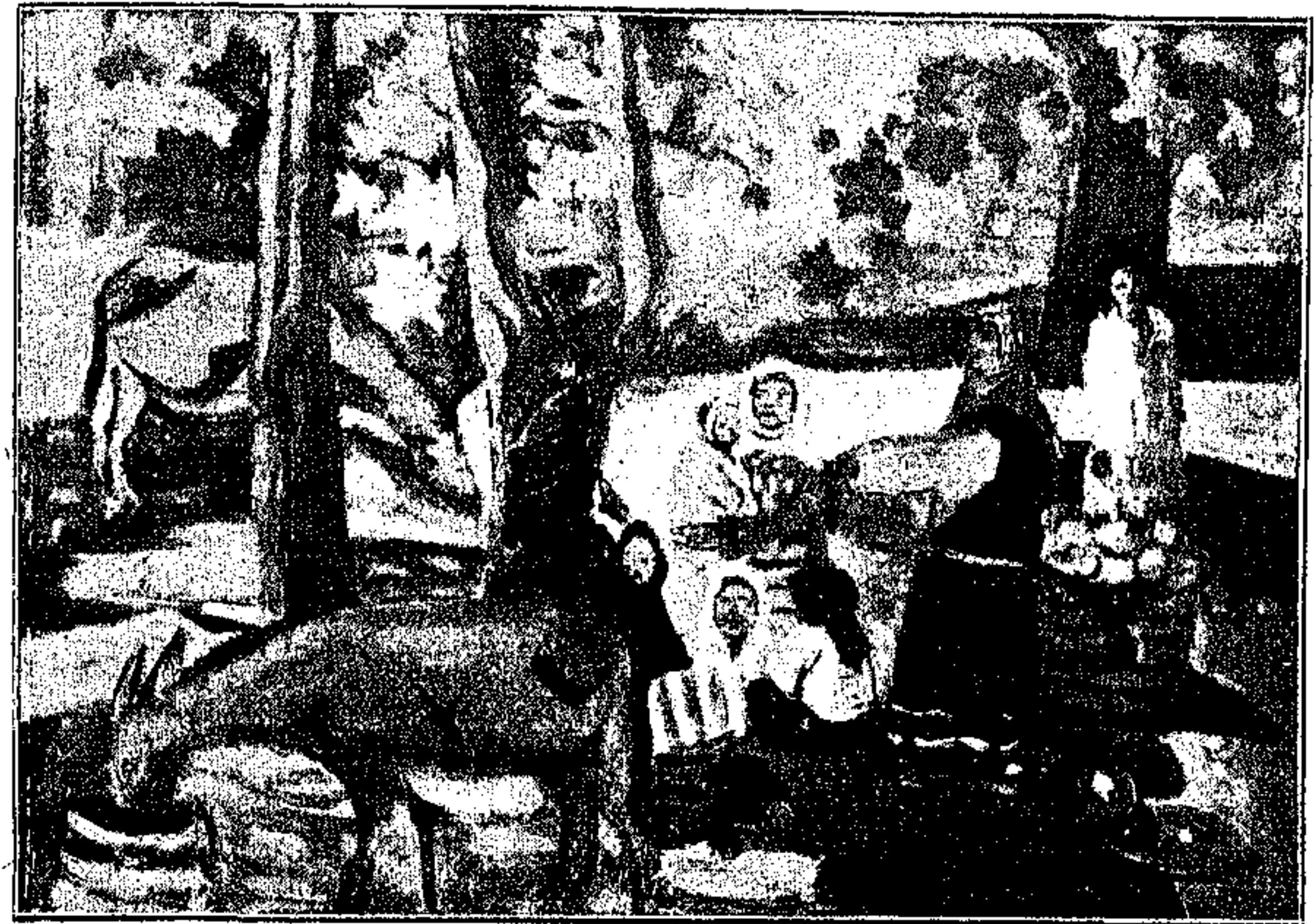
Κατεβαίνανε πάλι προς τις γειτονιές της Μπελβίλ. Το Παρίσι λαμπύριζε γύρω στον ύγρο νυχτερινό αέρα. Η γαλήνη παραμέριζε στα πεζοδρόμια. Δε χωρούσε. Ξεχείλιζε και υψώνονταν ως πού έφτανε το ανάστημα των σπιτιών, με μια ψυχρή κομψότητα λιθίνης εποχής. Οι δρόμοι, όλοι οι δρόμοι περιμένανε κάποιον άντρα, κάποια γυναίκα, κάποιο κορίτσι να πέση και να τσακιστή από κάποιο κέμπτο πάτωμα. Ένα μεγάλο αυτοκίνητο, στο τέλος της λειωφόρου, τρέκλιζε δρόαδειο κι ο αέρας προστάτευε τις λιμουζίνες που όλοῦθε τρέχανε.

Τρέχανε για κάποια άμλλα φρουτουρισμού... Αλλά οι κοκότες άδριανούσανε,

βαρειές, σταματισμένες κλασσικά στις αισιόδοξες γωνίες κάθε δρόμου και στα κέντρα τα περιβλεπτα της πλατείας. Συνώνυμη ενός μεγάλου άντρα. Μια ύγεια άδικαιολόγητη στα λιγοστά δέντρα, στα μάγουλα των αστυνόμων. Στον ουρανό περιδιάβαζε ένα άποτυχημένο φεγγάρι, ούτε σοβαρό, ούτε άστειο, και τα σύννεφα παραδίπλα του σχεδιάζανε μερικά ακατάλληλα σχήματα.

Το Παρίσι λαμπύριζε. Υπόγειο φωτισμένο άριστα. Πολλοί άνθρωποι μέσα στα τριγωνικά καπελεια θά πίνανε το τελευταίο τους μανταρέν-κασίς. Άγριο άλλοι. Μια όπιασιαζόμενη έξοικείωση με το θάνατο στο κάθε πρόσωπο. Στα μάτια που φέγγουν μια στιγμή κάτω από τη δοκό του φωταέριου και περνοῦν. Γρήγορα. Μια συνωμοσία ταχύτητας ανάμεσα σ' όλους. Το στροβίλισμα του έρωτα, το παιχνίδισμα της νύχτας εμπρός στο ηλεκτρικό μυστήριο της διαφήμισης. Βιτρίνες. Μια αυτοκτονία. Γλύκα. Κοκαϊνομανής μεταφυσική. Και τ' άνοιχτά φαρμακεία, αντίκρου. Στροβίλισμα του έρωτα. Και παντού ένα τέλος. Πολλαπλό. Δυο δρόαδεια φαρμακεία. Παντού το βιαστικό πέραςμα του θανάτου, μ' έναν άνθρωπο, μ' ένα ζευγάρι κάτω από τον άφρευματο φωτισμό της πολιτείας.

Πώς είχε γίνει αυτή η συνάντηση; Κι' ακόμα σέρνονταν μαζί, ο φαλακρός άνθρωπος κι ο κύριος με την κάτωστρα, χωρίστρα. Πώς τ'άφερνε ή τύχη έτσι τα

ΕΡΑΤΟ Ν. ΑΣΠΡΟΓΕΡΑΚΑ

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ

πράγματα; Τis ίδιες ώρες, κάθε νύχτα. Και πήγαιναν. Κατεβαίνανε πάλι προς τις γειτονιές της Μπελβίλ.

Πού να γυρίση ο δρόμος, ή ίδια ταβέρνα με τη ρομβία, με τις ξεριτισμένες ψάθες στα παραθύρια. Το λακωμένο κατώρι της. Αυτή που είχαν ξαναπάει, τη βραδιά της πρώτης τους συνάντησης.

— Θάναι εδώ μέσα αυτός... Άλλου τον γυρεύουνε.

Και πέρασε πρώτος ο κύριος.

Η βόχα των ανθρώπων που ζαλιστήκαν από το λίγο χῶρο, από το χορό, από τα πιοτά. Και τα τσαλαπατήματα. Ναυτουριά... Καμμά εικόνα θάλασσας. Χίλιες ημέρες φυλακής. Κόκκινα, κόκκινα. Μιλιά κόκκινα. Γυναίκες, στριμωχτά, με πλέμπας ξεστηθώματα. Πολλά μάτια άλλοθωρα. Κι όλα τ' άλλοτινά κι ξαντλημένα μεράκια της ρομβίας, ταξίδια, αλλές, πλατείες πανηγυριού, κι αλογατάκια παραμάννας, τα δουλικά που ξεγελάσαν τον

άφρηντη... Αλλές. Ταξίδια ζητιανιάς. Όλα τα παραμύθια της ρομβίας.

— Άκόμη δέν ήρθε, μιά θάρση!

— Μπορεί να πήγε άλλου... Μπορεί να τον πιάσανε.

— Θάρση! Ξαναείπε ο κύριος.

Καθήσανε κάτ' από τη γκλαβανή ποῦχε τις γάστρες με τα χάρτινα γεράνια. Δίπλα στο μαγεριό. Πολύς κόσμος.

Δίπλα στη γκράν-κάσσα που ήτανε παρατημένη εδώ στην κόχη, γιατί ο μουζικάτορας της είχε την άστυνομία καταπόδι του. Δύσκολα. Ένεκα... Κάποιο παιδί φρονικό που τώρα ξεκαθάριζε και χαλνούσε κόσμος με τα όσα διαδίδανε και ξεσκαπάζανε οι έφημερίδες.

Ο κύριος έριχνε μια ξεκολουθητική ματιά τριγύρω. Πάνω από τους ανθρώπους, να συναντήση κάποιον που το ανάστημα του θα τους ξεπερνούσε όλους αυτούς έδωμέσα. Το κεφάλι δοθό, τετραγώνο, θα στέκονταν ψηλότερα απ' όλων.

Ἀμέσως ύστερα τὴν ἔφερνε τὴν ἴδια τὴ μεριά, πορευμένη, ταχύτερη κίττω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν χορευτῶν. Σὰ γὰρ νὰ συναντήση κάποιον πὸν θάτανε καὶ κρημένος καὶ πὸν κανέναν ἄλλο; δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὸν δῆ. Παρὰ μόνο αὐτός.

Ἀνάπνεε τὸ θόρυβο πὸν σήκωναν οἱ χορευτές, τὸ μεθύσι τους. Τὸ κέφι τους πὸν σέρονονταν βαριά μὲ τὰ χοντρά πόδια, τὰ χοντρά γέλια, τὸ στυγνὸ ἀπάχικο γλέντι, ἔτσι καθὼς ἀναδεύονταν μὲ τὴ γλυκαντζούρικη αἰσθηματικότητα τῆς ρομβίας. Ἀνάπνεε τὸ θόρυβο κ' ἡ ματιά του πάντα στὸ τέλος θὰ γυροῦσε στὴ γκράν-κιάσα, στὴ θέση τοῦ ὀργανοπαίχτη.

Στὴν ἄδεια θέση. Τὴν κοίταζε κι ὁ ἄλλος ὀφθαλμικὸς ἄνθρωπος. Ἀλλὰ τὰ μάτια αὐτοῦ δὲν ξεκοινοῦσαν ἀπὸ πάνω της. Δὲν πήγαιναν πουνενὰ ἄλλοῦ. Δὲν κίναν τὸ γύρο τῆς σάλας, ὅπως τὰ μάτια τοῦ κυρίου.

Πόσα πόδια σέρονονταν μὲ τὴ μουσικὴ τῆς ρομβίας, καὶ κορμιά... Πόσα κορμιά σέρονονταν!

Ὁ κύριος ξανάρχισε, μὲ τὴν ἴδια ἐκείνη φωνὴ τοῦ λυπημένου ἀγοριοῦ:

— Δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔρθῃ! Τὸ ξαίρει, ἡ ἀστυνομία θὰ τὸν γυρέψῃ παντοῦ, ἀλλ' ἐδῶ μέσα ποτέ! Κι ἂν ὑπῆρχε κίνδυνος, πάλι... ἡ λαχτάρα νὰ ξεληθῆσῃ ἔτσι στὰ ξαφνικά ἐμπρός σιους συντρόφους, νὰ τοὺς τρομοκρατήσῃ μιά στιγμή μὲ τὸ θάρρος του, νὰ τοὺς τσακίσῃ. Ἡ μεγαλοφυΐα τῆς παλληκαριᾶς!

Ἀπ' ἐμπρός τους περνοῦσε τὸ γκαρσόνι μ' ἓνα χοντρὸ πρόσωπο ραμένο ἀπὸ τίς ἐγχειρήσεις. Ὁ κύριος τὸ σταμάτησε καὶ παράγγειλε κάτι πιεσιὰ πὸν ὁ φαλακρὸς ἄνθρωπος πρώτη φορὰ τ' ἄκουε τὰ ὀνόματά τους. Προσπάθησε νὰ τὰ κρατήσῃ μέσα στὸ νοῦ του Ἀδύνατο. Θάτανε πάρα πολὺ ἀκριβιά. Πρώτη φορὰ τὰκουε, κάτι πάρα πολὺ ξενικά ὀνόματα. Πάρα πολὺ τῆς Εὐρώπης.

Ὁ δίσκος ἤρθε μὲ τὰ ποτήρια γεμάτα χρώματα. Ἀλήθεια, αὐτὰ τὰ πιεσιὰ δὲν τὰ εἶχε ξαναδεῖ. Ἦρῃ νὰ βιάλῃ στὸ στόμα του, τὰ κοίταζε πολλὴ ὥρα. Ὅπως πρὶν τὴν ἄδεια θέση τοῦ ὀργανοπαίχτη, πίσω ἀπὸ τὴ βουβὴ γκράν-κιάσα. Κατάπι ἤπιε. Κι ὁ δίσκος ἔφυγε, καὶ σὲ λίγο ξαναγύρισε γε-

μάτος. Καὶ πάλι τὸ ἴδιο ταξίδι τοῦ γκαρσονιῶ Ἐανά. Ὁλοένα πὸν συχνά.

Ἡ σκέψη του, κάτω ἀπὸ τὴ φαλάκρα, ἄρχισε νὰ πέρνῃ μιά μεγάλη τόλμη ἀσυναρτησίας — καὶ μ' ὅλα του τὰ μυσίδια ζαρωμένα, χαμογέλισε στὸν κύριο. Ἦθελε ἀέρα. Ἦθελε ἀνοιχτὸ ἀέρα καὶ τὴν εἶπε τὴν ἐπιθυμία του. Τὴν εἶπε θαρρετά, γιατί τῆνοιωθε τόσο πλουσιοπάροχο τὸ χαμόγελό του!

Τὸ πρόσωπο τοῦ κυρίου εἶχε πολλὰς ρυτίδες, μὰ ὅλες τους ἀκίνητούσανε. Δὲν εἶχανε σκοπὸ ὑπερξῆς. Ἔτσι στὸ πρόσωπό του δὲν ἀνέβηκε καμμιά ἔκφραση, καθὼς ἄκουσε τὴν ἐπιθυμία τοῦ λαϊκοῦ τύπου, τοῦ κκακομοίρη πὸν πιστὰ τὸν ἀκολουθοῦσε τόσες νύχτες ὅπως κι ἀπόψε. Πιστὰ καὶ βουβά. Τόσες νύχτες, ἀπὸ τὸ βράδι ἐκεῖνο πὸν ἤρθε καὶ τὸν βρῆκε μὲ μιά συστατική ἐπιστολή Ἀπὸ τὴν Κέρκυρα.

— Θέλεις νὰ φύγουμε. Σὲ πνίγει αὐτὸς ὁ ἀέρας, οἱ ξένοι ἄνθρωποι γύρω στὴ ρομβία πὸν τ' ἄκους τώρα τὰ τραγούδια της καὶ δὲν τὰ νιώθεις. Εἶναι καὶ τὸ πιεσιὰ.

— Ἐξω, καταλιβαίνετε, πῶς νὰ σᾶς πῶ... Δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράμα. Γιατί ἔξω... Ἔσεῖς τὸ ξαίρετε εἶναι λιγώτερο ξενητεία, ἐπειδὴ ἐδῶ μέσα τὰ βλέπεις... εἶναι κλειστά καὶ τὰ βλέπεις ὅλα, καὶ τὸ νιώθεις πῶς δὲν εἶναι ἔτσι ὅπως θὰ τὰ ἤθελες...

Ὅταν βγήκανε στὸ δρόμο, τὰ πόδια τοῦ ἦταν πολὺ δύσκολα. Εἶχε πηχὴ περισσότερο ἀπ' ὅλες τίς φορές. Μὰ δὲν τὸν ἔμελε. Εἶταν τόσο εὐχαριστήμενος πὸν φύγανε! Σαλάφρωνε κι ὅλο σαλάφρωνε, καθὼς συλλογιζότανε πῶς δὲν ἦταν πιά φόβος κανέναν νὰ τὸν συναντήσουνε αὐτὸν τὸ διαβόητο φρονιά, πὸν μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τὸν δοῦνε, τὸν εἶχε κουβαλήσει κι ἀπόψε ὁ κύριος ὡς ἐδωπέρα. Ξεπίτηδες γιὰ νὰ τὸν δοῦνε καὶ νὰ τοῦ κουβεντιάσουνε. Τώρα πιά ἔξω στὸ δρόμο κανέναν φόβος. Ὁ κύριος τοῦ ἔλεγε:

— Ὅσῳσο ἔπρεπε νὰ τὸν δοῦμε. Καὶ δὲν ἔχεις δίκιο πὸν χαίρεσαι. Ἐπρεπε νὰ τὸν γνωρίσης. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐγκληματίες κι αὐτός. Ὅπως ἐσύ. Ἀπὸ τοὺς πολὺ μεγάλους, καὶ θάπρεπε ἐπιτέλους νὰ τὸν γνωρίσης.

Πῶς πῆρε ἐκείνη τὴ στιγμή τόσο θάρρος ὁ φαλακρὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸν ἔπιασε

μονομιάς ἀπὸ τὸ μπράτσο τὸν κύριο, καὶ τὸν κοίταξε μὲ μιά ἀγριεμένη ἱεσμία: Δὲν μπορούσε νὰ προχωρήσῃ. Οὔτε καὶ ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα, κι ὅλο του τὸ θάρρος εἶχε λυῶσει, μόνο μ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ ξαφνικὸ κίνημα πῶκανε τώρα γιὰ νὰ παίσῃ τὸ μπράτσο καὶ νὰ κρατηθῇ, εἶχε σβῆσει ὅλο τὸ θάρρος καὶ δὲν ἔνοιωθε τίποτις ἄλλο νὰ τοῦ ἀπομένῃ δικό του παρὰ τὰ χεῖλια του πὸν τρέμανε.

Πίσω ἀπὸ τὸ Σηκουάνα, ἀκοιούονταν ἓνα ρολοῖ πὸν χτυποῦσε κάποια πρωινὴ ὥρα. Κι ἄλλο ρολοῖ. Παρουσίες ἐκκλησίας. Μυσιστόρημα λαϊκὸ. Ἀκόμη ἓνα ἄλλο ρολοῖ χτυποῦσε. Ὁ ἀέρας, παγωμένος σὰν τὰ δέκα δάχτυλα τῆς φτωχολογιάς, τριγυροῦσε τὰ δέντρα τῆς λεωφόρου πὸν μακρανε, πηγαίνοντας νὰ συναντήσῃ τὸ τελευταῖο φανάρι τῆς δημοχίας. Οἱ πέτρες γυάλιζαν. Φρεσκοπλυμένες ἀπὸ τὰ καθημερινὰ πόδια τῆς κίνησης, φωτισμένες ἀπὸ τὴν μεταμεσονύχτια ἐρημιά, καὶ τὰ παράθυρα τῶν σπιτιῶν συντηροῦσανε μιά νεκρικὴ παράταξη σκοταδιοῦ.

Ἦτανε μιά πλατεῖα ἐμπρὸς ἐκεῖ πὸν καθήσανε, κ' ἓνα φτωχικὸ σὰν κυρνεῖο, πὸν μαγεριό, μὲ μιά γυναῖκα πὸν κούτσαινε νὰ τοὺς σεροβλῇ. Τρεῖς πελάτες στὸ βᾶθος — θὰ ἦσαν ἡλικιωμένοι, πιωπηλοῖ, ἀγέλιστοι. Τὰ δυὸ λαμπιόνια τοῦ ἡλεχτρικοῦ μόλις γιὰ νὰ σχεδιάζονε κάποιες σκιές.

Μέσα στὸ κεφάλι τοῦ φαλακροῦ ἀνθρώπου περισσεύε ἡ τόλμη τῆς ἀσυναρτησίας κι ἓνας φόβος μαζί στὸ κορμὶ του τὸν μούδιαζε. Ἄκουε τὸν κύριο πὸν εἶχε παραγγεῖλει κάτι κρούα φαγιά κι ἔρωγε ἡσυχος κι ὀμιλητικὸς. Φριχτὰ φλύαρος αὐτὴ τὴ στιγμή! Ὅπως τὸν πρώτο καιρὸ πὸν εἶχε γνωρίσει.

Πάλι τὰ ἴδια, τὰ ἴδια τὰ λόγια πὸν τὰ παραδέχονταν ἀληθινά, γιατί ἔτσι ἔγραφε τὸ συστατικὸ τὸ γράμμα. Κι ἂν ἔκανε μιά στιγμή νὰ μιλήσῃ, νὰ τὸ φωνάξῃ, μὲς στὰ μούτρα τοῦ κυρίου πῶς δὲ σιότωτε κανέναν ἄνθρωπο, παρὰ μονάχα πλαστογράφῃ ἓνα γραμματιὸ 50.000 δραχμῶν... Πῶς δὲν ἦτανε καθόλου «μεγάλος ἐγκληματίας», παρὰ ἓνας ἀπλὸς καταχραστής. Πῶς μόνο γι' αὐτὸ δραπέτευε ἀπὸ τὴν

Ἑλλάδα. Κανένα φρονικό. — — Ἄν τᾶλεγε αὐτὰ, τότες μεμιάς θὰ τὴν ἔχανε ὅλη τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ κυρίου. Τοῦ τὰ εἶχε ἐξηγήσει ὁ φίλος τῆς Κέρκυρας, καθὼς τοῦ ἔδινε τὸ γράμμα: «Ὁ κύριος Χ... θὰ σὲ προσπατήσῃ καὶ θὰ σὲ βοηθήσῃ στὸ Παρίσι, μονάχα ἂν τοῦ γράψῃς πῶς ἔχεις κανεῖ ἓνα μεγάλο ἐγκλημα! Πολὺ μεγάλο... Τότες μάλιστα θὰ σοῦ κάνῃ μιά ζωὴ πριγκηπικὰ καὶ δὲ θὰ σ' ἀφίρῃ ἀπὸ κοντὰ του. Ἀπίστευτη ὑποστήριξη. Ἄκου ἐμένα καὶ μὴ σὲ μέλει.» Τοῦ τὰ ξαναεἶπε στὴν προκουαῖα τὴ μέρα πῶφρευε. Κ' εἶχε δίκιο. Ἀπὸ τὴν ὥρα πῶδωσε τὸ γράμμα καὶ διηγήθηκε τίς τόσες λεπτομέρειες γιὰ τὸ φρονικό πὸν δὲν ἔγινε... ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη ἡ ζωὴ του, ὅλη του ἡ τύχη ἄλλαξε. Περνοῦσε μιά ζωὴ χαρισάμενη, ἀλήθεια ἀπίστευτη. Στὸ περίφημο τὸ ξενοδοχεῖο, στὸ Γκράντ Ὀτέλ, κατάντικρο στὴν Ὀπερα, στὸ πὸ σικ καρτιὲ τοῦ Παρισιοῦ, πὸν τὸν πῆρε ὁ κύριος μαζί του καὶ κάθονταν, πὸν μπορούσε νὰ τὰ εἶχε φανιαστεῖ τέτοια μεγάλεϊα! Καὶ τοῦδινε καὶ χρήματα, χωρὶς καν νὰ τοῦ ζητήσῃ. Χωρὶς οὔτε μιά ὥρα ποτὲς νὰ δουλέψῃ. Παρὰ μόνο πὸν τρώγανε μαζί, καὶ τὴ νύχτα πὸν τὸν ἔπαιρνε, ἔτσι σὰν ἀπόψε, τοῦδινε ραντεβουὸ σὲ κάποιο καφενεδάκι, τὴν ἴδια ὥρα κάθε βράδυ, καὶ τὸν ἔπαιρνε καὶ κατεβαίνανε σις γειτονιὲς τῆς Μπελβίλ, ἢ στὴ Μπαστίλλια, ἢ στὴ Μουριά — στὰ λαϊκὰ τὰ χορευτήρια, στὰ ἀτίχικα τὰ κέντρα, ἀνίμεσα στὸ κνηνημένο τὸ πόπολο. Αὐτὴ ὅλη ἡ δουλειὰ του. Καὶ νὰ πηγαίνει μ' ἓνα τέτοιον μεγάλο πρόσωπο, πὸν εἶχε τὸ αὐτοκίνητό του πάντα στὴν πόρτα τοῦ ξενοδοχείου, σ' ὀποιαδήποτε ὥρα, καὶ δὲν τῶπαιρνε ποτέ! Παρὰ νοίκιαζε ἓνα ἄλλο καὶ τὸ δικό του ὀλοάδειο ἀκολουθοῦσε πίσω. Καὶ στὰ ρεστωρὰν πὸν τὸ γεῦμα κόπιζε ἐκατὸ φράγκα τὸ πρόσωπο, (τὸν εἶδε τὸ λογαριασμὸ μιά μέρα), τρακόσες δραχμῆς, κ' ἓνα γκαρσόνι θανμάσιο στέκονταν πάντα γιὰ νὰ ὑψηρετῇ μόνο τὴν ἀφεντιὰ τους καὶ κανέναν ἄλλο. Νὰ τρώῃ αὐτὸς ὁ φτωχοδάσκαλος τῆς Κέρκυρας μ' ἓνα τέτοιον πρόσωπο πλάι-πλάι. Κάθε μέρα. Κάτι διαμαντικὰ παῦχε στὸ δωμάτιό του, σ' ἔεινε τὸ μικρὸ συρτάκι τοῦ σεκρεταῖο, ἀριστερά. — — Ἐνα παραμῦθι ἀληθινὸ πὸν δὲν τὸ εἶχε ὑπο-

ψιαστέ, δὲν μπορούσε νὰ τὸ ὑπομιαστέ οὔτε ὅταν πρωτοπῆγε, πεινασμένος τότες χοροδιδάσκαλος, στὴν Κέρκυρα, φουκαριά-ρης, τόσες ὥρες ποὺ κάθονταν στὴν τα-ράτσα προσμένοντας τοὺς ἀνύπαρχτους μα-θητὲς καὶ κοίταζε τὸ σπίτι ποὺ ἦτανε ἀντίκρου κι ὁ νοῦς του, χωρὶς νὰ τὸ θέλει, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει, λογάριάζε, ἔπλα-θε καὶ ξέσκιζε καὶ ξινάρτιανε τόσες, τόσες ἱστορίες! Ὡς ποὺ βριδύαζε... Οὔτε τότες, οὔτε τὴ μέρα ποὺ πλαστογράφησε κ' ἡ τροιμάρια ἔσυρε μέσα στὸ νοῦ του τὰ πιὸ ἀκατανόητα φραντάσματα, σωρό, σωρό, πηδηχιά — οὔτε καὶ τότες μπορούσε νὰ τὴν περμιμένη αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἱστορία... Καλοζωία, καλοπέραση καὶ μ' ἕναν τέτοιο μεγάλο κύριο! Σὰν κι αὐτὸν κανέναν ἄλλο δὲ θὰ βρῆσκονταν στὸν κόσμον. Κανέναν. Κανέναν ἄλλο τόσο μεγάλος κύριος. Κανέναν.

Πεισματωμένη αὐτὴ ἡ ἴδια λέξη ξινα-γυνοῦσε μέσα στὸ νοῦ του, ἡ ἴδια, καὶ δὲν τὸν ἄφηνε. Σὰν ἰδέα. Ἐνας πόνος ποὺ ἔ-φτανε ὡς πίσω στὸ λαιμὸ καὶ δὲν τὸν ἄ-φηνε. Κανέναν ἄλλο κύριο με τέτοιες πα-ραξενιές μεγάλες! Στὴν ἀρχή, ἐξαιρετικά, εἶχαν πάει κάποιον πρῶτ' σ' ἕνα πολὺ με-γάλο νεάνισκον τῆς Μονιάρτης καὶ ζήτη-σε ὁ κύριος δυὸ μπουκάκια σαμπάνια καὶ μιὰ ἀσπιρίνα. Μιὰ ἀσπιρίνα! Γιὰ μεζὲ τῆς σαμπάνιας. Κ' ἔκελνη ἡ κυρία με περιδέοιο βασιλίσσας, σὰν πολὺ ὠραία βασίλισσα, ποὺ ἦρθε γὰρ τοῦ μιλοῦσε, καὶ τὴν ἄκουε ξαπλωμένος. Καὶ δὲ σηκώθηκε, οὔτε ὅταν τὸν χαιρέτησε νὰ φύγη. Ὑστερα πάλι στὸ ξενοδοχεῖο. Οἱ ὑποκλίσεις, οἱ ἀτέλειωτες, οἱ βυθύτατες, τῶν μαίτρο ντ' ὀτέλ, τοῦ ὑπο-διευθυντῆ, τοῦ διευθυντῆ, οἱ περιποιήσεις. Τὰ τρία διαμερίσματα ποὺ κρατοῦσε κ' ἕνα

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐρχόμενο)

ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

ἔξωριστὸ δίπλα ποὺ ἦταν ἀποκλειστικὰ γιὰ τὸ σκύλλο—ἕνα μολοσσὸ θεριό. Καὶ γιὰ τὴν ἐγγλέζα τὴν γκουβερνάντα ποὺ τοῦ εἶχε. Ἐγγλέζα γκουβερνάντα γιὰ τὸ σκύλλο του, καθὼς λένε πῶς γίνεται στὶς μεγάλες οἰκογένειες γιὰ τὰ παιδιά. Αὐτὸς ἀποκλειστικὰ γιὰ τὸ μολοσσὸ του.

Κανέναν ἄλλο κύριο τόσο μεγάλος, τόσο πιράξενος. Κι' αὐτὸς κάθε βράδυ μαζί του, ὁ χοροδιδάσκαλος τῆς Κέρκυρας, κάθε βράδυ.

— Νὰ τὸς ἀντίκρου μας ποὺ τὸν γυρεῦ-με! Νὰ τὸς, σοῦ λέω, κύτταξε... Αὐτὸς εἶναι!

Καὶ τὴν ἴδια στιγμή τὸ πόδι του τὸ χτυπήσανε μαζί τὰ δυὸ τὰ πόδια τοῦ κυρίου.

Γύρισε ἀντίκρου τὴ φραλάκρα του, τὰ μάτια του ποὺ ἦτανε θολὰ. Τὸ κεφάλι του ποῦ, ποῦ νὰ τὸ στηρίξη ἔτσι βαρὺ, ἔτσι με τὸν πόνο ποὺ χτυποῦσε ὡς πίσω στὸ λαιμὸ...

Κοίταξε. Ἐνας τετράγωνος ἄνθρωπος. Χοντρός. Πελώριος. Μὲ μιὰ γυναίκα δίπλα του ποὺ μόνο τὸν κοίταζε. Κι αὐτὸς δὲ μιλοῦσε. Δυὸ ποτήρια μπίρα. Τετράγωνοι ὄμοι, τὰ μάγουλα κάτω ἀπὸ τὰ ἡλεκτρικὰ ἔτσι γιομάτα, χωρὶς καμιά σκιά. Γιατὶ ἡ σκιά γλύστροῦσε πάνω τους. Δὲ στέκονταν. Καὶ τὸ μέτωπό του ἴδιο κεφάλι πεθαμένου μωροῦ... Τὰ μάτια χωρὶς φρύδια, χωρὶς ματόκλαδα. Πελώρια. Ποιὰ ζῶα, ποιὰ εἶναι τὰ ζῶα ποὺ ἔχουν τέτοια, κάτι τέτοια χέ-λια σὰν τὰ χεῖλια του; Χωρὶς φρύδια, πε-λώρια τὰ μάτια, ἔτσι ἄγρια, σὰ νὰ ἦταν ἕνα μάτι μονάχο ἐκεῖ στὴν κορφή τῆς μύ-της, κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ πεθαμένου μωροῦ.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

Ὅλο τὸ ποιητικὸ ἔργο ποὺ μᾶς ἄφησε πεθαίνοντας, ἐδῶ καὶ δεκαπέντε χρόνια, ὁ ζακωθινὸς ψάλτης, δὲν εἶναι περισσότερο ἀπὸ ἑκατὸν ἐξήντα σελίδες. Μὰ μέσα σ' αὐτὸ συγκεντρώνεται μιὰ ζωὴ ποιητικὴ καὶ ται-ριάζονται τόσα χρόνια, ἀπὸ τὰ 1885 καὶ ὄθιθε.

Ἡ ἐποχὴ ποὺ ἀνθίσει ἡ λύρα τοῦ Μαρ-τζώκη, θὰ σταβῆ στὰ γράμματα τὰ ἑλληνικά, γιὰ τὰ τόσα ζητήματα ποὺ γεννήθηκαν καὶ πέρασαν ἀνάμεσά της, ἀπὸ τὶς πιὸ καρπερὲς καὶ κρίσιμες περιόδους Ἡ μούσα, ἐμπιστευ-μένη σὲ χέρια λογιωτάτων μαστροχαλαστή-δων, εἶχε ξεπέσει σὲ φλύαρο πλατωνισμό, ἀνακατωμένο με κάθε ρωμαντικὴ νεφελώδικη αἰσθηματολογία ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καὶ με μιὰ ἀχαλίνωτη πατριδοπληξία, ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἡ ἀντίδραση μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὰ Ἐφτάνη-σα, με τὴν πούλια τῶν ἀξίων τραγουδιστά-δων, ποὺ δώσανε τὸ παράδειγμα γιὰ τὸ γυ-ρισμὸ τῆς τέχνης στὴ ζωὴ, στὴν ἀλήθεια, στὴ φύση, με τὸ μετρημένο στίχο, τὸ οὐσια-στικὸ νόημα, τὴν πλούσια φαντασία, με τὸ μεταχείρισμα τοῦ ζωντανοῦ δημοτικοῦ λόγου στὰ ἔργα ποὺ σημαδεύουν καὶ σφραγίζουν τὴν ἀληθινὴν ἐκείνη ἐποχὴ, προδρομικὴ πάντα μιᾶς νεώτερης ἀναγέννησης ποὺ τὴ λαχταροῦμε.

Ἔτσι κι ὁ Μαρτζώκης, ξεπηδώντας ἀπὸ τὰ Ἐφτάνησα κι ἀγκαλιάζοντας τὴ λύρα με φλογερὴ σπουδὴ κι ἀγάπη, δὲν εἶτανε δυ-νατὸ παρά ν' ἀκολουθήσῃ τὸ νιοχάραχτο δρόμο ποὺ κληρονόμησε στὴ μούσα ἕνας Σολωμός, καὶ νὰ πασχίσῃ τὸ περπύτημά του σὲ τέτοιον δρόμον νὰ γίνῃ ἀπὸ τὰ ἀξία καὶ τιμημένα ποὺ ἔχει νὰ δεῖξῃ ἡ ποιητικὴ μᾶς φιλολογία στὰ νεώτερα χρόνια.

Τὸ ἔργο τοῦ Στέφανου Μαρτζώκη ἔχει τὸ μόνο, τὸ ἀπλὸ μὲ καὶ τόσο σπάνιο στοιχεῖο τῆς ποιητικῆς: τὴν ἀγνότητα. Φαντασία καὶ μορφὴ στέκουνε στὸ καλλιτέχνημα σὰν ἄδο-λο ζευγάρι κάποιου γάμου φερμένου ἀπὸ ἀ-ληθινὸ ἔρωτα. Γιὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς τῶν «Βάρδαρων στίχων» δίνει συχνὰ τὴν ποιη-τικὴ συγκίνηση μ' ἕλο ποὺ τοῦ λείπει τὸ γυναικεῖο κυμάτισμα στὴ διατύπωση, ἡ λυ-

γεράδα τῆς ἐκφρασης, τὸ διακοσμικὸ χά-ρισμα τῆς φροντισμένης δημιουργίας. Κι ὅ-μως ὁ στίχος του, τὶς περισσότερες φορές, ἀπὸ τοὺς πιὸ καλοὺς στὴ μεριά τῆς μετρικῆς καὶ τῆς μουσικῆς μορφῆς. Δεῖγμα καὶ τοῦτο, ἀπὸ τὰ τόσα, τῆς ἀληθινῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ Μαρτζώκη.

Γνωστὸ μᾶς εἶναι πῶς σ' ἔλη τὴ ζωὴ του παρακολούθησαν τὸν ποιητὴ μιὰ στέρηση, μιὰ δυστυχία καὶ φτώχεια. Γνώρισε τὸν κό-σμον ἀπὸ τὴν πιὸ φοβερὴ του ὄψη καὶ στιγ-μάτισε με ζωντανούς στίχους τὸν «ἀτιμο αἰθι-να» ποὺ σφίγγει καὶ πνίγει με τὰ δεσμά τῆς ἀνάγκης κάθε ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ὑλὴ ἐκδή-λωση τῆς ζωῆς. Ἡ περιφρόνησή του πρὸς τὰ ἐγκόσμια τ' ἀγαθὰ εἶταν ἀπεριόριστη, καὶ τὸ μόνο ποὺ λάτρευε ὡς τὶς στερνές του μέ-ρες εἶταν ἡ ποιητικὴ σκέψη, ἡ ποίηση γε-νικά, ὅπου κι ἂν τὴν ἔβρισκε, εἴτε βυθισμέ-νος στὸ διάβασμα τοῦ Ντάντε, εἴτε τριγυρι-σμένος ἀπὸ νέους ποιητὲς ποὺ τοῦ ἐμπιστεύον-ταν με ἀγάπη τὰ δημιουργήματα τῆς παρθε-νικῆς τους φαντασίας.

Παιδί τῆς λατινικῆς φυλῆς ἀπὸ τὰ πιὸ ποτισμένα με τὸ κρασί της τὸ ἄκρατο, ἐκλει-νε μέσα του, μαζί με τὰ χαρίσματα τῆς ἀγά-πης στὸ φῶς, στὴ λευτεριά καὶ στὸν ἔρωτα, καὶ ἔλα τὰ ὑστερήματα κάποιου ἀδράνειας, μιᾶς μοιρολατρίας, ἐνὸς βαρεμοῦ γιὰ τὴ γύρα ζωὴ ποὺ χαρακτηρίζουνε στὶς μεση-δρινές μας χῶρες τὶς ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Θρεμένος με τὴ μούσα τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Ἰταλίας («στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἰτα-λία» ἀφιερώνει τὸ βιβλίο τῶν Ἀπάντων του ποὺ τυπώθηκε στὰ 1901) ἔχει συνταιριάσει στὸ ἔργο του τῆς ἑλληνικῆς λιτότητας τὴν ὁμορφιὰ με τὴ φλογισμένη κι ἀπόκοτη ἔμφη τῆς ἰταλικῆς ψυχῆς. Ὁ ἔρωτας ὑμνολογιέ-ται σὰ φωτιὰ ποὺ καίει καὶ λυώνει τὸ μίσος σὰν κερκυνὸς γιὰ ν' ἀφηνίσει τὴν ψευτιά καὶ τὴν κακία. Ἡ ἀρετὴ, ποὺ τοῦ στάθηκε πι-στή του ὀδηγητὴρ στὴ ζωὴ, παίρνει μιὰ αἰ-θέρια λάμψη, γίνεται καταναυχτικὴ μελωδία στὶς χορδές τῆς δυστυχισμένης του λύρας.

Ἡ λατρεία τοῦ ποιητῆ στὸ ἑλληνικὸ πνεύ-μα μᾶς δίνεται βαθεῖα καὶ μετρημένη. Ἡ-

νικώτε αληθινά, προικισμένος με γνώση και σπουδή, το βάθος της δόξας που χρωστά ή ανθρωπότητα στην αρχαία παιηση και φιλοσοφία, και το ζύγι του είτανε πάντα δικαιοσάν έκρινε τη νεώτερη Ελλάδα στα ζητήματα του κοινωνικού και του πνευματικού πολιτισμού. Ένθουσιασμός παράκαιρος ποτέ δεν τον κυρίεψε για κατορθώματα θυμιασμένα με το λιβάνι παραφουσκωμένου ήρωισμού. Προσπαθούσε να κρατήσει την Ισοροπία του πιστού μελετητή της Ιστορίας, και γνώριζε καλά πως τον υστερο λόγο για κάθε φανέρωμα κανείς από προτήτερα δεν τον κατέχει. Για τοῦτο από τους λεγόμενους πατριωτικούς στίχους ή λύρα του στάθηκε μακριά. Ίσως για τοῦτο ακόμα, στο γλωσσικό μας ζήτημα δεν έτρεξε να πολεμήσει με τη φλόγα και με την όρμη που θα ταίριαζε σ' έναν αξιοσάν αυτόνε ποιητή, — καθώς έκαμ' ένας Παλαμάς, — όσο κι αν με το έργο του

καλλιέργησε τη δημοτική μας και πάσκισε να της δώση τα πρεπούμενα φτερά της για να υψωθεί.

Ο Μαρτζώκης, με τα στοιχεία που ή ξεχωριστή ποιητική του φύση του χάρισε, είτανε, μπορούμε να πούμε, προορισμένος να δώση πιδ μεστό και πιδ αξιο έργο στην ποιητική μας λογοτεχνία. "Ομως στη ζωή του δε βρήκε πουθενά μία στέρεη φωλιά κ' υποστήριξη για να θερμάνη τις δημιουργικές του χάρες. Πέθανε παράκαιρα, στα 1913, με την πίκρα στα χείλη, την ώρα Ισα Ισα που ή πατρίδα του αφιέρωνε κάθε της δύναμη για να ξεσκληθώση ελληνικές χώρες, ενώ σύγκαιρα δεν είχε σταθή αξία να λευτερώση το πνέμα, το δώρο των θεών, από τα δεσμά της κοινωνικής του σκλαβιάς, δίνοντας στους αληθινούς και τίμιους εργάτες του την όρεξη της ζωής, για δική της ζωή και δόξα.

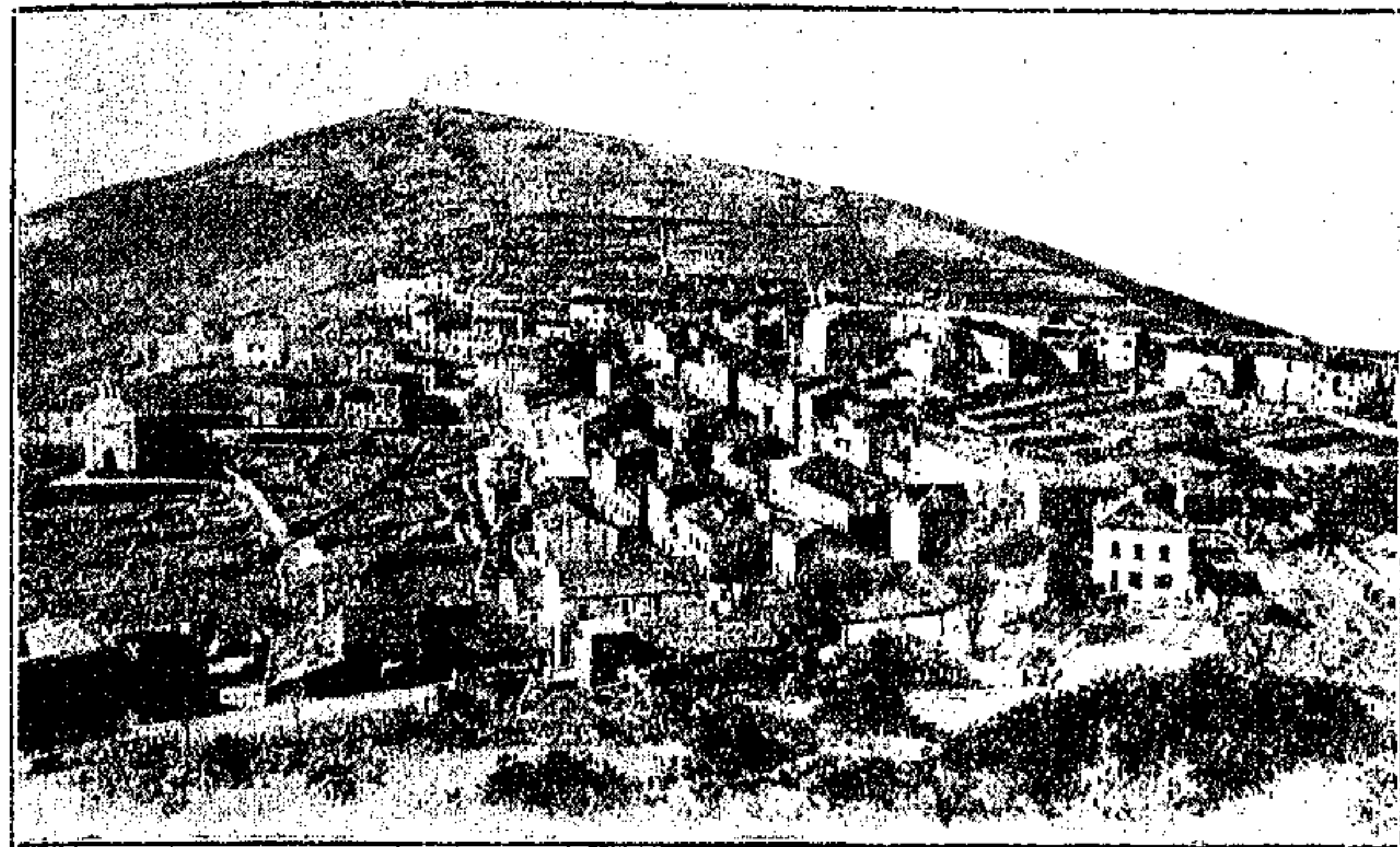
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΝΙΚ. ΑΣΠΡΟΓΕΡΑΚΑΣ

ΤΟ ΚΑΡΑΒΑΚΙ

Καργκέζε (Κορσική): — Άποψη του χωριού

Ο ΦΑΡΔΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΝΙΑΤΕΣ ΤΗΣ ΚΟΡΣΙΚΗΣ (*)

Κοντά εις οσα δ κ. Ν. Ανδριώτης έγραψε για τη δράση του Φαρδύ και για εκείνα «που μπορούσε να κάμη μέσα στην εποχή του, μα δεν έκαμε», ως μου έπιτραπή να προσθέσω και κάτι που, ενώ ο μακαρίτης ανέλαβε να πραγματοποιήση με τόσο άγνό πατριωτισμό, έγινε αφορμή να ματαιωθεί για πάντα, εξ αιτίας των μέσων που τόσον άπερίσκεπτα έχρησιμοποίησε, στην εποχή εκείνη μέλιστα.

Φοιτητής στη Νομική Σχολή του Αίξ στα 1919, έτυχε να γνωρισθώ εκεί με συμφοιτητάς μου από το Καργκέζε, απογόνους

(*) Οι εικόνες που συνοδεύουν αυτό το άρθρο, έγιναν από φωτογραφίες του ίδιου του συγγραφέα, καθηγητού στην Εμπορική Σχολή Γυθείου, που είναι και λαμπρός φωτογράφος. Εκτός άλλων, δ κ. Καλονάρος έχει εκδώσει και δύο λευκώματα με καρικουρίκια τοπία, κι έχει πάρει, με μία έξοχη συλλογή από ελληνικές φωτογραφίες το πρώτο Βραβείο (8000 δρ.) στην Διαγωνισμό της Υπηρεσίας Ξένων και Εκθέσεων του Υπουργείου της Συγκοινωνίας. Η συλλογή αυτή είναι έκτεθειμένη στο γραφείο του κ. Λένια, διευθυντού αυτής της Υπηρεσίας, όπου καθένας μπορεί να την θαυμάση. — Σ.τ. Ν.Ε.

των Μανιατών εκείνων που, φεύγοντας στα 1675 από το Βοίτουλο, είχαν από τότε εγκατασταθή στην Κορσική.

Σάν Ρωμίδς αλλά και σάν Μανιάτης, ήμουν για τους νέους αυτούς δυο φερές αγαπητός: έτσι ή διπλή αυτή πατριωσύνη έγινε αφορμή, όχι μονάχα να συνδεθώ μαζί τους αδελφικά, αλλά και να επισκεφθώ το χωριό τους κατά τις διακοπές της Λαμπρής του 1921. Επέρασα εκεί ένα αλησμόνητο δεκαήμερο, μέσα σε όλονυχτίες της Μ. Εβδομάδος, λιτανείες του Επιταφίου και λειτουργίες της Αναστάσεως, που όμολογώ πως πρώτη φορά στη ζωή μου — και ίσως θα είναι και ή τελευταία — παρακολούθησα με τόση κατάλυξη και που μακριά απ' τον τόπο μου, μαζί με τους Κορσικανούς πιδ στη γλώσσα χωρικούς, μόνος έγώ και ο Εφημέριος Παπά Κόττις έκαταλαβαίναμε.

Το λησμονημένο σε μιάν απόμερη άκτ ή της Κορσικής Καργκέζε μ' έκαμε να δοκιμάσω τέτοιες συγκινήσεις, που είναι δύσκολο ν' αντιληφθώ κανείς, αν δεν έχει πιή το πικρό ποτήρι της νοσταλγίας. Ήταν για μένα

τὸ χωριὸ αὐτὸ ἀληθινῶς ἀποκάλυψε, κι' ἀξίζει τὸν κόπο ν' ἀπασχολήσω τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ν. Ἐστίας» μὴν ἄλλη φορά με μιὰ εἰκονογραφημένη μονογραφία μου.

Εἶμαι βέβαιος πὺς 35 χρόνια πρὶν ἀπὸ ἐμὲ, ὁ Φαρδύς ἐδοκίμασε τὴν ἴδια συγκίνηση, ἔταν φθάνοντας στὴν ξεχασμένη αὐτὴ γωνιά τῆς Κορσικῆς, εὗρηκε ὄχι μονάχα Ἑλληνόφωνη Ἐκκλησία, ἀλλ' ἀκόμα καὶ ἔλους τοὺς γέροντας νὰ ἐπιμένουν στὰ Ἑλληνικά πὺ μιλοῦσαν ὡς μητρικὴ γλῶσσα, ἔπως τὰ παραδόθηκαν ἐπὶ 210 χρόνια ἐκπατρισμοῦ. Ἐδὸ φαινόμενο αὐτὸ μιᾶς χούφτης ἀνθρώπων, πὺ μέσα σ' ἓνα ξένο περιβάλλον, τόσο ζωντανὸ σὰν τὸ κορσικάνικο, μπόρεσαν νὰ βαστάξουν δύο αἰῶνες τῆ γλῶσσα τους, δείχνει ὄχι μόνο τὴ «ζωτικότητα τῆς φυλῆς», ἀλλὰ καὶ τὴ δύναμη τῆς ἀντιστάσεως καὶ τῆς ἀμύνης, πὺ ἔχει ἡ γλῶσσα μες μέσα της. Ἐδὸ κλασσικὸ παράδειγμα τῶν Ἰταλῶν Πιεμοντέζων, πὺ μέσα σὲ 30 χρόνια μεταμορφώνονται σὲ Γάλλους καὶ, χωρὶς νὰ τοὺς μένει πιά τίποτε ἀπὸ τὴ διάλεκτο καὶ τὰ ἔθιμά τους, γίνονται ἀγνωστοὶ στὴ Γαλλία, ἔπου μολαταῦτα ἐγκαθίστανται ἐμαδικὰ καὶ σὲ ἑκατοντάδες χι-

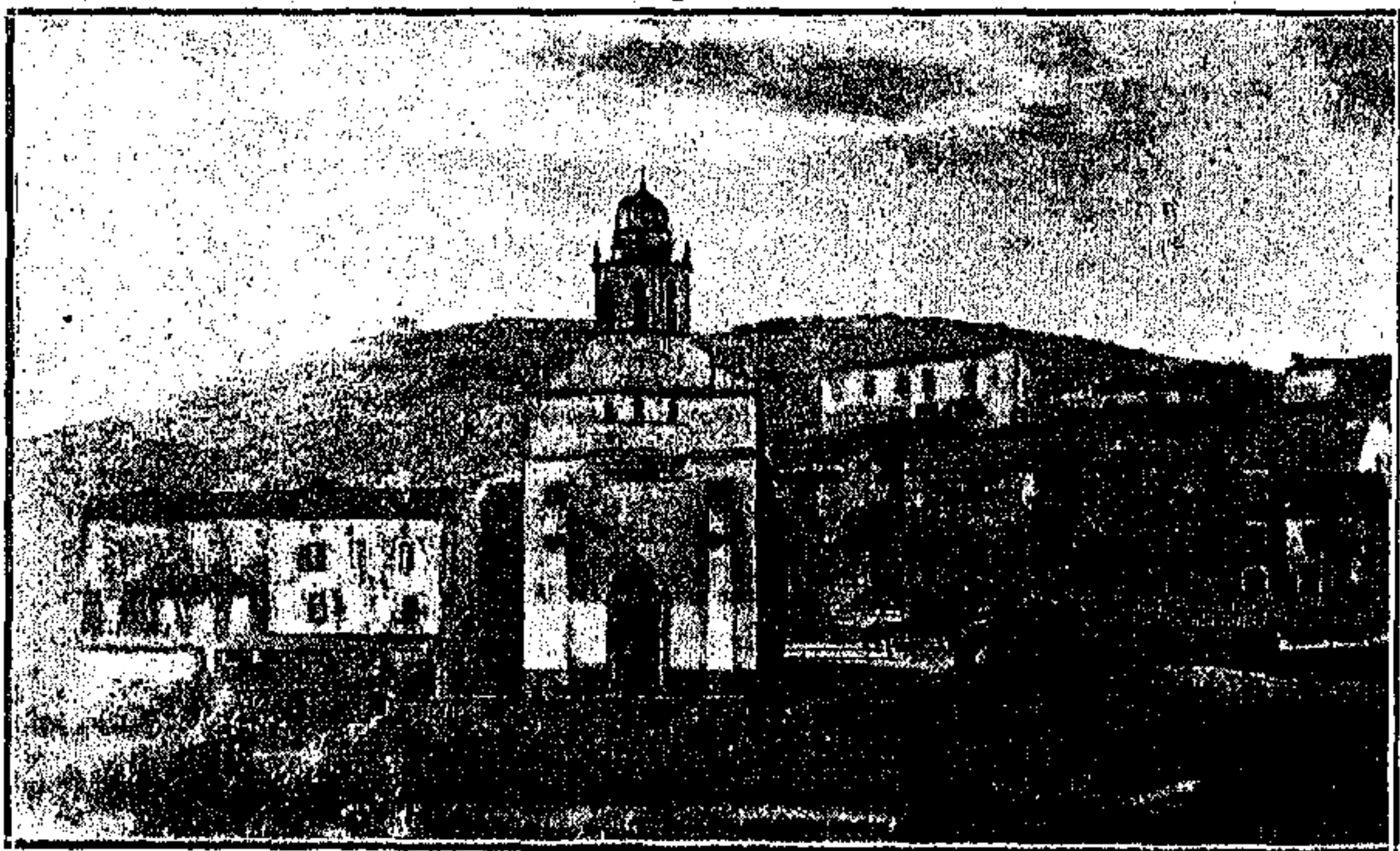
λιάδων ψυχῶν, εἶναι ὁ φυσικὸς νόμος. Οἱ Μανιάτες τοῦ Καργκέζε ἦσαν ἓνα μοναδικὸ παράδειγμα, μιὰ «ἐξαίρεσις» καὶ μιὰ διάφευσις ἔλων τῶν νόμων τῆς Ἀνθρωπογεωγραφίας. Καὶ ἐνῶ πολὺ καλὰ τὸ ἐκατάλαβε αὐτὸ ὁ Φαρδύς, καὶ ἐνῶ με τὴν ἐπιτυχία καὶ ἐνθουσιασμὸ ἀρχισε τὸ διδασκαλικὸ του ἔργο, ἐξαφνα βρέθηκε στὴν ἀνάγκη, ἀπάνω σ' ἓνα χρόνο, νὰ κλείσῃ τὸ Σχολεῖο του... ἔλλείπει μαθητῶν. Ἄλλὰ τί εἶχε συμβῆ; Ἐδὸ χρειάζεται κάποια ἐξήγησις.

Ὅταν στὰ 1678 ἡ Γενοβέζικη Πολιτεία ἐγκατέστησε τοὺς Μανιάτες στὴν Κορσική, ρητὸς ὄρος τοῦ συμβολαίου ἦτανε, κοντὰ στὰ ἄλλα, ν' ἀναγνωρίσουν οἱ πρόσφυγες τὸ πρωτόκολλο τῆς Φλωρεντίας, δηλαδὴ νὰ γίνουιν Οὐνίται. Ἐδὸ ἐδέχθησαν οἱ ἀνθρώποι, ὄχι βέβαια με εὐχαριστήσῃ τους. Ἐπειτα, δὲν τοὺς ἐπείραζε ἐξωτερικὰ, ἀφοῦ θὰ εἶχαν τοὺς παπάδες τοῦ χωριοῦ τους καὶ ἡ λειτουργία θὰ ἔμενε ἀπαράλλαχτη. Δὲν μπορούσαν ἄλλως τε νὰ κάμουν τίποτα. Ἐτόιο ἦταν τὸ πνεῦμα τὸ θρησκευτικὸ στὴ Δύση καὶ δὲν ὑπῆρχε ἡ ἀνεξιθρησκεία ἡ σημερινή, πὺ ἐσυνέβησε μιὰ Ἀνθρωπότης τὴν ἴωρα καὶ ἓνα αἰῶνα. (Ἄν ἡ ἀνεξιθρησκεία ἦταν κάπως

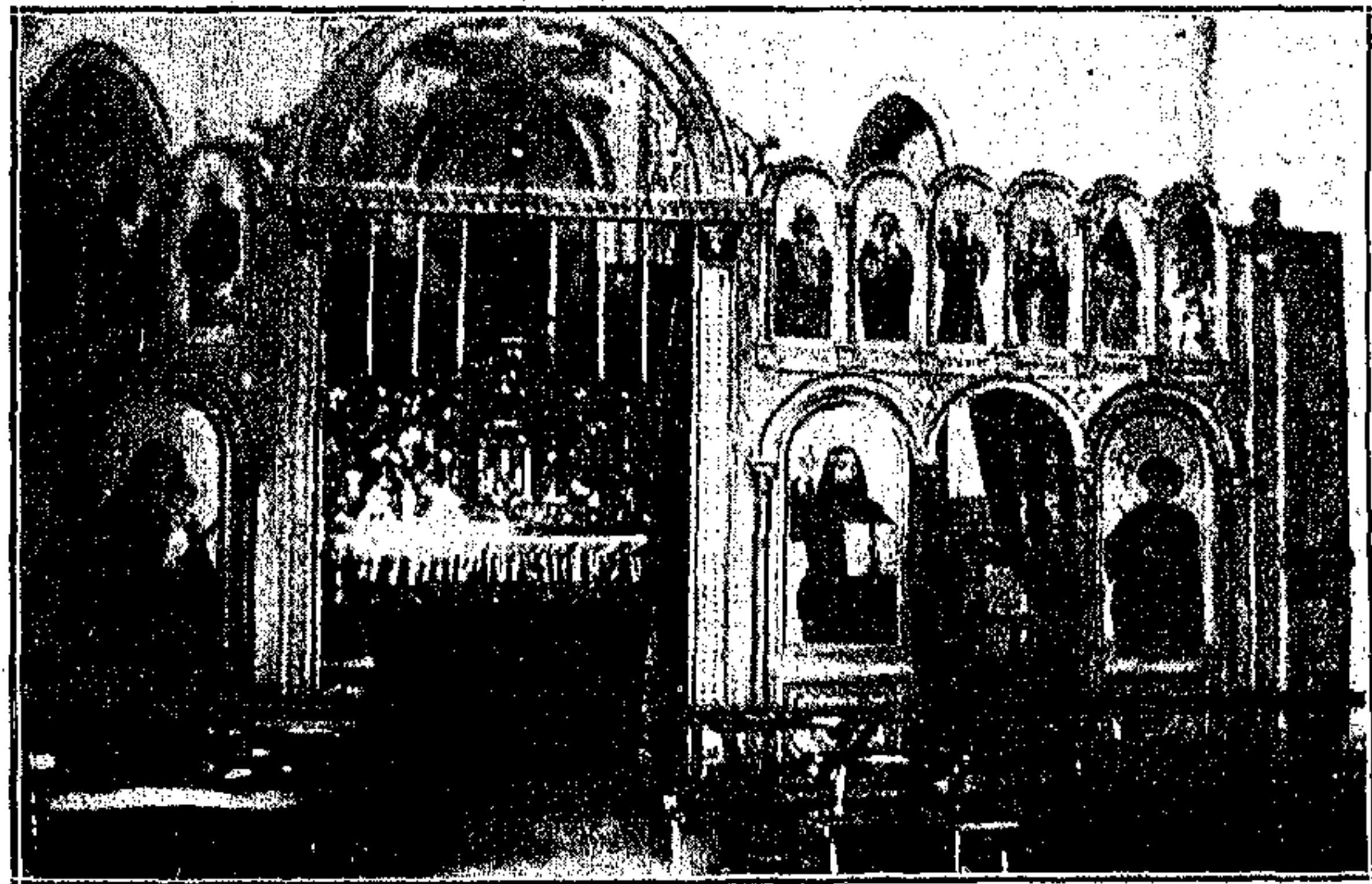
μεγαλύτερη στὴν Ἀνατολή, αἰτία ἦσαν οἱ ἀδιάφοροι Τούρκοι. Μήπως στὰ Βυζαντινὰ χρόνια ὑπῆρχε τάχα ἀνεξιθρησκεία;) Ἐτοὶ οἱ Μανιάτες ἐδέχθησαν τὸν ὄρο καὶ τὸν ἐφύλαξαν με τὴν ἴδια πίστη, πὺ ὑπηρετήσαν πάντα τοὺς Γενοβέζους, καὶ ὕστερα καὶ τοὺς Γάλλους, σὲ ὅλες τὶς ἐπαναστάσεις τῆς Κορσικῆς. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, πρέπει, χωρὶς τυφλὰ αἰσθήματα προκαταλήψεως, νὰ ἐμολογηθῆ ὅτι ἡ Ρώμη ὄχι μόνο δὲν ἐσκέφθηκε νὰ τοὺς κάμῃ Λατίνους, ἀλλ' ἀνέλαβε κι' ὅλας με δικὰ της ἐξοδα νὰ μορφώσῃ ἓναν ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους στὸ Οὐνικὸ μοναστήρι τῆς Γκρόττα Φεράτα γιὰ τὴ θέση τοῦ ἐφημερίου. Ἐχομε δὲ ἀρκετὰ παραδείγματα, πὺ ὅταν ἡ θέση βρέθηκε κενή, τὴν κατέλαβαν δικοὶ μας παπάδες, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀντίδραση τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Ἐτοὶ ὁ Ὀρθόδοξος Ἀρχιεπιμὸνιτῆς Βούρας ἀπ' τὴ Χίο ἔμεινε ἐκεῖ ἐφημέριος ἀπὸ τὸ 1829 ὡς τὸ 1854, καὶ ὁ Ἀρχ. Βερσῆς τῆς Μασσαλίας, ἔλλείπει Οὐνίτου παπά, ἐλειτούργησε στὸ χωριὸ, ἐδάπτισε τὰ παιδιὰ καὶ ἐστεφάνωσε τὶς ἡμέρες τοῦ Πάσχα τοῦ 1866. Ἐτοὶ ἐδημιουργήθη ἓνας ἀμοιβαῖος σεβασμὸς πὺ ἐγινε στὸ

χωριὸ πκράδοις: Σήμερα οἱ χωρικοὶ δὲν ξέρουν γρὸ Ἑλληνικά, τὸ χωριὸ ἐμεγάλωσε, οἱ γάμοι ἀνακάτεψαν τὶς αἰχογένειες, λατινικὴ ἐκκλησία ὑπάρχει ἀπὸ 100 χρόνια περίπου μὰ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ λειτουργία της θὰ ζῆ ἐκεῖ πάντα, ἀν καὶ σκοπιμότης καμμιὰ δὲν δικαιολογεῖ τὸ πρᾶγμα, ἔτσι ἀπὸ εὐλάβεια τῆς συμφωνίας τόσο ἀπὸ μέρος τῆς Κοινότητος τοῦ χωριοῦ, ὅσο καὶ τῆς Ρώμης. Οἱ χωρικοὶ τοῦ Καργκέζε δὲν ἔχουν λοιπὸν κανένα λόγο νὰ αἰσθάνωνται τὶς δικές μας προκαταλήψεις ἐναντιον τοῦ Παπισμοῦ. Κάθε ἄλλο.

Ὁ μακαρίτης Φαρδύς δὲν κατόρθωσε νὰ ξεχωρίσῃ στὴν ψυχὴ του τὸ ἐθνικὸ αἰσθημα ἀπὸ τὸ θρησκευτικὸ, καὶ χωρὶς νὰ κληθῆ νὰ προσέξῃ στὶς τοπικὲς συνθήκες, ἀρχισε, κοντὰ στὴ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς, νὰ ἀναπτύσῃ στοὺς ἀπλοϊκοὺς χωρικοὺς τὶς ἀκατανόητες γι' αὐτοὺς θεωρίες τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἀλαθήτου. Ἀπ' ὄλη αὐτὴ τὴ Βυζαντινολογία, τὸ μόνο πὺ ἐννοιωθῆαν οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ ἀνθρώποι, ἦταν πὺς ὁ δάσκαλὸς τους ἐβρίζε τὸ θρησκευτικὸ τους ἀρχηγό. Ἐτοὶ ὄχι μόνο ἐπαψαν νὰ στέλνουν τὰ παι-

Καργκέζε.—Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία

Καργκέζε.—Ἐδὸ τὸ τέμπλο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας

διά τους στο σχολείο του Φαρδύ, αλλά ούτε πατούσαν το πόδι τους στο σπίτι του «άφορεσμένου και σχισματικού που έθριζε τον άγιον Πατέρα»—όπως έλεγαν—για να μάθουν τα λειτουργικά έλληνικά, και ο μακαρίτης, περιλυτός, άναγκάστηκε να φύγει, άφοδ έθόλωσε τα νερά της ειρήνης του χωριού.

Μέσα σέ όλα αυτά, δέν βλέπει κανείς πουθενά την «πίεση της Αυτικής Έκκλησίας», ή όποια ούτε καν άσχολήθηκε για τόν Φαρδύ. Βλέπομε όμως, αντίθετα, τόν αιώνιον άσυμβιβαστο και επιπόλαιο Ρωμιό να τρικυμίζη

τήν ειρήνη ενός χωριού που τόν έφιλοξενούσε, και που είχε καθήκον έθνικό να μη βάλη τήν ούρά του σέ ξένες δουλειές, αλλά να περιορισθί άδοτηρά στην άποστολή του.

Κανείς δέν μπορεί ναμφισβητήση τις άγνες προθέσεις του Φαρδύ, μτ είναι δίκαιο να δμολογηθί, χάριν της κριτικής, αυτή ή αλήθεια και να εξηγηθί πως «ή εκεί δράση του ή πραγματικά Έθνική», δέν ήταν παρά μια γκάφα εκ μέρους του, που τήν δικαιολογούσε μονάχα ή κακή αντίληψις του Έθνισμού τότε και ο τυφλός φανατισμός της εποχής.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΛΟΝΑΡΟΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΓΙΟΣ ΜΟΥ ΚΙ Η ΚΟΡΗ ΜΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ (*)

Έδιναν τήν «Άρλεζιάνα» του Ντωγτέ, έργο που μπορούσε να τόν ιδί κι ή Κιάρα. Μάς άρεσε, μάς τραβούσε, είμαστε όλοι προσηλωμένοι στην παράσταση. Κι' εγώ ακόμα είχα ξεχάσει τόν άγριο κουτσαβάκη και τούς φόδους μου.

Στό πρώτο διάλειμμα, ή Κιάρα σηκώθηκε και, από τή θέση της, κοίταξε τήν πλατεια.

— Ο Νάνης ακόμα, είπε. Ποιός ξέρει που θά πήγε! . . .

— Ποιός ξέρει! είπα κι' εγώ, κοιτάζοντας τόν κόσμο.

Είδα τότε, σέ μιάν άκρη, ένα κεφάλι ξανθό, δλόφωτο, που τραβούσε όλα τα μάτια.

Ήταν ο Άρης ο Μακεσίνης.

Τόν έδειξα με τρόπο στη γυναίκα μου, κι' άρχισα να κρυφοκοιτάζω τήν Κιάρα, να παρακολουθώ τα βλέμματά της.

Τα είδα μια στιγμή που σταμάτησαν, με άφέλεια, στον δμορφονιά. Αύτδς χαμογέλασε τυπικά και χαιρέτησε σαν ένας γνώριμος όποιοςδήποτε. Έβγαλα κι' εγώ τδ καπέλλο μου. Η Κιάρα, άμέσως μετά τδ χαιρετισμό, γύρισε τα μάτια της άλλωδ. Έπειτα όμως ξανακοιτάξε τόν Άρη κι' εκάθησε ζωηρά.

Μου γεννήθηκε τότε ή ύποψια, μήπως υπήρχε κάποια συγγνώση. Πώς βρέθηκα

κι' οι δυό άπόψε στο ίδιο θέατρο; Δέν ήταν καμμιά πρεμιέρα, από κείνες που μάζευαν όλο τόν κόσμο. Άπλή επανάληψη έργου περσινοδ.

Σκέφθηκα όμως, πως αν ή Κιάρα είχε σφυρίξει του Άρη πως θά πηγαίναμε στη «Νέα Σκηνή», δέν θά επέμενε τόσο να έρθη μαζί μας κι' ο Νάνης. «Η μήπως ήταν κι' αυτό μια έξοχη πονηριά της;

Σέ λίγο άνοιξε ή αυλάια και προσηλώθηκα πάλι στην παράσταση.

Έντεκάμισυ σχεδόν ή ώρα.

Έπλησίαζε να τελειώση κι' ή δεύτερη πράξη, όταν, προσηλωμένος, καθώς ήμουν, άκουσα ένα στόμα να μου φιθυρίζη σταυτί:

— Κύριε Δοξαρά, σάς γυρεύει απέξω ο ύπηρέτης σας . . .

Γύρισα κι' είδα έναν άνθρωπο του θεάτρου, γνωστό μου.

Η καρδιά μου χτύπησε δυνατά. Προαιστώνθηκα κάτι κακό.

Αλλά κρύβοντας τήν ταραχή μου, είπα στη γυναίκα μου:

— Μια στιγμή, έφτασα . . . κάποιος με γυρεύει . . .

Και χωρίς να λάβω άπάντηση, χωρίς καν να κοιτάξω πρόσωπο, σηκώθηκα βιαστικά και βγήκα.

Ο ύπηρέτης μας—ήταν ο Μανώλης, ένα

Κρητικόπουλο δεκαπέντε χρονώ, — με περίμενε στην είσοδο άναστατωμένος.

— Έ, τί τρέχει;

— Ο κύριος Νάνης! . . . ήρθε τώρα δά στο σπίτι . . . χτυπημένος! . . .

Ο κόσμος χάθηκε από μπροστά μου. Έκαμα να τρέξω και πάλι στάθηκα:

— Χτυπημένος; Ποδ; με τί; . . .

— Στο κεφάλι, μαγκουριά . . . Με κάποιον έμάλωσε . . . ήρθε με τάμαξι, από τδ φαρμακείο.

— Μοναχός του;

— Μά περπατάει, μιλάει, δέν έχει τίποτα . . . Έπεσε στο κρεβάτι και λέει πως πονάει . . .

Άρχισα να συνέρχουμαι.

— Πήγες στο γιατρό;

— Όχι, δέ μάφησε . . . Είπε πως δέ χρειάζεται . . . Κι' εδω δέν ήθελε ναρθω, να μη σάς τραμάξω. Μά εγώ ήρθα.

— Καλά έκαμες . . . Άντε τώρα . . . Έρχόμαστε άμέσως!

Η καρδιά μου εξακολουθούσε να χτυπά, μά ο γαμένος κόσμος είχε γυρίσει μπροστά μου. Ξαναμπήκα στο θέατρο, τή στιγμή ακριδώς που εκλεινε ή αυλάια.

Έτρεξα στις γυναίκες και τούς είπα:

— Σηκωθήτε . . . πρέπει να πηγαίνουμε . . . άδιαθέτησε ο Νάνης!

— Α! . . .

— ήρθε ο Μανώλης . . . Του πονεί, λέει, τδ κεφάλι του δυνατά.

Η Λουίζα κατατρόμαξε. Η Κιάρα όμως καθόλου:

— Κι' άλλη φορά τόν πόνεσε έτσι . . . Δέ θάναι τίποτα . . . Νευρικό . . .

Βγήκαμε κι' οι τρεις, άπαντήσαμε καθησυχαστικά σέ μερικούς φίλους που μάς ρώτησαν γιατί φεύγουμε, είδαμε και τόν Άρη ναπορηί πολύ, και πήραμ' εν' άμάξι.

Έκει πιά δέ βάσταξα. Και σ' αγωνιώδη έρωτηματικά της γυναίκας μου άποκρίθηκα δυνατά:

— Καλέ, με κάποιον έμάλωσε . . . Και τδ έδωσε μια μαγκουριά στο κεφάλι!

— Ο κουτσαβάκης της Μαριώδ! φώναξε ακράτητη ή Λουίζα.

— Αύτδς λέω κι' εγώ.

— Ποιός; έκαμε ή Κιάρα.

Ήταν άργά πιά για να τδ διορθώσουμε. Άλλωστε ή γυναίκα μου εξακολουθούσε να

κλαίγεται, χωρίς να τή μέλη για Κιάρα:

— Ορίστε! αυτά είναι τόποτελέσματα! . . . Θα πήγε, θά τόν βρήκε και, θά θέλησε να τόν διώξη, και να! . . . Ποιός ξέρει τί καυγάς έγινε . . . Καλά που δέν τόν έχτύπησε και με κανένα μαχαίρι, να μζς τόν φέρουν νεκρό! Μά είναι πράγματα ταύτα δω, Γζώρτζη; Είναι πράγματα . . . Κι' αλήθεια, τάχα, να φχαγε μόνο μαγκουριά; Η μήν είναι τίποτ' άλλο και μου τδ κρύβεις; Η μή σου τδκρυψε και σένα ο Μανώλης; Άχ, θε μου, θε μου! . . . Χτύπα τάλογά σου, άμαξά! . . . Βιαζόμαστε! . . .

Τήν έβεβαίωσα με όρκο πως αυτά μου είχε πεί ο Μανώλης και πως σέ μένα δέν θάλεγε φέμματα. Μά που να ήσυχάζη ή δυστυχισμένη! Ένόμιζε πως φτάνοντας στο σπίτι, θά έθρισκε τδ γιό της τουλάχιστο άναίσθητο. Κι' ούτε θυμόταν καθόλου, πως πρό όλλιγου αυτή ή ίδια με ήσυχάζε, λέγοντας πως αύτου τδ είδους οι άγαπητικοί φεύγουν από τήν πίσω πόρτα . . .

Όσο για τήν Κιάρα, αυτή είχε γουρλώσει τα μάτια της, και, από τή στιγμή που ρώτησε, χωρίς να λάβη άπάντηση, δέν έβγαζε άχνα.

Τι να ήταν, θάπορούσε τα «πράγματα τουτα-δω», που έλεγε ή μητέρα της; Τι σχέση είχε ο Νάνης με τή Μαριώ και με τόν κουτσαβάκη της;

Υποθέτω όμως πως δέν θάργησε να καταλάβη. Θα σκέφθηκε, θα θυμήθηκε, θα συνδύασε τήν ξαφνική φυγή της Μαριώδ με τή διήγηση που είχα κάνει άπόψε στο τραπέζι, ποιός ξέρει τί άλλο που θάξερε αυτή. — δύσκολο ήταν π. χ. να είχε ιδεί κάποτε τδ Νάνη να γλυκοκοιτάξη τή Μαριώ; — και θάβγαλε κάποιον συμπέρασμα, που δέν θάταν πολύ μακριά απ' τήν αλήθεια . . . Έ, δέν ήταν καμμιά κουτή ή Κιάρα! . . . Κι' άπόδειξη πως έμάντευε αρκετά, είναι που δέν τόλμησε να μάς ξαναρωτήση . . .

Φτάσαμε τέλος στο σπίτι και βρήκαμε τδ Νάνη στην κάμαρά του, ξαπλωμένο στο κρεβάτι του, να βογγάη.

Τδ μέτωπό του ήταν δεμένο μ' εν' άσπρο πανί, που δέν είχε ούτ' ένα λεκέ από αίμα. Τδ πουκάμισό του όμως, που τδ είχε βγάλει, τδ γελέκι του, τδ σακάκι του, καταματωμένα. Φαινόταν πως ή πληγή τδ κεφαλιού είχε τρέξει σά βρύση. Και πως να κρατήσω

(*) Συνέχεια από τδ προηγούμενο.

τή Ολιβερή σκέψη, πώς έδινε "τό αίμα του για τη Μαριώ:

Περιμένα πώς ή μητέρα του θά έτρεχε να τον άγκαλιάσει, να τον κανακέψη. Μά όχι! 'Η Λουίζα στάθηκε άπλωσ κοντά του κι' άγέλαστη, σχεδόν άυστηρά, τον ρώτησε:

- Πονάς;
- Λιγάκι' μουρμούρισε ο Νάνης.
- Είναι σκισμένο πολύ;
- Δεν πιστεύω... λίγο...
- Να φωνάξουμε το γιατρό;
- Περιττό. Γιατρός μου τόδεσε στο φαρμακείο.

— Και σουδωσε να βάνης κανένα γιατρικό;

— "Όχι. Το έβαλε ό,τι έπρεπε και μου ειπε να τάφήσω έτσι να κλείση. Μήν ανησυχήτε. Δεν είναι τίποτα.

— Μά γιατί σου πονεί;

— Ξέρω εγώ; "Ετσι θέλει!

'Η Κιάρρα ήταν μπροστά. "Εγγεφα του Νάνη ρωτώντας «'Εκείνος;» Και μου άποκρίθηκε «Ναι».

'Η Κιάρρα βγήκε σε λίγο πολύ σκεπτική... Μά και μπροστά στη μητέρα του, ο Νάνης δέ θάλεγε βέβαια να δώση εξηγήσεις. "Αρχισε μάλιστα να πλάθη ιστορίες: Πώς κάποιος, άγνωστος, στο δρόμο εκεί που πήγαινε στο Κωστάκη, τον πήρε για' άλλον και του ρίχτηκε ξαφνικά...

— Καλά, καλά, τον έκοψα. Κοιμήσου τώρα, αν μπορέσης, κι αύριο μάς τά λές Καληνύχτα!

Είπα και βγήκα. 'Η Λουίζα έμεινε λίγο ακόμα κοντά του. "Τι να ειπαν άραγε; "Επειτα την είδα να βγαίνει σε μια μάτερντολορόζα. Και τότε ξανατρύπισα εγώ.

Καμμιά διάθεση δεν έδειχνε ο Νάνης να κοιμηθώ. Τόν εμπόδιζαν κι οι πόνοι κι οι σκέψεις. Φαινόταν μάλιστα πώς ήθελε να μιλήση, να τά πη.

'Ενάθησα σε μια καρέκλα κοντά στο κρεβάτι, άναψα ένα τσιγάρο και τον άκουσα.

Ναι, ο αγαπητικός της Μαριώς τον είχε χτυπήσει. "Αλλ' άφου τον χτύπησε πρώτος ο Νάνης.

"Όχι στη θεία, αλλά στην τύχη χρωστούσε την ανακάλυψη της χαμένης του. Τήν είδε μια μέρα, περνώντας από το σπίτι της θεατρίνας, στην πόρτα. "Ετσι τουλάχιστο εί-

πε του Νάνη ή Μαριώ. Με το στανιό ο Μιστόκλης μπήκε στο σπίτι, έκλεισε και την πόρτα σε νοικοκύρης, κι άρχισε να φωνάζη τα δικαιώματά του. "Ουτ' έννοουσε να φύγη αν δεν του ταναγωνίριζε ή Μαριώ. "Από τότε πήγαινε καθεμέρα και την έσταύρωνε για να του δίνει παράδες, με την ύπόσχεση πάντα πώς θα της έβαζε στεφάνι... Μια μέρα τον βρήκε κει κι ο Νάνης. Τόν πέταξ' έξω και τον φοβέρισε, πώς αν ξαναπήγαινε, θα φώναζε την "Αστυνομία. Μά κι ή Μαριώ του ύποσχέθηκε πώς δεν θα του ξανάνοιγε την πόρτα.

Πραγματικώς, πέρασαν πολλές ήμέρες, χωρίς να ξαναϊδθώ στα μάτια του ο Νάνης το Μιστόκλη, Κι' ή Μαριώ του έλεγε πώς δεν ξαναφάνηκε, κι' ή "Αντιγόνη το επικύρωνε. "Όταν άξαφνα — τί συνέβηκε στο άναμεταξύ, ο Νάνης δεν το ήξερε ακόμα καλά, — τους είδα εγώ στο δρόμο μαζί. "Ετρεξε στο σπίτι της θεατρίνας. Δεν ήταν για να πάη, δεν τον περιμένα. Και στην κουζίνα, με τη Μαριώ, βρήκε θρονιασμένο το Μιστόκλη να τρώη και να πίνη!

"Ο γιός μου δεν φοβόταν αυτούς που κάνουν τους παλληκαράδες, και συνήθως είναι θρασύδειλοι. Μπορεί ακόμα κι' ή μανία που είχε για τη Μαριώ να διπλασίασε τη φυσική του γενναιότητα. Τό βέβαιο είναι πώς ρίχτηκε του κουτσαβάκη, τον άρχισε στις γροθιές, — και θυμήθηκα τις ώρατες γροθιές που τον είδα να δίνη τότε του Κωστάκη, — τον πέταξε για δεύτερη φορά έξω, και γύρισε να εξηγηθώ με τη Μαριώ.

Του ειπε ένα σωρό ψέμματα που τον έθιμωσαν φοβερά. Τήν έδειρε κι' εκείνη. "Επειτα κήθησε ως μισή ώρα για να την μερώση. Κι' έφυγε, για νάρθη στο θέατρο να μάς βρη.

"Αλλά λίγο παρακάτω άπ' το σπίτι της θεατρίνας, στη σκιά, τον παραφύλαγε ο Μιστόκλης. "Εκει, χωρίς λέξη, τουδωσε τη μαγγουριά στο κεφάλι και τόβαλε στα πόδια σε δολοφόνος. Μ' όλη του τη ζάλη, και μ' όλα τά αίματα που τον στράβωναν, ο Νάνης τον κυνήγησε και τον έσπασε στις μπαστουινιές. Μόνο που δεν είχε τη δύναμη να τον κρατήση. "Ο Μιστόκλης εύκολα του ξεγλύστρησε από τά χέρια και τόσκασε. "Ο Νάνης, που δεν μπορούσε πια να τον κυνήγη, σήκωσε από κάτω μια μεγάλη πέτρα και του

την πέταξε... Τρέχοντας κι' οι δυό, είχαν απομακρυνθεί πολύ άπ' το σπίτι της θεατρίνας. "Ο Νάνης καταλάβαινε πώς δεν θα μπορούσε να γυρίση εκεί.

Εύτυχως, από τους λίγους ανθρώπους που έτρεξαν με τις φωνές τους, — ήταν έρημιά εκείνη την ώρα στην άποκεντρη συνοικία — κάποιος προσφέρθηκε να τον οδηγήση στο πλησιέστερο φαρμακείο. Πηγαίνοντας, άπάντησαν κατ' καλή τύχη κι' ένα νέο γιατρό, γνωστό μας. Αυτός του περιποιήθηκε την πληγή.

"Ενας άστυφύλακας μπήκε στο φαρμακείο και ρώτησε τί συνέβη. "Ο Νάνης του άποκρίθηκε με το ίδιο ψέμμα που είχε πει και στη μητέρα του. Κι' ο άστυφύλακας έφυγε, χωρίς νάνησυχήση ο άνθρωπος περισσότερο. Μόνο που είχε την καλοσύνη να στείλη εν' άμείλι.

Με τάμαξι αυτό, ο Νάνης γύρισε στο σπίτι μονάχος του. Τό ίδιο ψέμμα ειπε και της "Ανθής, που κόντεψε να λιποθυμήση, όταν τον είδε με τά ματωμένα ρούχα και το δεμένο κεφάλι. Συνήλθε όμως, άμα κατάλαβε πώς ή μεγαλύτερη ζημιά είχε γίνει σε δύστυχημένα εκείνα ρούχα... "Επειστήκε μάλιστα πώς δεν ήταν ανάγκη ούτε το γιατρό μας να φωνάξουν, ουτ' έμας νάνησυχήσουν στο θέατρο. Μά ο Μανώλης δεν τάκουγε αυτό. Κι' έφυγε κρυφά.

Τό κυριότερό μου συναίσθημα, όσο άκουγα τη διήγηση αυτής της περιπέτειας, ήταν ή περηφάνεια για την παλληκαριά του γιού μου. "Ούτε είχα την παραμικρή άμφιβολία πώς τά πράγματα έγιναν έτσι ακριβώς όπως τάλεγε: "Ο γενναίος φαίνεται από τις ελάχιστες περιστάσεις κι' ήξερα, συμπεραίνα προ καιρού, πώς ο Νάνης ήταν γενναίος. Μικρό πράγμα να τά βάλη μ' εκείνο τον κούτσαδο, το μαγγουροφόρο, που τον είδα και τον φοβήθηκα; "Εγώ βέβαια δεν είχα τόση γενναιότητα, κι' όμολογώ πώς πολλές φορές απέφυγα καυγάδες από φόβο πώς δεν θα τους έβγαζα πέρα. Και πάλι θυμήθηκα τον πατέρα μου. Δεν είχε φήμη μόνο «γυναικά», παρά και χεροδύναμου παλληκαρι, που πολλούς άθλους του μου διηγούνταν οι φίλοι του. "Ορισμένως ο Νάνης είχε μοιάσει σ' όλα του παππού του!

Θυμήθηκα ακόμα και το λόγο της καμριέρας, τότε που κοιλοπονούσε ή Λουίζα: «Θά κάμη, άφέντη μου, έναν παιδάρο που

θα τρομάξη ή γής!» Κι' ήταν ή πρώτη ίσως φορά που τον θυμόμουν χωρίς ειρωνεία, σαν ένα λόγο προφητικό. Να ο παιδάρος, που από τά δεκαεπτά του χρόνια ήταν άντρας όσο κι' εγώ, και περισσότερο μάλιστα, κι' είχε τις έρωμένες του, και πετούσε έξω με κλωτσιές και με γροθιές τους αντίζηλους! "Τι δέ θάκανε άργότερα; Αυτή ή παλληκαριά δεν είναι ή άληθινή ψυχική δύναμη και αυτό το έχέγγυο κάθε νίκης στη ζωή, κάθε έπιτυχίας;

"Αλλά μαζί με την περηφάνεια, που την θεωρούσα τόσο εύλογη, αισθανόμουν ακόμα και μια ζωηρή άνησυχία. "Ο θρασύδειλος εκείνος ήταν ίκανός για όλα. "Εκει που χτύπησε το Νάνη από πίσω με τη μαγγουριά του, μπορούσε να τον χτυπήτη και με την κάμη του, και με το πιστόλι του. Κι' αν δεν τόκαμε άπόψε, μπορούσε να τη κάμη αύριο, μεθαύριο. Πώς θα τελείωνε αυτή ή ιστορία που ήταν ακόμα στην αρχή της;

"Αλλά όταν εξέφρασα την άνησυχία μου, ο Νάνης μου άποκρίθηκε:

— Μή φοβόσαι!... Θα τό συλλογιστή τώρα να με ξαναχτυπήση.

— Και γιατί;

— Γιατι τώρα ξέρει καλά, πώς αν άποτύχη, θα τον σκοτώσω. Νομίζεις πώς ή πετριά που του έρριξα, δεν του έσπασε κι' αυτουνο το κεφάλι; Κατάλαβα εγώ από τον κρότο!...

"Ηταν λογικό, αλλά δεν ήσύχάζε έναν πατέρα. Και κατάφερα το Νάνη, — που στην αρχή δεν ήθελε ούτε να τάκούση — να κάμουμε καταγγελία εναντίον αυτού του κ. Μιστόκλη, επί άδίκης επίθεσει, τραύματι κτλ. Να τον τακώσουν τουλάχιστο και να τον χώσουν στη φυλακή. "Αλλά, φωντασθήτε την έκπληξή μου, όταν συγχρόνως μάς κοινοποιήθηκε καταγγελία του κ. Μιστόκλη εναντίον του Νάνη! "Ε, τότε πια ήσύχασα. "Ο κούτσαδος, φοβισμένος, δεν είχε σκοπό να κίνη τίποτ' άλλο. Και συμβίβαστήκαμε, άποτραδώντας κι' οι δυό τις καταγγελίες. Πρωτότερα όμως ο «αγαπητικός» της Μαριώς έδωσε το λόγο της τιμής του πώς στο εξής θα την άφηνε ήσυχη. Και με την άλήθεια, τον έκράτησε.

"Εδώ τελείωσε ή ιστορία κι' ή όμορφη Μαριώ κατεκυρώθη στο γιό μου.

"Αλλά για να κανονισθούν όλ' αυτά, έγινε

ἀνάγκη νὰ μιλήσω σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους καὶ πρῶτα-πρῶτα σ' ἕνα φίλο μου δικηγόρο. Αὐτοὶ μίλησαν σ' ἄλλους. Κι' ἔτσι ἀρκετὸς κόσμος ἔμαθε πῶς ὁ Νάνης εἶχε μιαιτρέσα μὴ πρῶτην μαγεφισσά μας κι' ἔκανε ὀλοένα καυγάδες με τοὺς κούτσχους, τοὺς πρῶτην ἀγαπητικούς της. Δὲν ἄργησα ἑμῶς ν' ἀντιληφθῶ, πῶς μ' ἔβλεπε τὴ νεότητά του Νάνη, αὐτὸ δὲν ἔκανε καθόλου κακὴ ἐντύπωση.

Ἀπεναντίας!

Ὅχι μόνο οἱ στενοὶ φίλοι μου, ἀλλὰ κι' οἱ ἄπλοι γνώριμοι δὲν ἐδίσταζαν καθόλου νὰ

μου κάνουν λόγο φανερά. Ἔδειχναν ἔτσι πῶς δὲν ἦταν κάτι ποὺ μποροῦσε νὰ μὲ κἀνῃ νὰ στενοχωριέμαι, νὰ ντρέπομαι. Ἔπρεπε νὰ κεραιώσω, νὰ καυχιέμαι... Κι' ἐκεῖνοι ἀκόμα ποὺ μοῦ συνιστοῦσαν κρυφά, φιλικά, νὰ προσέχω, γιατί αὐτὰ ἦταν ἐπικίνδυνα... παιγνίδια, ἀφίαν νὰ ἐννοηθῇ πῶς μὲ μακάριζαν. Εἶχα γιό, τελείωσε! Δὲν ἤθελε ἀκόμα παρὰ μὴ μικρὴ προσοχή. Κι' ὕστερα θὰ τραβοῦσε τὸν ὠραῖο δρόμο μονάχος του. Ἄντρας, σωστὸς ἄντρας! Αὐτὴ ἦταν πάντα ἡ ἐπιπόδός... (Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ν. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΚΑΜΑΡΑ (ΠΟΡΟΣ)

Τὸ δεκαπενθήμερον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Πῶς μᾶς βλέπουν οἱ ξένοι : Ἡ Νεοελληνικὴ Φιλολογία εἰς τὴν «Βρετανικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν».

Φίλος τῆς «Νέας Ἑστίας» μᾶς στέλλει μεταφρασμένον ἀπόσπασμα τοῦ ἄρθρου «Νεοελληνικὴ Φιλολογία», ποὺ ἐφάνη τελευταίως εἰς τὴν «Βρετανικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν». Φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ γνωστοῦ μᾶς ἀπὸ τὸν «Mercure de France» γάλλου κριτικοῦ κ. Philéas Lebesgue. Καὶ τὸ δημοσιεύομεν ἐδῶ αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα, διὰ νὰ δεῖξωμεν, ἀκόμη μίαν φοράν, πῶσον διαφορετικὰ ἀπὸ ἡμᾶς βλέπουν τὰ φιλολογικὰ μᾶς πράγματα οἱ ξένοι : Τὰ ταξιδετοῦν κατὰ τρόπον ποὺ μᾶς φαίνονται σὰν ἀνακατωμένα. Κάνουν κρίσεις καὶ συγκρίσεις ποὺ ποτὲ δὲν ἐπέρασαν ἀπὸ τὸν νοῦν μᾶς. Καὶ ἀναφέρουν ὀνόματα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε θὰ ἐνθυμούμεθα. Ἐάν ἐγράφαμεν ἄρθρον, εἶτε διὰ ξένην, εἶτε δι' ἰδικήν μᾶς Ἐγκυκλοπαιδείαν... Ἄλλ' ὅπως τὸ εἶπαμεν καὶ διὰ τὴν συλλογὴν τῶν «Νεοελλήνων Λυρικών» τοῦ κ. Diferich, ποῶς ξεύρει μήπως οἱ ξένοι δὲν τὰ βλέπουν καλύτερα ; . . . — Ἴδου τὸ ἀπόσπασμα :

Πεζογραφία : — Ἡ νεοελληνικὴ πεζογραφία εἶναι ἐκτάκτως πλουσία, τόσον εἰς τὸ διήγημα ὅσον καὶ εἰς τὸ μυθιστόρημα. Τὸ διασκορπισμένον, τελευταίως δὲ συγκεντρωθὲν ἔργον τοῦ Παπαδιαμάντη, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε κατὰ τὸ 1908, εἶναι ἀφθαστον. Οἱ Καραβίτσας καὶ Ἑφταλιώτης ἐξωγράφισαν τὴν θάλασσαν καὶ τὰ νησιά καὶ ἀφησαν ὑποδείγματα δι' ἄλλους· ἐπίσης καὶ ὁ ἀτυχὴς ποιητής, μυθιστοριογράφος, κριτικὸς καὶ μεταφραστὴς Κ. Κατζόπουλος. Οἱ Κ. Πασαγιάννης, Βλαχογιάννης καὶ ὁ ἡπειρώτης Χ. Χρηστοβασιλῆς εἶναι δόκιμοι συγγραφεῖς ἡρωϊκῶν καὶ ἀγροτικῶν διηγημάτων. Ὁ Δ. Βουτυρᾶς συγκινεῖται βαθύτερα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Ὑπάρχουν ἀκόμη ὁ κ. Θεοτόκης, εἰς τὴν Κέρκυραν, ὁ ὁποῖος συνδυάζει τὴν κριτικὴν τῆς κοινωνίας καὶ τὴν σπουδὴν τῶν χαρακτήρων, ἀνεδείχθη δὲ μετὰ τὰ ἔργα του «Οἱ σκλάβοι στὰ δεσμά τους» καὶ «Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τοῦ Καραβέλα» ὡς ἕνας σκληρὸς καὶ ἀδυσώπητος ρεαλιστής. Ἐπίσης ὁ Κ. Παρορίτης, ὁ δυνατὸς συγγραφεὺς τοῦ «Κόκκινου Γράνου», καὶ ἡ κυρία Εἰσ. Δενδρινού, ἡ ὁποία περιγράφει τὰς κατὰστροφὰς τοῦ πάθους. Κανεὶς ἐν τούτοις δὲν ὑπερέβαλε μέχρι τοῦδε εἰς τὸ μυ-

θιστόρημα, τὸ διήγημα καὶ τὸ θέατρον τὸν Γ. Ξενοπούλου, τὸν δημιουργὸν μιᾶς ὀλοκλήρου πινακοθήκης ἀπὸ εἰκόνας τῆς Ζακύνθου καὶ τῶν Ἀθηνῶν («Ἰσαβέλλα», «Τριμορφὴ Γυναίκα»). Ἀλλὰ ὁ Ξενοπούλος δὲν εἶναι ὁ μόνος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων δραματικῶν. Ὁ Π. Νιρβάνας, ὁ λεπτὸς κριτικὸς καὶ ὀξύς παρατηρητής, ἔκαμε τὸν Ἱωνισμόν τῆς μόδας. Ὁ Σπ. Μελάς καὶ ὁ Π. Χόρν ἐδημιούργησαν ἀξιόλογον ἔργασίαν μετὰ ὑψηλοὺς κοινωνικοὺς σκοπούς. Ὁ Δ. Ταγκόπουλος διεκρίθη εἰς τὸ φιλοσοφικὸν δράμα, καὶ ὁ Ν. Ποριώτης εἰδείξε μετὰ τὴν «Ρόδον» του ὅτι ἡ ἑμμετρος τραγωδία συναντᾶται ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μεταξὺ τῶν νεωτέρων συγγραφέων, ὁ Κωνσταντινίδης, μετὰ τὴν «Φωτεινούλα» του, ἀποκαλύπτει ὡς μέλων δραματογράφος, καὶ ὁ Βάλσας ἔγραψε ἐν ὑπόδειγμα φιλοσοφικῆς κωμῆδος, «Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον».

Εἰς ἄλλας σφαίρας, μνημονεύομεν τὰ ὀνόματα τοῦ Ι. Δραγοῦμη ὡς κριτικοῦ, τοῦ Φιλήντα καὶ Τριανταφυλλίδου εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν γλωσσολογίαν, χωρὶς νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν γνωσιότατον Ψυχάρην, τοῦ Λάμπρου εἰς τὴν ἱστορίαν, τοῦ Πολίτου εἰς τὴν λαογραφίαν, τοῦ Ἀνδρεάδου εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, τοῦ Ξενοπούλου, Νιρβάνου καὶ Καμπάνη εἰς τὴν φιλολογικὴν κριτικὴν, τοῦ Βουτιερῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Λογοτεχνίας.

Γενικῶς, ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ Φιλολογία ἔπαυσε νὰ εἶναι Βυζαντινὴ εἰς τὴν ἐμπνευσίαν της καὶ ἤρξατο νὰ προσεγγίξῃ μᾶλλον πρὸς τὴν Δύσιν.

PHILÉAS LEBESQUE

Καὶ ἄλλο βιβλίον γιὰ τὴν Ἑλλάδα

Ἐνα ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον καὶ ὠραῖο βιβλίον γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἐξέδωσε τελευταία στήν Ζυρίχη ὁ σύνδεσμος «Ἑλλάς» τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ φίλων τῆς Ἑλλάδος. Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι «Ταξίδι εἰς τὴν Ἑλλάδα» — «Hellasfahrt» — τὸ περιεχόμενον του ὁμῶς δὲν εἶναι μόνον ταξιδιωτικῆς ἐντυπώσεως, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἄρθρα, καλλιτεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ, γραμμένα ἀπὸ εἰδικούς καθηγητὰς τὰ περισσότερα, ποὺ θὰ συντελέσουν ὥστε νὰ γνωρίσουν καλύτερα τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη ποὺ δὲν τὴν ξέρουν παρὰ ἐξ ἀκοῆς.

Ἡ γνώσις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ κάθε πολιτισμένον ἄνθρωπον, γράφει ἡ ἀγγελία τοῦ βιβλίου. Ὀφείλομε στους ἀρχαίους Ἕλληνας σχεδὸν ὅλα ἕσα διακρίνουν τὸν ἐυρωπαϊκὸν μᾶς πολιτισμὸν ἀπὸ τὸν ἀσιατι-

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

Οι ξένοι καλλιτέχναι. — Τιμπώ, Χαίφρετζ, Ρόζενταλ. — Η εκατονταετηρίς του Σούμπερτ. — Βισνέρ και Ντουςέ. — Λί πρώτοι συμφωνικοί συναυλίσται.

Λί Αθηναίαι έπολιτογραφήθησαν πλέον όρι-
στικώς μεταξόν των μουσικώς πολιτισμένων
πρωτευουσών της Εύρώπης. Γι' αυτό στά δρο-
μολόγια των μεγάλων καλλιτεχνών που περι-
δεύουν κάθε χρόνο τον κόσμο, σημειώνουν
τόρα ένα σημαίνοντα σταθμόν. Στο διάστημα
των τελευταίων έτών ή μουσική αυτή κίνησις
διαρκώς αυξάνει. Καί πολλοί από τους ημι-
σμένους ξένους σολίστ έχουν γίνει πλέον γνώ-
ριμοί στον Ελληνικό κόσμο.

* *

Ο Ζακ Τιμπώ μπορεί να καυχάται ότι είναι
ό αγαπημένος βιολιστής των Αθηναίων. Τα
δύο ρεσιτάλ που έδωσε φέτος στις αρχές της
μουσικής περιόδου έπροκάλεσαν συναγερμόν.
Ο ποιητής αυτός του δοξαριού, έξασκει πάντο-
τε και παντού μίαν άκαταμάχητη γοητεία. Καί
τό μουσικόν της γοητείας αυτής έδρεύει μέσα
στο ποιόν του ήχου που δημιουργεί ό έξαθλω-
μένος εις εύγένειαν Γάλλος καλλιτέχνης. Όπως
«τό ύψος είναι ό συγγραφεύς» άπαράλλακτα και
«ό ήχος είναι ό καλλιτέχνης». Όλη ή προσω-
πικότη; του μουσικού διαγράφεται στον ήχον
του. Γι' αυτό ή έκτέλεσις των έργων του Μό-
τσαρτ από τον Τιμπώ, άν και κάπως Γαλλο-
ποιημένη, είναι έν τούτους άπαραμίλλη εις εύ-
γένειαν, κομφοκράπειαν και φωτεινήν χάριν.
Κάθε φράσις του Κονσέρτου εις σόλ μετζον
του συνθέτου του «Μαγεμένου Αύλου», στά χέ-
ρια του Τιμπώ παίρνει μίαν άφθαστη αισθη-
τική πλαστικότητα και εδρυθμία. Κάθε ήχος
του άνθίζει μέσα σέ φώς. Ο Μότσαρτ ό δυσ-
πόστατος, του όπουλου «ή θλίψις άνθίζει μέσα
στην Ιλαρότητα, και ή Ιλαρότης μέσα στη
θλίψις» κατά τον ώραιον χαρακτηρισμό του
Βάγνερ, περιβάλλεται μίαν αύγλη. Ο άκροατής
περνά στιγμές αισθητικού έξευγενισμού.

* *

Αντιθέτως προς τον Τιμπώ, τον άπόλυτον
αυτόν ιδεαλιστήν του ήχου, ό Χαίφρετζ που
μιά; έπεσκέφθη δεύτερος την σειράν, είναι ένας
τελειοποιημένος βιομηχανός της βιολιατικής δε-
ξιοτεχνίας. Ο τύπος του μεταπολεμικού βιο-
τουάξου, όπως έχει έξελιχθή στην εποχή μας
— την εποχή της μηχανοποιήσεως των πάντων,
και της έκμισταλλεύσεως πάσης μηχανοποιήσε-
ως. Ένας καλλιτέχνης που ζή άσροπλανικώς,
και κάνει τον γύρον του κόσμου τακτικά κάθε
χρόνο, συλλέγων άμέτρητα δολάρια και χωρίς
άνώτερον άνεικειμνικόν σκοπόν από την συγ-
κομιδήν των δολλαρίων. Όταν τον άκούει κα-
νείς να παίζει έχει την εντύπωσιν ότι ό έκδαι-
μνωτικός αυτός βιοτουάξος έξορίζει από σκοποψή
κάθε είδος μουσικής συγκινήσεως και έρμηνευ-
τικής προτιμίας, διά να επιδειχθή στο κρά-
τα; της μηχανικής κυριαρχίας άποκλειστικώς

και μόνον. Άλλά τό βιολί δέν επιδέχεται τό-
σην βιοτουάξικέ, όπως τό πιάνο. Γι' αυτό
ό Χαίφρετζ μετ' όλας τās επιδεικτικές του ά-
κροασιές έκούρασε τό άκροατήριόν του, τό
όποιον δέν ένοιώθη να συντελήται στην ψυχή
του ή μουσική άνύψωσις, που δικαιωματικώς
άναζητεί σέ κάθε καλλιτεχνική συναυλία.

* *

Η Έκατονταετηρίς του Σούμπερτ έορτά-
σθη από τά τρία Άδεια μας πανηγυρικώς με
σολίστ τον κ. Νικολάου, την κ. Φωκά, την
Μαρίκαν Καλοπούλου, την Έλβετίδα κ. Δύξ-
χορν, τον κ. Τριανταφύλλου στο τραγουδι, και
τον κ. Φαραντάτον στο πιάνο. Από τά συμ-
φωνικά έργα του μεγάλου συνθέτου έξετελέ-
σθησαν με την διεύθυνσιν του Μητροπούλου
ή «*Ημιτελής Συμφωνία*» και τά μπαλέτα της
«*Ροζαμούνδης*» και από τά έργα μουσικής δω-
ματίου τό *Κουιντέττο έγχορδων*, τό *Οκτέττο*
δι' έγχορδα και πνευστά, και τό *Κουιντέττο*
με πιάνο επί του θέματος της «*Forélie*».

Η Αθηναϊκή Χορωδία, τό λαμπρόν αυτό
μουσικόν σωματεϊόν που λειτουργεί άπρόσκο-
πτα υπό την διεύθυνσιν του κ. Φιλοκτήτη Οί-
κονομίδη, μιά; έδωσε μίαν ώραιά σειρά τραγου-
διών για κουαρτέττα άνδρικών και γυναικείων
φρονών. Έκτός των επισήμων αυτών οργανά-
σεων, και άλλοι νέοι καλλιτέχναι έδωσαν ρε-
σιτάλ με προγράμματα έργων Σούμπερτ άπο-
κλειστικώς. Προσπάθεια παρακινδυνευμένη ί-
σως, όταν πρόκειται για ένα μουσικό τόσο άπό-
λυτα συγκεντρωμένο στην κάθε εκδήλωσί του.

* *

Ως «σημείον των καιρών» (των σημερινών
καιρών που έχουν χρωκοπήσει πλέον από κα-
θαρώς αισθητικής άπόψεως) πρέπει να χαρα-
κτηρισθί ή νοοτροπία των δύο Γάλλων κια-
νίστ που έπεσκέφθησαν τελευταίως τās Αθή-
νας, με την προμελετημένη και προπαρυσκευα-
σμένην άπόπειραν να παρουσιάσουν την χο-
ρογραφικήν μουσικήν της Τζαζ-μπάντ εις μίαν
έπισήμον συναυλίαν με δύο πιάνο! Η άπόπει-
ρα αυτή που συνεχέντρωσε στο πρώτον ρεσι-
τάλ όλον τον έκλεκτόν Αθηναϊκόν κόσμο, ά-
πέτυχε πανηγυρικώς. Καί οι κ. κ. Βισνέρ και
Ντουςέ, οι όποιοι έβάρισαν όλους τους ύπολο-
γισμούς των εις τον άναγνωρισμένον ανομι-
σμόν του Ελληνικού κοινού, άναγκάσθησαν
στο δεύτερον ρεσιτάλ να καίξουν έμπρός σέ
άδεια καθίσματα, και ν' άναγνωρίσουν ότι κά-
ποτε ό όρθολογισμός επιβάλλει τ' άδυσώπητα
δικαιώματά του και σ' αυτήν την Ελλάδα ά-
κόμη.

Διότι δικαίωμα κάθε νέας γενεάς βέβαια εί-
ναι να ζητή να επιβάλλη τās τάσεις και την
τεχνοτροπίαν της, ακόμη και όταν ή έκφυλι-
σμένη αυτή τεχνοτροπία βόσκη την ολοκληρω-
τική εκδήλωσί της στους έπιληπτικούς χορούς
των άγρίων φυλών της Κεντρικής Αφρικής και
της Νοτίας Αμερικής. Η μουσική της Τζαζ-
μπάντ με την κομικοφανή συμφωνοποίησίν
τη; σάς πρωτογενούς φάσεως όρχήστρας, που

όργιάζουν κάθε βράδυ στα ντάναιγκ και τά
καρπαρέ των κοσμοπόλεων της Εύρώπης και
της Αμερικής, έχει γίνει όπως κατήντησε μιά
άρρωστημένη ανάγκη των συγχρόνων κοινω-
νικών οργανισμών. Ποτέ όμως δέν είναι δυνα-
τόν ν' άναχθί εις τό επίπεδον ενός «είδους τέ-
χνης». Διότι της λείπει κάθε συνεκτικός κρίκος,
κάθε πνοή συνθετικότητος. Της λείπει πρό παν-
τός κάθε ιδέα μουσική, και κάθε έφεύρεσις. Ο
όξύς και άποκρουστικός αισθησιασμός και τό
ομαδικόν παραλήρημα που παρουσιάζει σέ τό-
σον επικίνδυνη μορφή, δέν άρκοδν να κατατά-
ξουν την έπιφανειακώς μόνον πρωτότυπη αυ-
τή μουσική—που δέν είναι τίποτε άλλο παρά
ένas θόρυβος ρυθμοποιημένος—στην σειρά της
μουσικής συναυλιών. Μόνον όταν συνοδεύει
συναρπαστικώς χορογραφίας μπορεί να γίνει ά-
νεκτή. Άκριβώς επειδή μουσική δέν είναι. Πα-
ρά μόνον χορογραφικά εικόνες σέ μίαν άν-
ταισθητική ύποβολή, ή όποία τίποτε άλλο δέν
επιδιώκει παρά τον έκνευριστικό έξερεθισμό
των κουρασμένων κέντρων του έγκεφάλου.
Και όλα αυτά νομίζω πως άνάγονται πολύ
περισσότερον στην παθολογία και την ψυχια-
τρικήν, παρά στην Τέχνη. Γι' αυτό θεωρώ πο-
λύ κολακευτικόν για την Ελληνική κοινωρία
μας, τό ότι κ. κ. Βισνέρ και Ντουςέ έφυγαν
τόσον άπογοητευμένοι από τās Αθήνας.

* *

Στό διάστημα αυτό μιά; έπεσκέφθη και ό
Μόρις Ρόζενταλ — ένας από τους έμπνευσμέ-
νους πιανίστ των μεγάλων μουσικών καιρών.
Κατ' εύθειαν μουσικός άπόγονος του Λιστ και
αγαπημένος μαθητής του, ό Ρόζενταλ περιο-
δεύει ακόμη τον κόσμο διατηρών στα έβδο-
μήντα χρόνια του άναλλοίωτη όλη την νεανι-
κήν όρμητή του και τή φλόγα. Θεματοφύλαξ της
μεγάλης ρομαντικής παραδόσεως, περιφέρει τή
γιγάντια τέχνη του άγάμεσι στους νάνους της
σημερινής εποχής. Βρυχάται σαν λιοντάρι έ-
πάνω στο πιάνο. Τα χέρια του ξεπετούν φλό-
γας και μύδρους σαν ένα πιανιστικό ήφαίστειο.
Έπαιξε τās «Συμφωνικές Σπουδάς» του Σού-
μαν με μίαν όρχηστρική πληρότητα μεγα-
λείου σαν νάλλεγς: Αυτό άκριβώς ζητούσε από
τό πιάνο ό Σούμαν όταν έγραψε της Etudes
Symphoniques! Καί στην πάλη που συνήψε
με όλόκληρη τή συμφωνική όρχήστρα στο πε-
ρίφημο Κονσέρτο του Λιστ εις μι μπερόλ,
άνεδείχθη σέ όλη τή γραμμή νικητής, άφου
νίκησε με τή δύναμι του όλη την όρχήστρα.

Δέν είναι όμως μόνον αυτός ό υπεράνθρω-
πος ήχητικός δυναμισμός του Ρόζενταλ τό μό-
νον προσόν του. Κατέχει έξίσου τό μουσικόν
στυλ, τό αντιφάγγισμα της μουσικής ιδέας, που
έρμηνεύει και μεταδίδει ατούσια στους άκροα-
τάς του. Στην τελευταία Σονάτα του Μπετό-
βεν — τον υπεργήινο αυτό μονόλογο του Γίγαν-
τος της ανθρώπινης όδύνης — ό καλλιτέχνης
λησμόνησε τό όργανο και τά μέσα του και τās
άπαιτήσεις του, για να δλοκληρωθί στον κό-
σμο της Μπετοβενικής πνευματικότητος. Άπο-
κλειστικώς.

Ο βιοτουάξος δέν ύπήρχε της άλησμόνητες
έκείνες στιγμές. Μιλούσε μόνον ό Προφήτης.
Και με ψυχική συνοχή που δέν άπέχει πολύ
άπό τό ψυχικό δέος, οι άκροαταί που τον ά-
κουαν έσκέτοντο ότι παρόμοιοι μουσικοί προ-
φήται στην εποχή μας δέν έμειναν από την πε-
ρασμένη μεγάλη εποχή παρά μόνον ό Ρόζενταλ,
και ό μακρυνός μας πάντοτε Παδερέφσκη.

* *

Ο Μητρόπουλος μιά; έδειξε στις τρεις ση-
φωνικές συναυλίας που διηύθυνε ως τώρα, την
ίδια έμπνευστική δύναμι που πάντοτε τον χαρα-
κτηρίζει. Η Ελληνική όρχήστρα παρουσιάζε-
ται έφέντος άρτιότερα καταρτισμένη παρά πο-
τε. Οι καλλίτεροι σολίστ των Αθηνών στη
θέση τους συμβάλλουν με όλα τά δυνατά τους,
στην έμφάσιον ενός συμπαγούς και όμοιογενούς
ήχητικού συνόλου.

Τό πρόγραμμα της πρώτης Συναυλίας με την
Εισαγωγή των Γάμων του Φιγαρώ του Μό-
τσαρτ στην αρχή, και την Είσοδο των Θεών
στη Βαλχάλλα από την Βαγνερική Τετραλο-
γία στο τέλος, είχε κουράσει τό Ελληνικόν ά-
κροατήριον με την Ρομαντική συμφωνία
του Άντόν Μπρούκνερ, την όποίαν ό Μητρό-
πουλος πολύ άστοχα παρενέβαλε στο πρώτο μέ-
ρος του προγράμματος. Ένα έργο παραφου-
σκωμένο, με μουσικούς πλατυσμούς και άπό-
ρητες άμετροέπειες, ή Συμφωνία αυτή του Δά-
σους ζητεί να παρασύρη τον άκροατή μέσα
στους άτέλειωτους μαιάνδρους και τους λαβυ-
ρίνθους της θεματικής έπεξεργασίας άπλών
κατ' ούσίαν και εύκολοποίητων ιδεών, οι όποια
όμως στεροδνται δυστυχώς πρωτατυπίας.

Εύτυχώς ό Μητρόπουλος φαίνεται πως άνε-
γνώρισε τό σφάλμα της κακής έκλογής του. Γι'
αυτό στη δεύτερα και την τρίτη συναυλία μιά;
έδωσε ώραια και άρτια προγράμματα. Τή δευ-
τέρα Συμφωνία του Μπετόβεν, λουσμένη μέσα
στο φώς και πλημμυρισμένη από άχτιδόχαρους
ρυθμούς. Την Εισαγωγή του Ριέττι του Βά-
γνερ που μιά; την παρουσίασε ή όρχήστρα σαν
ένα όγκολιθικόν — συμφωνικόν οικοδόμημα έπι-
βλητικόν τόσο εις μεγαλείον όσον και εις ρυθ-
μόν. Την Δονδίνεια Συμφωνία του Χαίφν,
υποδειγματική της καθιερωμένης κλασικής
φόρμας της εποχής, την όποίαν όμως ό Μητρό-
πουλος έχει την τέχνη ν' άπαλλάττη από τά σι-
δερένια δαμά του κλασικισμού, και να την πα-
ρουσιάζη παλλομένην από ζωήν και πνεύμα
συγχρονισμένον. Την τρικυμισμένη Είσαγωγή
του Βάγνερ στο Στοιχειωμένο Καράβι, που
άποτελεί μιά όλόκληρη συμφωνία, και άπεδόθη
άπό την όρχήστρα με μιά δύναμι ύποβλητική
που συγκλόνησε όλο τό άκροατήριον.

Ιδιαιτέρως χειροκρατήθησε στο ίδιο πρό-
γραμμα τό Κονσέρτο του Μπάχ για φλάουτο
βιολί και πιάνο με συνοδεία μικρής όρχήστρας,
λαμπρά έκτελεσμένο από τους κ. κ. Μητρό-
πουλον, Βολωνίνην και Παπαγεωργίου, για
πρώτη φορά στις Αθήνας.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ἘΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ἀφιόνος καὶ ἐνδιαφέρουσα φιλολογικὴ ὕλη εἰς τὰ Χριστουγεννιάτικα καὶ Πρωτοχρονιάτικα φύλλα τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων. Ποιήματα, διηγήματα, ἐπιστολῆς, ἐντυπώσεις, ἀναμνήσεις, χρονολογήματα, καθὼς καὶ ἐπίκαιροι συνθέσεις τῶν ζωγράφων καὶ σκιτσογράφων μας.

— Εἰς τὸν «*Ἡμερήσιον Τύπον*» τῶν κκ. Κώστα Ἀθανάτου, Κ. Καιροφύλα, Δ. Βουτυρά, Πολ. Παπαχριστοδούλου, ἀρχιμανδρίτου Ε. Κωσταρίδου, Φ. Γιοφύλλη, Περ. Βυζαντίου, Φ. Ρόικ καὶ Π. Καλογερίδου.

— Εἰς τὴν «*Πρωίαν*» τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου, τοῦ ἀρχιμ. Χρυσόστομου Δημητρίου καὶ τῶν κκ. Ἀρίστου Καμπάνη, Γ. Β. Δούκα, Πολ. Παπαχριστοδούλου, Γιάννη Βλαχογιάννη, Ν. Καρβούνη καὶ Α. Κουκούλα.

— Εἰς τὸ «*Ἐλεύθερον Βῆμα*» τῶν κκ. Γ. Φτέρη καὶ Κ. Οὐράνη.

— Εἰς τὴν «*Ἑλληνικὴν*» τῶν κκ. Σπ. Παγανέλη, Σισύφου (Μ. Κανελλῆ), Διον. Κοκκίνου, Ν. Καστανάκη, Κ. Γιολλάση, Δημ. Βουτυρά, Ἀντ. Βάττη, Μιχ. Παπαστρατηγάκη, Π. Λέφα, Δ. Χατζοπούλου, Πέτρου Χάρη καὶ Γ. Πελλερέν.

— Εἰς τὴν «*Καθημερινὴν*» τῶν κκ. Μπράν (Στ. Μπράνια) καὶ Γ. Μπαρλά.

— Εἰς τὸ «*Ἐμπρός*» τῶν κκ. Μ. Βατιλά, Γ. Βραχυνῶ, Π. Χόρν, Γ. Καλογεροπούλου, Α. Ροδοκανάκη καὶ τῆς δ. Ἰρ. Σκαρβαλαίου.

— Εἰς τὴν «*Ἐστία*» τῶν κκ. Κ. Καιροφύλα καὶ Ἀντρέ Βαρνῶ.

— Εἰς τὴν «*Πατρίδα*» τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρυστίας κ. Παντελεήμονος.

— Εἰς τὸ «*Συρίπ*» τοῦ κ. Δ. Ι. Καλογεροπούλου.

— Εἰς τὴν «*Πολιτείαν*» τῶν κκ. Ν. Ι. Λούβαρι, Γ. Κ. Σκαλιέρη, Διον. Κοκκίνου, Γ. Κ. Ἀσπρέα, Α. Ἀλιβιζάτου, Γ. Ἀθάνη, Δ. Λαμπίρη, Γρ. Στεφάνου καὶ Ἰ. Φ. Δημαρότου.

— Εἰς τὸ «*Ἔθνος*» τῶν κκ. Σπ. Μελά καὶ Γ. Μωραϊτίνη.

— Ἀπὸ τὰ ἄλλα φιλολογικὰ δημοσιεύματα τοῦ δεκαπενθήμερου ἀναφέρομεν :

Εἰς τὸ «*Ἐλεύθερον Βῆμα*» τὸ ἄρθρον «*Διαμαντῆς Μπάφας καὶ Ἡπειρωτικὴ ἀργυροτεχνία*» τοῦ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἐκλεκτὸς τεχνοκρίτης ἐξάγει τὸ ἔργον τοῦ Ἡπειρώτου τεχνίτου τὴν «*Διακόσμησιν τῶν ἀθηναϊκῶν ἐκκλησιῶν*» τοῦ κ. Β. Βεκιαρέλλη εἰς τὸ «*Ἔθνος*» τὸ σημεῖον «*Αἱ καλλιτέχνιδες καὶ ὁ γάμος*» τῆς κ. Βιρῆνης Ἀθηναίας εἰς τὸν «*Ἡμερήσιον Τύπον*» ἐκτενὲς καὶ ἐπαινετικώτατον ἄρθρον τοῦ κ. Κλ. Παράσχου διὰ τὰ διηγήματα καὶ μυθιστορήματα τοῦ κ. Διον. Κοκκίνου εἰς τὴν «*Ἑλληνικὴν*» (ἀναδημοσιεύσεις ἀπὸ τὸν «*Παρνασσόν*» τῆς Ν. Ὑόρκης) καὶ εἰς τὴν ἴδιαν ἐφημερίδα σημεῖον μα τοῦ κ. Π. Λέφα διὰ τὸν Ἰούλιον Ἡσαΐαν Ἀιχενβάλδ, ἓνα ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ρώσων κριτικῶν, ἀποθανόντα τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ 1928 ἐν Βερολίνῳ.

— Εἰς τὸν «*Ἡμερήσιον Τύπον*» ἐξακολουθεῖ ἡ δημοσίευσίς τοῦ νεωτέρου μυθιστορήματος τοῦ κ. Γρηγ. Ξενοπούλου «*Τὸνειρο τοῦ Διαζυγίου*». Εἶναι ἡ ἱστορία ἐνὸς ζακωθινοῦ τύπου, ὁ ὁποῖος ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ διαζευχθῆ, ἐβλεπε εἰς τὸν ὕπνον του τὸ ἴδιο παράξενο ὄνειρον, — πρᾶγμα ποῦ τοῦ συνέβη πολλές φορές εἰς τὴν ζωὴν του, διότι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ φορομοιάσῃ ὅλας τὰς γυναίκας καὶ γὰ τὰς κἀμνη νὰ τὸν ἀκατοῦν.

— Ὡραία Χριστουγεννιάτικα καὶ Πρωτοχρονιάτικα φύλλα ἐξέδωσαν καὶ αἱ ἐφημερίδες τῶν ἐπαρχιῶν. Ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἦσαν τοῦ «*Δημοκράτου*» τῆς Μυτιλήνης, περιέχοντα, ἐκτὸς ἄλλων, δύο κριτικὰ ἄρθρα τοῦ κ. Δημ. Γρ. Βερναρδάκη, τὸ ἐν περὶ τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Ἠλ. Βενέζη, τὸ ἄλλο περὶ τοῦ Καβάφη.

— Ἀπὸ τὰ ἐορτάσιμα τεύχη τῶν ἀθηναϊκῶν περιοδικῶν εἶδαμεν τὰ τοῦ «*Μπουκέτου*» καὶ τῶν «*Ἑλληνικῶν Γραμμάτων*», πλουσιώτατα. Ω.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

11 Ἰανουαρίου

κ. Β. Δ. Παναγ., Κουκουνάραν, Πύλου, τὸ χειρόγραφον σὰς ἐπιστρέφεται, — ἀλλ' ὄχι ὡς ἀπορριφθὲν κρέπαι, καὶ μορεῖτε, νὰ τὸ συντομεύσετε εἰς τὸ ἥμισυ κἀμετέ το περιεκτικώτερον, ἐπιγραμματικώτερον (δὲν εἶναι δύσκολον διὰ παρόμοιον κομμάτι) καὶ ξαναστελτέ το πρὸς δημοσίευσιν. — κ. Νταμ. Οἰσκ. Δεχτὸν ἀπὸ τὰ τρία τὸ «*Φιλημά σου*».— κ. Μαν. Κριαρ., Χανιά. Θὰ τὸ ἠθέλαμεν πλουσιώτερον, μεστότερον, ἐντονώτερον, ἀναλόγως τοῦ θέματος. — κ. Κ. Βιταλ. Κρατοῦμεν τὰ δύο «*Ἀνατολίτικα*». — κ. Η. Γ. Τζσαπ. Καὶ τὰ δικά σας «*Ἀπάγισμα*» καὶ «*Τραγούδια*». — Φεντόρ, Ἀργεῖον. Θὰ μπορούσατε νὰ γράψετε κάτι ἀνώτερον. — δ. Φ. Μ. Κρατοῦμεν τὰ δύο πρῶτα. — κ. Διον. Β. Κωνστ. Ἐνταῦθα, διὰ τὴν «*Ν. Ἐστία*» κρατοῦμεν τὴν «*Παγωνία*». Ἦ ἄλλα δύο μορεῖτε νὰ τὰ στελτέτε ὅπου θέλετε. — κ. Θεμ. Τρυφῆλ. Ἡ πλοκή δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀβίαστος εἶναι ὅμως καλογραμμῆμενον ρωμαντικὸν διήγημα ποῦ φανερόναι ὅτι ἀκολουθεῖτε δρόμο ἀσφαλῆ ἤδη ἀλλὰ διὰ τὴν «*Νέαν Ἐστία*» θὰ περιμένωμεν κάτι ὠραιότερον θὰ μπορούσατε νὰ χειρισθῆτε κάλλιστα ἓνα ὁποιοδήποτε ἕμοιον θέμα. — κ. Στ. Κουρτ., Ἐνταῦθα. Θὰ ἠθέλαμεν νὰ σὰς ἀπαντήσωμεν ἕσον τὸ δυνατόν με ὀλιγοτέραν... μεταφυσικὴν φρασεολογίαν ἀλλὰ, καθὼς καὶ σεις λέτε, τὰ διηγήματα σας εἶναι «*ἄλλου εἶδους*» αἱ ἐπιφυλάξεις μας ἐκείναι, καθὼς καὶ αἱ σημεριναὶ ἀφορῶν κατὰ τὸ διὰ μέσου τῶν γραμμῶν... Ὄκωσδήποτε θὰ δημοσιευθῆ. — Νεοπρόλεμον. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Ἡ συλλογὴ θὰ ἐκδοθῆ. — δ. Σ. Σ. Σ., Ἀλεξάνδρειαν. Ἐνεργάριστε. Ἐχει κάλως. — Ἀναγνώστην. Ὑπάρχουν ὅλα. — δ. Β. Μ. Κρήτην. Τὸ αἶτημά σας δεκτόν. Μπορεῖτε νὰ ἐργασθῆτε ἀνέτως. — Ὁ χῶρος δὲν ἐπιτρέπει νὰ εἰδοποιήσωμεν, κατὰ τὸ σῆνηδες, ὅσους μᾶζεστεύλαν ἔργα αὐτὸ τὸ δεκαπενθήμερον. Ἀλλὰ εἰς τὸ ἐρχόμενον ἀπρίλιον ν' ἀπαντήσωμεν εἰς ὅλους.

Ἡ «*ΝΕΑ ἘΣΤΙΑ*»

Χάρις στήν φωτογραφικὴν σας μηχανὴν

K O D A K

διατηρεῖτε πάντοτε ζωντανὰς τὰς ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς σας. Ζητήσατε νὰ σὰς δείξουν τὰ νέα μοντέλα.

ΑΠΟ 230 ΚΑΙ ΑΝΩ.